

วารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2552

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา
ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไป

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ บุญไชย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทร์สมบัติ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ทำยเรือคำ
อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน
อาจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา
อาจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิริ
อาจารย์มานิตย์ อาษานอก
อาจารย์เหมราช ธนะปัทม์
อาจารย์อารยา ปิยะกุล

เลขานุการ

นางสาวชนิดดา รวดเจริญ
นางสาวตรุณนภา นาชัยฤทธิ

เหรียญก

นางสาวตรุณนภา นาชัยฤทธิ

บทความที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 60 บาท Web site: <http://www.edu.msu.ac.th>
พิมพ์วันที่ 30 มีนาคม 2552 E-mail: Jounaled@msu.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน
ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทันะ บัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิตร สมาหิโต
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กิจบุญชู
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญญา อภิบาลกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อฉัตรดา ชวัญเมือง
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ เรืองสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตย์ บุษงามงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์
รองศาสตราจารย์จ่านง วิสุทธิแพทย์
รองศาสตราจารย์ศิริพงศ์ พยอมแย้ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมุข กอปรสิริพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิสร เนาวนนท์
อาจารย์ ดร.จิระพร ชะโน
อาจารย์ ดร.ณภัทรวรรณ ธนาพงษ์อนันต์
อาจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เขี่ยมแสง
อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์
อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ออกแบบโดย

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เขตพื้นที่ในเมือง) ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4375-4321-40 ต่อ 6100 หรือ 0-4372-2312 ต่อ 6327 โทรสาร 0-4372-2312
www.mspp.msu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการในรูปแบบบทความให้เป็นแหล่งสารสนเทศทางเลือกหนึ่งสำหรับบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่สนใจได้อ่านศึกษา และพิจารณานำผลการวิจัยหรือแนวคิดต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา บทความทุกเรื่องล้วนมีคุณภาพทางวิชาการเนื่องจากการดำเนินการจัดทำวารสารได้ปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพวารสารวิชาการกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย การตรวจสอบคุณภาพของบทความในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ (peer reviewer) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความอนุเคราะห์แนะนำปรับปรุงแก้ไขบทความอย่างดียิ่ง

บทความในวารสารฉบับนี้ มีผลงานวิชาการของคณาจารย์ทั้งในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณาจารย์จากสถาบันต่างๆ ซึ่งมีทั้งบทความวิจัยและบทความทั่วไป นอกจากนี้ยังมีบทความวิทยานิพนธ์นิตยสารระดับมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ บุญไชย
บรรณาธิการ

ภาพปก:

พิธีฝึกซ้อมรับพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.2551

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการเรียนรู้ตนเองของนิสิต โดยใช้ การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ศรัทธาภัสสร รัชชิวรรกุล, สุตาเรศ รัตนภาวกร	7
การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในรายวิชาการจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ฉลาค จันทรมบัติ	18
การสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน, อรุณช ศรีสะอาด	27
การเสริมเวทีโปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านที่มีต่อสัดส่วนของร่างกายและความแข็งแรง ของกล้ามเนื้อในนักกีฬาวิลแชร์เรสซิ่ง จักรพงษ์ ชาวหิน	37

บทความวิทยานิพนธ์

การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก้งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 กิตติภรณ์ ประดิเพนัง, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ, ขวลิต ชูกำแพง	47
แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วันไซ ยงบัณฑิต, กาญจน์ เรืองมนตรี, ธรินทร นามวรรณ	58
การเปรียบเทียบผลการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาวสถิติ ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนกับ การเรียนตามปกติ สุมาลี ภูศรีอ่อน, เมธิญ กิจระการ, สานิตย์ กายาผาด	66
ผลการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนกับการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พรสวรรค์ ปราบภัย, ไชยยศ เรืองสุวรรณ, ไพฑูรย์ สุขศรีงาม	74
การเปรียบเทียบผลการฝึกปฏิบัติสตีปีจูลาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजารย์ สิวินมโ และผลการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส ต่อเชาวน์อารมณ์ของครูระดับมัธยมศึกษา พัชรมณ อินตะนัย, ลักขณา สรีวัฒน์, นารัตน์ รักวิจิตรกุล	82
การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ แบบร่วมมือ และวิธีการเรียนรู้แบบปกติ สุภชัย สุริยะภมม, สมบัติ ท้ายเรือคำ, ขวลิต ชูกำแพง	90
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 เรื่องภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือกับการจัด กิจกรรมตามปกติ วิลาวัลย์ สุคำภา, วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, สุภาพ บุญไชย	98
บทความทั่วไป มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย เฉลิมลาภ ทองอาจ	106

Contents

Research Articles

A Development of a Behavioral Modification Program Based on Students' Self-perception by Using Contingency Contracting to Enhance Required Characteristics of Student Teachers <i>Srikunyarphat Rangscriborwornkul, Sudares Rattanathaworn</i>	7
Developing Plans for Organization of Learning together with Learner-centered Action Learning: A Course in Education Management for Local Development <i>Chalard Chantarasombat</i>	18
The Research Synthesis of Classroom Action Research of Teachers under the Office of Maha Sarakham Educational Service Area <i>Songsak Phusee-orn, Oranuch Srisa-ard</i>	27
Whey Protein Supplementation Combined with Resistance Training on Body Composition and Muscle Strength in Wheelchair Racing Athletes <i>Jakapong Khaothin</i>	37

Thesis Articles

Developing Internal Quality Assurance Operation in Educational Management at Ban Nong Tao School, Amphoe Kaeng Sanam Nang under the Office of Nakhon Ratchasima Educational Service Area Zone 6 <i>Kittiporn Patipenang, Chaiyuth Sirisuthi, Chowwalit Chookhampaeng</i>	47
The Leadership Styles of Complete Secondary School Administrators under the Education Department in Vientiane Metropolis of the Lao People's Democratic Republic <i>Vanhxay Nhongbanthom, Karn Ruangmontri, Tharinthorn Namwan</i>	58
Comparisons of Learning Outcomes and Analytical Thinking on Meaning and Scope of Statistics Measures of Central Tendency Measures of Variability in Statistics of the Upper-vocational Level 1 Students Who Learned Using the Developed Courseware and the Learned by Using the Conventional Approach <i>Sumalee Phusion, Pachoen Kidrakarn, Sanit Kayaphad</i>	66
Effects of Learning through Courseware and Group Learning Using Jigsaw on Learning Achievement and Creative Thinking of Prathomsueksa 3 Students <i>Pornsawan Prabpai, Chaiyot Ruangsuan, Paitoon Suksringarm</i>	74
A Comparison of the Effects of Stipattan 4 Meditation Practice Based on Luang Phor Jarun Thitathummo and Group Counseling Based on Roger's Principles on EQ of Matthayomsueksa Teachers <i>Patchamon Intanai, Lakkhana Sariwat, Nareerat Rakwichitkul</i>	82
Comparisons of Ability in Analytical Thinking, Number Sense and Mathematics Learning Achievements Entitled Decimals of Prathomsueksa 5 Students between the Cooperative Learning and the Traditional Approach <i>Supachai Suriyakamol, Sombat Tayraukham, Chowwalit Chookhampaeng</i>	90
Comparison of Learning Achievement and Critical Thinking of Matthayomsueksa 1 Student Entitled Geography of Thailand between Cooperative Learning and Normal Learning <i>Wilawan Sukhampa, Wimonrat Soonthornrojana, Suparb Boonchai</i>	98
Review Article Misconceptions in Thai Literature Learning Management <i>Chalermлахp Tongaht</i>	106

การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการเรียนรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

A Development of a Behavioral Modification Program Based on Students' Self-perception by Using Contingency Contracting to Enhance Required Characteristics of Student Teachers

ศรียกฤษดิ์ศรี รัชชীবวรกุล,¹ สุตาเรศ รัตนธาวร²

Srikunyarphat Rangscriborwornkul,¹ Sudares Rattanathaworn²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการเรียนรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 สร้างโปรแกรม ขั้นที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรม และขั้นที่ 4 ปรับปรุงโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ และเชิงบรรยาย นำเสนอภาพรวมด้วยความเรียง

ผลการวิจัยพบดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นการดำเนินการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ตนเองของนิสิตโดยการทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อให้ให้นิสิตได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ของตนเองไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายที่ได้มีการทำสัญญาข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรไว้กับคู่สัญญา ซึ่งจะนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระสำคัญของโปรแกรมประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน เอกสารประกอบการใช้โปรแกรม และการประเมินผลการใช้โปรแกรม เอกสารประกอบการใช้โปรแกรมประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับพฤติกรรม และเครื่องมือประเมินผลการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่าเมื่อสิ้นสุดการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการเรียนรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวนนิสิตที่เข้าร่วมโปรแกรมร้อยละ 93.33 มีความสำเร็จในการบรรลุพฤติกรรมเป้าหมายตามที่กำหนด และ

^{1,2} อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2} Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามสัญญาตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

คำสำคัญ: การปรับพฤติกรรม, การรับรู้ตนเองของนิสิต, การทำสัญญาเงื่อนไข, คุณลักษณะที่พึงประสงค์

Abstract

The purpose of this study was to develop a behavioral modification program based on students' self-perception by using contingency contracting to enhance required characteristics of student teachers. The program development consisted of four phases: based data searching, construction, field test, and revision. The subjects were 30 students of the 3rd year in early childhood education major of Faculty of Education at Mahasarakham University. The data of required characteristics analysis was done before and after the program field test using a frequency, a percentage and presented on description.

The findings were as follows:

1. The developed program was an implementation to modify students' behaviors based on students' self-perception by using contingency contracting to change and improve their unsatisfying behaviors with peer-contract. The program consisted of theoretical approach, principles, objectives, users and target learners, procedures, documents and program evaluation. The program materials were a manual for program implementation, data collecting and behavior evaluation instruments.

2. The field testing results were: by the end of experiment, 93.33 percent of the students were success in goals and improve their required behaviors as in contracts at 70 percent and higher.

Keywords: behavioral modification, student teachers' self-perception, contingency contracting, required characteristics

บทนำ

การพัฒนาสังคมจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยทั่วไปแล้วสังคมไทยมีกลุ่มคนหลายกลุ่มและหลากหลายอาชีพซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพจะต้องมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานหรืออาชีพนั้นๆ ครูเป็นอาชีพหนึ่งที่จะต้องมีความรู้เฉพาะที่แตกต่างไปจากกลุ่มอาชีพอื่น คือ ต้องมีทักษะ

ในการรับรู้ เลือกลงและใช้ประโยชน์จากข่าวสารได้อย่างฉลาด มีคุณค่าและมีคุณธรรม (มานพทัตติเมือง, 2544: 7)

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มุ่งเน้นการผลิตครูในระดับปฐมวัย จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่เน้นส่งเสริมให้นิสิตมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการครบถ้วน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ระดับประถมศึกษาโดยเน้น

การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัยของเด็กซึ่งผลของการจัดการเรียนรู้ในวัยนี้ จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในช่วงผู้ใหญ่ ดังนั้น การให้การศึกษาระดับระดับปฐมวัยจึงถือว่าเป็นช่วงของการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุดของชีวิต นิสิตที่ศึกษาหลักสูตรนี้จำเป็นต้องมีคุณลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการไปประกอบวิชาชีพครูปฐมวัย ในอนาคต ยิ่งไปกว่านั้นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้กำหนดให้นิสิตที่ศึกษาในสาขานี้ จะต้องมีความสามารถเป็นผู้นำในวิชาชีพ รวมทั้งมีคุณธรรมและมีความรู้ความสามารถทางวิชาการในศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัย (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547: 3)

ในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว จำเป็นต้องเน้นความเป็นกัลยาณมิตร การสร้างสังคมการเรียนรู้ การปรับพฤติกรรมและการให้แบบอย่างที่ดี การทำสัญญาเงื่อนไข (contingency contracting) เป็นเทคนิควิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ดีขึ้นได้ การทำสัญญาเงื่อนไขหรือระบบคู่สัญญาหรือสัญญาปรับพฤติกรรม เป็นการทำข้อตกลงเงื่อนไขระหว่าง 2 ฝ่าย คือ ผู้ที่ต้องการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมตนเอง ซึ่งจะมีทั้งการเสริมแรงและการลงโทษเป็นเงื่อนไขการให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมาย การทำสัญญามีการตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เงื่อนไขในสัญญาสามารถทบทวนได้ การทำสัญญาเงื่อนไขกับคู่สัญญานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยให้บุคคลพัฒนาไปสู่ความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อปรับพฤติกรรมในขั้นต่อไป (ทิตินา แชมมณี, 2546: 93; ประเทือง ภูมิภัทราคม, 2540: 155 ; สมพร สุทัศน์ีย์, 2531: 97 ; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาสิต, 2539: 206)

ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการปรับ

พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ นิสิต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ของตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 136 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 ที่ยินดีสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปร

ตัวแปรจัดกระทำ (treatment variable) ได้แก่ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ของตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข และตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ แบบให้ข้อมูลเพื่อปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิต และแบบฟอร์มการทำสัญญา
2. เครื่องมือประเมินผลการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ ใบบริยายงานผลการทำสัญญาเงื่อนไข สมุดบันทึกเรื่องราวการพัฒนาตนเองของนิสิต และตาราง

สรุปผลการปรับปรุงพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเอง
ของนิสิต

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน
ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ จาก
เอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการปรับปรุงพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเอง คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษา บัณฑิตครู และ
บัณฑิตครูสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

1.2 ศึกษาแนวคิด หลักการ และ
วิธีการทำสัญญาเงื่อนไขจากเอกสาร ตำราและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา
และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
โปรแกรมและการประเมินผลโปรแกรม

1.4 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ
สภาพปัญหาและสังเกตพฤติกรรมแสดงออก
ของนิสิตในด้านต่างๆ ขณะที่อยู่ในห้องเรียนและ
นอกห้องเรียนตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยได้มี
โอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในขณะดำเนินการสอน
การให้คำแนะนำและปรึกษาในช่วงเวลาพิเศษ
ตลอดจนการพบปะกันโดยทั่วไป

1.5 แจกข้อมูลการเข้าร่วมโปรแกรม
โดยมีนิสิตที่สมัครใจและยินดีเข้าร่วมโปรแกรม
จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

1.6 สรุปรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมโดยให้
นิสิตทำแบบให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมตามการ
รับรู้ตนเอง

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการปรับ
พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การ
ทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

2.1 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และ
งานวิจัย จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นที่ 1

มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของโปรแกรมการปรับ
พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำ
สัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่
พึงประสงค์

2.2 ดำเนินการร่างรายละเอียด
ต่างๆ ของโปรแกรม ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน
หลักการปรับปรุงพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญา
เงื่อนไข วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่ม
เป้าหมาย วิธีการดำเนินการ เอกสารประกอบ
การใช้โปรแกรม และการประเมินผลการใช้
โปรแกรม

2.3 สร้างและตรวจสอบคุณภาพ
ของเอกสารประกอบการใช้โปรแกรม

2.4 นำไปทดลองใช้กับนิสิตที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาวิชา
การศึกษาศาสตร์ จำนวน 70 คน

2.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลอง
นำร่องมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและเอกสาร
ประกอบการใช้โปรแกรมให้เหมาะสมกับการ
นำไปใช้จริง โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดย
ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการปรับ
พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเอง การทำสัญญา
เงื่อนไข และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ศึกษา
สภาพจริงโดยสังเกตพฤติกรรมแสดงออก
ของนิสิตในสถานการณ์ต่างๆ และศึกษาสภาพ
จริงโดยสำรวจข้อมูลพฤติกรรมที่ต้องการปรับ
ตามการรับรู้ตนเองของนิสิต

2) การสร้างโปรแกรม มีขั้นตอน
ดังนี้

- กำหนดกรอบความคิด
ของโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน
หลักการปรับปรุงพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญา
เงื่อนไข วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผู้ใช้
โปรแกรมและกลุ่มเป้าหมาย เอกสารประกอบ
การใช้โปรแกรม และการประเมินผลการใช้

โปรแกรม

- กำหนดลักษณะของโปรแกรมให้เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิต โดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ซึ่งนิสิตได้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการปรับด้วยตนเอง แล้วนิสิตบันทึกผลการปฏิบัติทุกวัน วันละประมาณ 15-20 นาที โดยมีการติดตามผลการปฏิบัติตามช่วงเวลาที่กำหนด

- สร้างเอกสารของโปรแกรมประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ แบบให้ข้อมูลเพื่อการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิต และแบบฟอร์มการทำสัญญาเงื่อนไข เครื่องมือประเมินผลการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ ใบรายงานผลการทำสัญญาเงื่อนไข สมุดบันทึกเรื่องราวการพัฒนาดตนเอง และตารางสรุปผลการปรับพฤติกรรม

3) การทดลองใช้โปรแกรม แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 การจัดกิจกรรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข จำนวน 6 ครั้ง เป็นระยะเวลา 45 วัน และช่วงที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผลการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิต

4) การปรับปรุงโปรแกรม พิจารณาจากการประเมินผลโปรแกรมโดยนิสิตร้อยละ 80 ที่มีความสำเร็จในการบรรลุพฤติกรรมเป้าหมาย และมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามสัญญา ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป หากผ่านตามเงื่อนไขดังกล่าวจึงปรับปรุงเป็นโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ แต่หากไม่ผ่านก็นำกลับไปแก้ไข

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำ

สัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีวิธีการประเมินตามลำดับ ดังนี้ กำหนดประชากรและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการทดลองใช้โปรแกรม

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีวิธีการดำเนินการ คือ นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงโปรแกรม และนำเสนอโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติค่าความถี่และร้อยละ จัดระบบข้อมูลที่ได้ทั้งหมดและนำเสนอภาพรวมผลการทดลองใช้โปรแกรมในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

1. เมื่อสิ้นสุดการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวนนิสิตที่เข้าร่วมโปรแกรมร้อยละ 93.33 มีความสำเร็จในการบรรลุพฤติกรรมเป้าหมายและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามสัญญา ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

การปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และได้มีการพัฒนาไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดแบ่งออกเป็นพฤติกรรมย่อยได้ 4 ด้าน ดังนี้

- 1) พฤติกรรมทางการเรียน
- 2) พฤติกรรมทางการควบคุมตนเอง
- 3) พฤติกรรมทางจริยธรรม และ
- 4) พฤติกรรมทางมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรการศึกษาศาขาวชิการศึกษาศึกษาปฐมวัยได้กำหนด

และคุณลักษณะที่บัณฑิตครูควรมี ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัยและคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่สุมน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้ระบุไว้

2. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฉบับสมบูรณ์ที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน หลักการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข วัตถุประสงค์ ผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มเป้าหมาย วิธีการดำเนินการ เอกสารประกอบการใช้โปรแกรม และการประเมินผลการใช้โปรแกรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดพื้นฐาน การปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิต เพื่อให้นิสิตเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น โดยมีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1) มนุษย์ทุกคนมีเอกลักษณ์ มีคุณค่าเป็นของตนเองและทุกคนสามารถฝึกหัดพัฒนาในทุกเรื่อง

2) ไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบทุกด้าน จนไม่สามารถจะพัฒนาได้อีก

3) ไม่มีใครรู้จักตนเองได้ดีเท่ากับตนเอง แต่ในบางเรื่องก็ไม่สามารถจัดการปรับเปลี่ยนได้ด้วยตัวเอง

4) การควบคุมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมกับการควบคุมความคิดความรู้สึกและการกระทำของตนเอง มีผลกระทบซึ่งกันและกัน

5) อุปสรรคในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือการที่บุคคลไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิธีการ ไม่สร้างนิสัยและฝึกทักษะใหม่ๆ

ที่จำเป็น

2.2 หลักการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข การปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เป็นเทคนิควิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ให้ดีขึ้นได้ การทำสัญญาเงื่อนไขหรือระบบคู่สัญญาหรือสัญญาปรับพฤติกรรมนี้ เป็นการทำข้อตกลงเงื่อนไขระหว่าง 2 ฝ่าย คือผู้ที่ต้องการพัฒนาเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมตนเอง ซึ่งจะมีการเสริมแรงและการลงโทษเป็นเงื่อนไขในการให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมาย การทำสัญญามีการตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรเงื่อนไขในสัญญาสามารถทบทวนได้ การทำสัญญาเงื่อนไขกับคู่สัญญานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยให้บุคคลพัฒนาไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเองเพื่อปรับพฤติกรรมต่อไป

2.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตพัฒนาความสามารถในการปรับพฤติกรรมให้พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานต่างๆ ที่มีอยู่ในบริบทของสังคมและมหาวิทยาลัยที่นิสิตกำลังศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับคุณลักษณะตามวิชาชีพ และคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

2.4 ผู้ใช้โปรแกรม และกลุ่มเป้าหมาย ผู้ใช้โปรแกรม คือ ครู อาจารย์ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิสิตระดับอุดมศึกษา และกลุ่มเป้าหมาย คือ นิสิตระดับอุดมศึกษาที่มีความยินดีสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม

2.5 วิธีการดำเนินงาน การดำเนินการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการจัดกิจกรรม 6 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 การวิเคราะห์จุดบกพร่องพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ตามการรับรู้ตนเอง

ของนิสิต ครั้งที่ 2 การทำสัญญาเงื่อนไขกับ คู่สัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร ครั้งที่ 3 การเริ่ม จดบันทึกผลการปฏิบัติ ครั้งที่ 4 การรายงาน ตนเองในการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำ สัญญาเงื่อนไขระยะเวลาที่ 1 ครั้งที่ 5 การรายงาน ตนเองในการปรับพฤติกรรม โดยใช้การทำสัญญา เงื่อนไข ระยะเวลาที่ 2 และการประเมินผลการปรับ พฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข และครั้งที่ 6 การติดตามความคงทนของพฤติกรรมหลัง สิ้นสุดสัญญา

2.6 เอกสารประกอบการใช้ โปรแกรม เอกสารประกอบการใช้โปรแกรม มีดังนี้

1) คู่มือการใช้โปรแกรมการปรับ พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การ ทำสัญญาเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ เป็นเอกสารที่ชี้แจงการใช้โปรแกรม อย่างละเอียด เพื่อช่วยให้ผู้ใช้โปรแกรมสามารถ ใช้โปรแกรมได้อย่างเหมาะสม

2) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการปรับพฤติกรรม โดยใช้การทำสัญญา เงื่อนไข ได้แก่ แบบให้ข้อมูลเพื่อปรับพฤติกรรม ตามการรับรู้ตนเองของนิสิต และแบบฟอร์มการ ทำสัญญา

3) เครื่องมือประเมินผลการปรับ พฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ ใบรายงานผลการทำสัญญาเงื่อนไข สมุดบันทึก เรื่องราวการพัฒนาตนเองของนิสิต และตาราง สรุปผลการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเอง ของนิสิต

2.7 การประเมินผลการใช้โปรแกรม ประเมินจากความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง ของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น โดย พิจารณาจากผลลัพธ์ของการทำสัญญาเงื่อนไข และการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากกว่า

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูล จากใบรายงานผลการทำสัญญาเงื่อนไขระยะเวลาที่ 2 ข้อมูลจากสมุดบันทึกเรื่องราวการพัฒนาตนเอง ของนิสิต และผลการวิเคราะห์สรุปพฤติกรรม ของตนเองจากตารางสรุปผลการปรับพฤติกรรม ตามการรับรู้ตนเองของนิสิต ทั้งนี้ นิสิตที่เข้าร่วม โปรแกรมจะต้องมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงใน ทางที่ดีขึ้นตามสัญญา ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

อภิปรายผล

1. ผลการใช้โปรแกรมการปรับ พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การ ทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ พึงประสงค์

จากการที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้โปรแกรม พบว่าหลังการทดลองใช้โปรแกรมนิสิตได้มีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ พฤติกรรมทางการเรียน พฤติกรรม ทางการควบคุมตนเอง พฤติกรรมทางจริยธรรม และพฤติกรรมทางมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งพฤติกรรม ดังกล่าวจัดเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการ ศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ภาค วิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และทบวง มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการปรับ พฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้ การทำสัญญาเงื่อนไขมีผลช่วยให้ นิสิตที่ต้องการ ปรับพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ตามการรับรู้ ของตนเองสามารถปรับพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรม เป้าหมายตามที่ต้องการได้ เหตุที่เป็นเช่นนั้นน่า จะเกิดจากระบบการทำสัญญาที่มีความชัดเจน และเน้นการยืนยันความมุ่งมั่นของผู้ที่ต้องการ ปรับพฤติกรรมด้วยข้อเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการตกลงไว้กับผู้ที่ต้องการเห็นพฤติกรรม

ตามที่นิสิตได้คัดเลือกเอง ดังที่สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2539: 206) ได้ให้ความหมายการทำสัญญาเงื่อนไขไว้ว่า เป็นการตกลงกันระหว่างผู้ที่ต้องการเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงกับผู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม โดยที่ข้อตกลงนั้นจะต้องมีการร่างเป็นสัญญาขึ้นมา พร้อมทั้งมีการเซ็นชื่อของผู้ที่ต้องการจะเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและของผู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยสัญญานั้น จะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่จะต้องกระทำและผลกรรมที่จะได้รับ ผลกรรมก็เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ส่วนพฤติกรรมนั้นก็จะเป็นไปตามความต้องการของผู้ที่ต้องการจะเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแชมมณี (2546: 92) ที่ได้กล่าวถึงระบบคู่สัญญาไว้ว่า เป็นระบบที่ใช้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการให้ผู้แก้ปัญหาวางแผนในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบระเบียบและชัดเจน และดำเนินการควบคุมพฤติกรรมแก้ปัญหาของตนเอง ภายใต้การรับรู้ของคู่สัญญาและส่งเสริมพฤติกรรมแก้ปัญหาของผู้ปฏิบัติ

ผลของการใช้โปรแกรมแสดงให้เห็นว่าการปรับพฤติกรรมตามการรับรู้ตนเองของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขเป็นการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งแก่นิสิตในการปรับพฤติกรรมที่นิสิตรับรู้ด้วยตนเองว่ายังไม่พึงประสงค์หรือยังเป็นปัญหา เพราะเมื่อนิสิตได้วิเคราะห์ถึงพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ของตนเองแล้วนั้น ทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกรู้ว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งจะเกิดความรู้สึกรู้สึกดีกว่าที่คนอื่นมาเป็นผู้ดำเนินการกำหนดให้นิสิตปฏิบัติโดยปราศจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นอกจากนี้การทำสัญญาเงื่อนไขเป็นการพัฒนาตนเองโดยใช้ระบบคู่สัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้นิสิตที่ต้องการปรับ

พฤติกรรมของตนเองได้ใช้วิธีการควบคุมภายในของตนควบคู่ไปกับการควบคุมภายนอกโดยคู่สัญญา ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้นิสิตมีความพยายามที่จะปรับพฤติกรรมให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ดีกว่าที่จะเริ่มต้นด้วยการควบคุมตนเองเพียงลำพัง ดังที่ทฤษฎีแชมมณี (2537: 99) ได้นำระบบคู่สัญญาไปทดลองใช้พบว่าระบบนี้ช่วยคลี่คลายปัญหาได้ วิธีการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยให้บุคคลพัฒนาไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง และการเอาชนะใจตนเอง เมื่อใดที่บุคคลใช้วิธีการนี้จนเกิดความมั่นใจและเชื่อใจตนเองแล้ว เมื่อนั้นคู่สัญญาก็จะหมดความจำเป็นและบุคคลนั้นก็ก้าวไปสู่การควบคุมตนเองตามลำพังได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้สุรงค์ โค้วตระกูล (2536: 277) ยังได้ระบุถึงข้อดีของการใช้ระบบคู่สัญญาว่าเป็นวิธีที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมต่อการที่ครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้เรียนด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ทั้งนี้ครูจำเป็นต้องได้เรียนรู้กระบวนการคู่สัญญาเพื่อจะได้นำไปช่วยผู้เรียนที่มีปัญหา

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามการรับรู้ของนิสิตโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไขต่อคุณลักษณะของความเป็นครูปฐมวัย

จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ตามการรับรู้ตนเองของนิสิตทั้ง 4 ด้าน ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น และสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2547: 3) คือ 1) มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2) สามารถประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี และความรู้ทางการศึกษาปฐมวัยในการจัด

การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านต่างๆ เต็มตามศักยภาพของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของความเป็นครู แม้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน จะยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน แต่พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นจัดว่าเป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นในการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ในทางปฏิบัติจริง คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าเรียนตรงเวลา การเข้าเรียนก่อนอาจารย์ผู้สอน การมาเรียนบ่อยครั้งกว่าที่เคยปฏิบัติ การส่งงานตามที่อาจารย์ได้มอบหมายในรายวิชาตามกำหนดหรือก่อนกำหนดส่ง การอ่านหนังสือวิชาการที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาเรียนวันละ 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมงทุกวัน และการอ่านหนังสืออ่านเล่นตามจำนวนที่จำกัดไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนนี้สามารถพัฒนาไปสู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรข้อที่ 1 และ 2 ได้ เนื่องจากเน้นความรู้ ความสามารถทางวิชาการ

นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการควบคุมตนเอง ได้แก่ การนอนตื่นเช้า การรับประทานอาหารเช้าก่อนมาเรียน การใช้จ่ายอย่างประหยัด การเก็บที่นอนภายหลังจากการตื่นนอนตอนเช้า การรู้จักอดออมโดยเก็บสะสมเงินหยอดกระปุกออมสินวันละ 5-20 บาท การทำความสะอาดห้องพัก การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ส่วนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางจริยธรรม ได้แก่ การประพฤติตนให้อยู่ในหลักธรรมอันดีงามโดยการมีความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ การเป็นคนที่ไม่ใจเย็นมากขึ้น คิดวิตกกังวลน้อยลง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้มากขึ้น และการสร้าง

สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อนได้มากขึ้น พฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ตามที่หลักสูตรกำหนด

3. อุปสรรคของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข

จากการให้นิสิตเขียนบันทึกลงในสมุดบันทึกเรื่องราวการพัฒนาตนเองประจำวันตั้งแต่สัญญาเริ่มมีผลบังคับใช้จนกระทั่งสิ้นสุดสัญญา และการให้เขียนรายงานผลลงในใบรายงานผลการทำสัญญา ระยะที่ 1 และ 2 ซึ่งได้มีข้อรายการอุปสรรคและการเอาชนะอุปสรรคของนิสิตที่เข้าร่วมโปรแกรม พบว่าอุปสรรคคือการต้องหักห้ามใจและควบคุมตนเองให้เป็นไปตามสัญญาที่ได้ตกลงไว้กับคู่สัญญา นั่นคือความต้องการฝืนความอยากความชอบของตนเอง ทำให้นิสิตต้องพบกับความยากลำบากและต้องใช้ความอดทนในการปรับพฤติกรรมไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ อย่างไรก็ตามการเอาชนะอุปสรรคของนิสิต คือ การพยายามเอาชนะใจตนเองเพื่อให้สามารถควบคุมตนเองปฏิบัติตามสัญญาโดยใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมเป้าหมายของนิสิตแต่ละคน ดังที่ทิสนา แชมมณี (2545: 91-95) ได้ระบุถึงสาเหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองของบุคคล มีประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ศักดิ์คติในการแก้ปัญหา 2) วิธีการแก้ปัญหา 3) การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา 4) การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ 5) การควบคุมพฤติกรรมในการแก้ปัญหา เช่น การควบคุมภายนอก และการควบคุมภายใน 6) การบันทึกผลการปฏิบัติ ซึ่งนิสิตที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมได้จับบันทึกผลการปฏิบัติของตนเองในสมุดบันทึกเรื่องราวการพัฒนาตนเองทุกวันนับตั้งแต่เริ่มทำสัญญาถึงสิ้นสุดสัญญา ซึ่งทิสนา แชมมณี (2545: 94-95)

ได้ระบุไว้ว่าการเขียนบันทึกผลมีประโยชน์อย่างยิ่งในการให้ผู้บันทึกเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการกระทำของตนเอง รวมทั้งได้มองเห็นภาพของตนเองและสถานะของปัญหาได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น ดังนั้น การบันทึกผลการปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหา และพัฒนาตนเองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. พฤติกรรมที่นิสิตยังไม่บรรลุเป้าหมายตามสัญญาได้

เนื่องจากมีนิสิตที่เข้าร่วมโปรแกรม 2 คนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมตามสัญญาได้ ซึ่งพฤติกรรมเป้าหมายที่นิสิตเลือกที่จะปรับปรุงคือ การควบคุมการใช้จ่าย ทั้งนี้นิสิตทั้งสองต่างเป็นคู่สัญญาระหว่างกัน ซึ่งยังไม่สามารถควบคุมการใช้จ่ายเงินสัปดาห์ละไม่เกิน 700 บาทได้ โดยนิสิตได้สะท้อนถึงอุปสรรคที่ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในใบรายงานผลการทำสัญญาเงื่อนไขว่า นิสิตใช้เงินเกินงบประมาณที่ตั้งไว้ไปกับค่าอาหาร โดยเฉพาะขนมที่นิสิตอยากรับประทานมากจนเกินที่จะห้ามใจไม่ซื้อได้ อีกทั้งเห็นขนมอะไรก็อยากรับประทานไปหมด อย่างไรก็ตามนิสิตทั้งสองคนได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะใจตนเองให้ได้จากการจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 ซึ่งเป็นการให้นิสิตได้เล่าสะท้อนเรื่องราวของการพัฒนาตนเอง

5. ข้อสังเกตอื่นๆ

การพิจารณาเลือกคู่สัญญาของนิสิตพบว่าคู่สัญญาที่นิสิตเลือกมีความสัมพันธ์กับนิสิตในฐานะเพื่อนและรุ่นพี่ที่มีความสนิทสนมใกล้ชิด ทำให้แรงกระตุ้นจากคู่สัญญาอาจยังไม่ค่อยได้ผลในบางครั้ง ทำให้พฤติกรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้เกิดขึ้นเพียงบางส่วนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ในขั้นตอนของการเลือกคู่สัญญาจึงมีความสำคัญซึ่งผู้ใช้โปรแกรมต้องกำหนดคุณสมบัติของคู่สัญญา เพื่อให้ช่วยส่งเสริมนิสิตที่ต้องการ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมง่ายขึ้นดังที่ศิลา แชมมณี (2545: 95) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของคู่สัญญา ซึ่งมีดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่ผู้แก้ปัญหา มีความเกรงใจ ไม่กล้าที่จะทำให้นุคคลนั้นเกิดความผิดหวัง 2) เป็นบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้แก้ปัญหาคือมองผู้แก้ปัญหาในทางที่ดี ทำให้ผู้แก้ปัญหาไม่กล้าที่จะทำให้นุคคลนั้นเสียภาพพจน์ที่ดีของตนไป และ 3) เป็นบุคคลที่ผู้แก้ปัญหามีความเคารพ เชื่อถือ สามารถให้คำแนะนำตักเตือนได้ แต่ในขณะเดียวกันจุดเด่นของการมีคู่สัญญาที่เป็นเพื่อนวัยเดียวกันจะช่วยให้นิสิตเกิดความคลายกังวล โดยนิสิตสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ อย่างสะดวกใจและใกล้ชิด

จากพฤติกรรมทั้ง 4 ด้านของนิสิตที่ต้องการเปลี่ยนแปลงนั้น พบว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมมีจำนวนนิสิตที่ได้ระบุไว้ว่าจะเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดมีเพียง 1 คน เท่านั้น ซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมในเรื่องของความกตัญญูต่อบุคคลอื่น ทั้งนี้พฤติกรรมที่นิสิตได้ระบุลงในแบบข้อมูลเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามการรับรู้ของตนเองนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เป็นหลักการเบื้องต้นว่า ให้นิสิตได้วิเคราะห์ตนเองและพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ยังไม่พึงประสงค์ตนเองหรือพฤติกรรมดังกล่าวที่นิสิตคิดว่าเป็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับที่สุมาลัย วงศ์เกษม (2549: 80-85) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของตนเองไว้ว่า คือกระบวนการที่จะทำให้บุคคลได้ค้นพบตนเอง รู้จักและยอมรับตนเองแล้วหาทางปรับปรุงตนเองหรือพัฒนาตนเอง โดยมีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสำรวจ-พิจารณาตนเอง 2) การวิเคราะห์จุดเด่น-จุดบกพร่อง 3) การกำหนดปัญหาและพฤติกรรมเป้าหมาย 4) การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 5) การเลือกเทคนิควิธีและการวางแผนปรับปรุงตนเอง 6) การทดลองปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

และ 7) การประเมินและการขยายผลการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการที่นิสิตได้มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเลือกพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ช่วยทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกที่ดีว่าการที่คนอื่นมาเป็นผู้ดำเนินการโดยที่นิสิตไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ครู อาจารย์ และ ผู้ที่

เกี่ยวข้องกับนิสิต นักศึกษา นักเรียน ได้มีความรู้เกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมโดยใช้การทำสัญญาเงื่อนไข เพื่อนำไปส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่กลุ่มเป้าหมายซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติให้มีคุณภาพต่อไป

2. ควรส่งเสริมให้ผู้สอนรายวิชาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษาได้นำวิธีการทำสัญญาเงื่อนไขไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่สอน โดยผู้สอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถเป็นคู่สัญญาของผู้เรียนได้

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แหม่มถณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.
- ทิตินา แหม่มถณี. (2537). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานเป็นทีมและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แหม่มถณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: นิชิน แอ็ดเวอริ์ไทซิง กรุ๊ป.
- ประเทือง ภูมิภัทราคม. (2540). *การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2547). *หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2547)*. ม.ป.พ.
- มานพ ทับทิมเมือง. (2544). *คุณลักษณะนักศึกษาที่พึงประสงค์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. รายงานการวิจัย, นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2531). *จิตวิทยาการปกครองในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2539). *ทฤษฎีเทคนิคการปรับพฤติกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2546). *วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.
- สุมาลัย วงศ์เกษม. (2549). *กระบวนการพัฒนาตน. ใน พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน (หน้า 75-86)*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2536). *จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

Developing Plans for Organization of Learning together with Learner-centered Action Learning: A Course in Education Management for Local Development

ฉัตร จันทรมบัติ¹

Chalard Chantarasombat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อผลการสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตปริญญาโทระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำแนกเป็นรุ่นที่ 19 ศูนย์จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 38 คน รุ่นที่ 19 ศูนย์จังหวัดอุดรธานี จำนวน 54 คน และรุ่นที่ 7 ศูนย์จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 56 คน รวมทั้งหมด 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมหลัก 9 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างข้อตกลงในการกำหนดแผนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ในรายวิชาทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม 2) ทดสอบก่อนเรียน 3) ดำเนินงานตามแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้งในส่วนของอาจารย์และนิสิต 4) มีการจดบันทึกผลการเรียนรู้รายวันและรายเดือนลงในแบบบันทึกหลังการปฏิบัติเป็นแฟ้มสะสมงาน 5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยให้คิดวิเคราะห์ 6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้างานกลุ่ม 7) ทดสอบหลังเรียน 8) ประเมินผลความพึงพอใจในการสอน และ 9) สะท้อนผลการเรียนการสอน/แสดงผลงานเดี่ยว/กลุ่ม

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยรวมมีค่าเท่ากับ 93.99/80.79

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.5742
3. นิสิตมีความพึงพอใจต่อผลการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากคำถามปลายเปิด นิสิตปริญญาโทได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าอาจารย์มีอัธยาศัยดี มีความใส่ใจในการเรียนของนิสิตมาก มีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นิสิต กระตุ้นให้นิสิตตื่นตัวตลอดเวลา อธิบายเนื้อหาต่างๆ ได้ชัดเจน แสงสว่างของห้องความรู้ใหม่มาแนะนำ มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยการบูรณาการและมีความยืดหยุ่นในการเรียนการสอน นิสิตได้เรียนอย่างมีความสุขและสนุก นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงทำให้เกิดทักษะ ได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่และฝึกภาคสนาม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ, การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This study aimed: 1) to develop plans for organization of learning together with learner-centered action learning in a course in Education Management for Local Development with a required efficiency of 80/80, 2) to find out an effectiveness index of the developed plans, and 3) to examine Master of Education Degree Program students' satisfaction with outcomes of teaching. The samples used in this study consisted of totally 148 Master of Education degree Program students at Mahasarakham University who enrolled the Course in Education Management for Local Development in the first semester of the academic year 2007. They were classified into 38 master's degree program students in Batch 19 of the special system at Maha Sarakham Education Service Center, 54 master's degree program students in Batch 19 of the special system at Udon Thani Education Service Center, and 56 master's degree program students in Batch 7 of the special system at Nakhon Ratchasima Education Service Center. The instruments used in this study were plans for organization of leaning together with learner-centered action learning, a learning achievement test, an after action record (AAR) form, and a questionnaire on students' satisfaction. The collected data were analyzed by the uses of mean, standard deviation, and percentage.

The results of the study were as follows:

1. The plans for organization of learner-centered action learning in the Course in Education Management for Local Development was the developed plans with these 9 main stages of organizing activities: 1) construction of agreements to determine plans for learning of learning essences in different courses in both single work and group work, 2) pre testing, 3) organizing learning according to the plans for learning with emphases on analysis and synthesis from case studies of instructors and students, 4) daily and monthly note-taking on learning outcomes in the notebook after action review to be portfolios, 5) testing while learning by having students think analytically, 6) presenting group-work study results, 7) post testing, 8) evaluating satisfaction with teaching, and 9) reflection of learning-teaching outcomes to show single/group work outcomes.

The developed plans for organization of learning as a whole had efficiency of 93.99/80.79.

2. The effectiveness index of the developed plans for organization of learning as a whole was 0.5742.

3. The students showed their satisfaction with teaching as a whole at the highest level.

From the open-ended questions, these master's degree program students provided the following additional opinions: the instructor had good temperament, paid attention to students well, had intention to transfer knowledge to students, encouraged students to be alert all the time, explained different contents clearly, always sought the new body of knowledge for presentations, had a various methods of organization of learning by integration, and had learning-teaching flexibility. The students learned joyfully and interesting. They participated in very many learning-teaching activities and learned by action learning which generated skills. They had field trips and field practices and they could apply the knowledge gained to performance of work and the daily life.

Keywords: learner-centered action learning, education management for local development

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว การแข่งขันในโลกปัจจุบันอาศัยความร่ำรวย สังคมสมัยใหม่ไม่ได้เพียงต้องการทุน แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบเพื่อสร้างมูลค่าการผลิตเท่านั้น แต่ยังต้องการความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งความรู้พื้นฐานและความรู้เชิงประยุกต์ นำเอาความรู้ไปพัฒนาผลผลิตและการสร้างสรรค์พัฒนางานต่างๆ การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่มีผลต่อการแข่งขันและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน องค์การ สถาบัน ถือเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2547: 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่สู่นวัตกรรมโดยอาศัยเทคโนโลยีระดับสูง การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ฐานความรู้จะทำให้สัดส่วนความรู้ที่อยู่ภายในกับภายนอกตัวบุคคลเปลี่ยนแปลงไป องค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการความรู้ คือ

กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ (จิรัชมา วิเชียรปัญญา, 2548: 1) สังคมไทยควรสนับสนุนและส่งเสริมผู้สร้างความรู้ และมีผู้ใช้ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายทางสังคมเพื่อทำให้สังคมไทยมีคุณค่า นำอยู่ โดยใช้หลักการทางศาสนา คือ ชั้นที่ 5 ของสังคม ได้แก่ ศีลธรรม ปัญญา เศรษฐกิจ ถูกต้อง รัฐถูกต้อง และสังคมเข้มแข็ง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คือ สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และเป็นสังคมสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกัน (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, 2546: 13-14)

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมไปถึงการ

พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาระบบบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวให้ทันกับสภาพที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 5) รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการจัดการพัฒนาหมู่บ้านขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (SML) เศรษฐกิจพอเพียง การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการจัดการความรู้ที่สามารถแข่งขันได้ โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม การรวมกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทำงานร่วมกันและมีการเรียนรู้ ปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รู้เท่าทันและพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนสำหรับกองทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ รายได้ ลดค่าใช้จ่าย และสวัสดิการอื่นๆ เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมสร้างคุ่มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541: 9) จึงได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพนักจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และได้ทำการมอบหมายกำหนดเป็นนโยบายให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกระบวนการศึกษาผ่านหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เพื่อเข้าไปช่วยเหลือและวิจัยการดำเนินงานของหน่วยงาน สถาบันทางการศึกษา องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล กลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชน และอื่นๆ และร่วมวิจัยในระดับสถาบันที่สามารถเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหลายรูปแบบในเชิงสหวิชาการ เน้นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวชี้้นำในการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่เป็นระบบมากขึ้น สามารถนำการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้หลักการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered approach) และศึกษาจากสถานการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (problem-based learning) เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการในการพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อผลการสอน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรทั้งหมด ได้แก่ นิสิตปริญญาโทระบบพิเศษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำแนกเป็นรุ่นที่ 19 ศูนย์จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 38 คน รุ่นที่ 19 ศูนย์จังหวัดอุดรธานี จำนวน 54 คน และรุ่นที่ 7 ศูนย์จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 56 คน รวมนิสิตทั้งหมด 148 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 4 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 110 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86
3. แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) ของเนาวรัตน์ พลายน้อย (2548: 1-5) และของฉลาด จันทรสุมบัติ (2550: 299-300) ซึ่งเป็นประเด็นในการตั้งคำถาม มีทั้งหมด 8 ประเด็น คือ
  - 1) เราวางแผนไว้อย่างไร อะไรคือจุดหมายในการปฏิบัติงาน
  - 2) เมื่อเราดำเนินงานมาในระยะหนึ่งแล้วมีอะไรเกิดขึ้น
  - 3) สิ่งใดเป็นไปตามแผนที่วางไว้/ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น
  - 4) เรามีปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานอะไรบ้าง
  - 5) เราสามารถทำสิ่งใดให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
  - 6) มีการจดบันทึกผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ อย่างไร
  - 7) ในการทำงานครั้งต่อไป สิ่งใดที่เราจะปฏิบัติให้แตกต่างจากครั้งที่ผ่านมา

8) ในเดือนต่อไปหรือครั้งต่อไป คาดว่าท่านหรือกลุ่มของท่านจะนำชิ้นงานมานำเสนอเล่าเรื่องหรือแสดงผลงานต่อเครือข่ายการเรียนรู้และคณะศึกษาศาสตร์ เรื่องอะไร

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิต แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของสำนักงานโครงการบริหารวิชาการภายนอก แบ่งเป็นรายการเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ จำนวน 14 ข้อ และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

การดำเนินการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียน (pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. จัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 และให้นิสิตทำแบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR)
3. เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นตามแผนแล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และสอบถามความพึงพอใจของนิสิตโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) ของนิสิต
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ
3. วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิต โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดกิจกรรมหลัก 9 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างข้อตกลงในการกำหนดแผนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ในรายวิชาทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม 2) ทดสอบก่อนเรียน 3) ดำเนินงานตามแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้งในส่วนของอาจารย์และนิสิต 4) มีการจดบันทึกผลการเรียนรู้รายวันและรายเดือนลงในแบบบันทึกหลังการปฏิบัติเป็นแฟ้มสะสมงาน 5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยให้คิดวิเคราะห์ 6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้างานกลุ่ม 7) ทดสอบหลังเรียน 8) ประเมินผลความพึงพอใจในการสอน และ 9) สะท้อนผลการเรียนการสอน/แสดงผลงานเดี่ยว/กลุ่ม

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าเท่ากับ 93.99/80.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายศูนย์การศึกษา พบว่าศูนย์จังหวัดมหาสารคาม มีค่าเท่ากับ 93.53/80.36 ศูนย์จังหวัดอุดรธานี มีค่าเท่ากับ 94.04/81.31 และศูนย์จังหวัดนครราชสีมา มีค่าเท่ากับ 94.26/80.57

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.5742 เมื่อพิจารณาเป็นรายศูนย์การศึกษา พบว่าศูนย์จังหวัดมหาสารคาม มีค่าเท่ากับ 0.6059 ศูนย์จังหวัดอุดรธานี มีค่าเท่ากับ 0.5983 และศูนย์จังหวัดนครราชสีมา มีค่าเท่ากับ 0.5214

3. ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อผลการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายศูนย์การศึกษา พบว่าศูนย์จังหวัดมหาสารคามและศูนย์จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนศูนย์จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากคำถามปลายเปิด นิสิตปริญญาโทได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า อาจารย์มีอรรถยาศัยดี มีความใส่ใจในการเรียนของนิสิตมาก มีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่นิสิต กระตุ้นให้นิสิตตื่นตัวตลอดเวลา อธิบายเนื้อหาต่างๆ ได้ชัดเจน แสวงหาองค์ความรู้ใหม่มานำเสนอ มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยการบูรณาการและมีความยืดหยุ่นในการเรียนการสอน นิสิตได้เรียนอย่างมีความสุข สนุก นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงทำให้เกิดทักษะ ได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่และฝึกภาคสนาม ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ได้ประสบการณ์ตรง ได้รู้จักการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวัน

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนและนิสิต ได้มีการดำเนินงานภายใต้ข้อตกลงการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติและการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งการกำหนดแผนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ในรายวิชาทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อทราบพื้นฐานความรู้ตนเอง ดำเนินงานตามแผนและข้อตกลงที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์สังเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้งในส่วนของอาจารย์และนิสิต เมื่อศึกษาในแต่ละหน่วยการเรียนได้มีการจดบันทึกหลังการปฏิบัติ ทั้งรายวันและรายเดือนเพื่อพัฒนาเป็นแฟ้มสะสมงานระหว่างเรียนแต่ละหน่วยการเรียน ในส่วนของงานเดี่ยวมีการทดสอบ

ระหว่างเรียนโดยให้คิดวิเคราะห์ งานกลุ่มได้ส่งเสริมให้มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การเขียนโครงการ การออกปฏิบัติการภาคสนาม การติดตามผลการดำเนินงาน และให้มีการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้างานกลุ่มตามประเด็นของโครงการ เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มมีการทดสอบหลังเรียนภาคความรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประเมินผลความพึงพอใจในการสอน และมีการสะท้อนผลการเรียนรู้โดยใช้แบบบันทึกหลังการปฏิบัติแบบสอบถามความพึงพอใจโดยการสุ่ม และส่งเสริมให้นักเรียนนำผลงานมาจัดนิทรรศการทั้งผลงานเดี่ยวและผลงานกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความสนใจชวนติดตามในแต่ละชั่วโมงซึ่งจะเน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามกิจกรรมที่วางแผนร่วมกัน สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติของเพดเลอร์ เบอร์กอยน์ และบอยเดลล์ (Pedler, Burgoyne, & Boydell, 1986: 31) มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเรียนรู้จากการสังเกต หรือสถานการณ์นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ 2) การเกิดความเข้าใจใหม่ต่อสถานการณ์หรือมุมมองใหม่ อันเป็นผลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ของผู้เรียนร่วมกัน 3) การวางแผนตามความเข้าใจและในประเด็นใหม่ที่ท้าทาย และมีองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติจริงร่วมกัน และ 4) การลงมือปฏิบัติตามแผน และมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมทั้งศูนย์จังหวัดมหาสารคาม อุดรธานีและนครราชสีมา มีประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 93.99/80.79 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมี

ประสิทธิภาพทั้งกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติสังเกตได้จากประสิทธิภาพของกระบวนการเกินกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 คือ เท่ากับ 93.99 และนิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหารายวิชามากยิ่งขึ้น โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นผลลัพธ์เกินกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 คือ เท่ากับ 80.79 ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตได้ลงปฏิบัติจริง ได้ทดลองผิดลองถูกตามทฤษฎี มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยการบูรณาการและมีความยืดหยุ่นในการเรียนการสอน นิสิตได้เรียนอย่างมีความสุข สนุก นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงทำให้เกิดทักษะ ได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่และฝึกภาคสนาม ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ได้ประสบการณ์ตรง ได้รู้จักการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวัน ได้สัมผัสวิถีการเรียนรู้อย่างแท้จริง ไม่เพ้อหน่ายในการเรียน สอดคล้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของวัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2542: 8-10) ซึ่งตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน คือ 1) ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง 3) ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม 4) ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล 5) ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน 6) ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง 7) ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข 8) ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน และ 9) ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และ

ยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง และตัวบ่งชี้การสอนของครู คือ 1) ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ 2) ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 3) ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตา ผู้เรียนอย่างทั่วถึง 4) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ 5) ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง 6) ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตสวณดี และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน 7) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ 8) ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง 9) ครูฝึกฝนกิจกรรมรายทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย และ 10) ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.5742 ซึ่งแสดงว่านิสิตมีคะแนนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 57.42 ทั้งนี้เนื่องจากมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการ ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีความสุขสนุกสนานในการเรียน สอดคล้องกับกรซกร ซวติ (2544: 11, อ้างอิงมาจาก Maslow, 1970) ที่ว่าความพึงพอใจหรือความต้องการของมนุษย์ คือ 1) บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด 2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่นๆ ต่อไป 3) ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ บุคคลจะให้ความสนใจกับความต้อการระดับสูงต่อไปตามลำดับ ความต้องการของบุคคลมี 5

ขั้นตอน ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง ความต้องการทางสังคม ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ และความต้องการความสำเร็จในชีวิต

4. ความพึงพอใจของนิสิต พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนิสิตให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าอาจารย์มีอธยาศัยดี มีความใส่ใจในการเรียนของนิสิตมาก มีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่นิสิต กระตุ้นให้นิสิตตื่นตัวตลอดเวลา อธิบายเนื้อหาต่างๆ ได้ชัดเจน แสวงหาองค์ความรู้ใหม่มาแนะนำเสนอ มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยการบูรณาการและมีความยืดหยุ่นในการเรียนการสอน นิสิตได้เรียนอย่างมีความสุข สนุก นิสิตมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงทำให้เกิดทักษะ ได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่และฝึกภาคสนาม ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ได้ประสบการณ์ตรง ได้รู้จักการสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับกิติมา ปรีดีดีลก (2532: 301) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ และเขาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของเขาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการเรียนการสอน

1.1 การจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ และอธิบายวิธีการ ขั้นตอนให้นิสิตเข้าใจก่อนเรียน

1.2 เอกสารการสอนชุดวิชา ก่อมนำไปใช้ต้องปรับปรุงแผนการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับจำนวนครั้งที่สอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นเทคนิคผสม

ผสาน ควรวิจัยซ้ำให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

2.2 ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลและปรับปรุงการเรียนรู้ให้เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีติติก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- กรชกร ขวดี. (2544). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จิรัชฌา วิเชียรปัญญา. (2548). *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องบรรณารักษ์/นักสารสนเทศกับการจัดการความรู้*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- ฉลาด จันทรมสมบัติ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ดิเรก ปัทมศิริวัฒน์. (2547). *นโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน. นโยบายสาธารณะที่ดี*, 4(8), 1-7.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2548). *การถอดบทเรียน KM การทำนาในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน รายงานประจำปี KM ประเทศไทย (สคส.)*. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2546). *การบริหารสังคม: ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: เอล ที เพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Pedler, M., Burgoyne, J., & Boydell, T. (1986). *A manager's guide to self-development* (2nded.). Maidenhead: McGraw-Hill.

การสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม

The Research Synthesis of Classroom Action Research of Teachers under the Office of Maha Sarakham Educational Service Area

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน,¹ อรนุช ศรีสะอาด²

Songsak Phusee-orn,¹ Oranuch Srisa-ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงปี พ.ศ.2547-2550 โดยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีความสมบูรณ์ในประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์ และได้รับอนุญาตให้นำมาสังเคราะห์ได้ จำนวน 50 เรื่อง โดยเป็นรายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่เก็บรวบรวมไว้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามทั้งสองเขต โดยจัดเก็บในรูปแบบของเอกสารรายงานการวิจัย หรือฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกรายละเอียดงานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผ่านการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 5 เรื่อง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

ผลการวิจัยพบดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทำวิจัย

ผู้วิจัยร้อยละ 98.0 เป็นครูผู้สอน มีผู้วิจัยที่เป็นผู้บริหาร 1 คน โดยผู้วิจัยทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของการวิจัย

งานวิจัยในชั้นเรียนร้อยละ 98.0 เป็นงานวิจัยส่วนบุคคล โดยไม่มีงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นงานวิจัยของหน่วยงาน และส่วนใหญ่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย มีงานวิจัยเพียงร้อยละ 4.0 ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย งานวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์ไม่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารหรือเสนอในที่ประชุมวิชาการ ส่วนใหญ่มีจำนวนหน้า ต่ำกว่า 50 หน้า และนำเสนอแบบเป็นทางการ

¹ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

ส่วนใหญ่ศึกษาในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ไม่มีงานวิจัยในชั้นเรียนที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ตั้งวัตถุประสงค์ว่าเพื่อศึกษา โดยมีการตั้งสมมติฐานการวิจัย ซึ่งเป็นแบบมีและไม่มีทิศทางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาจากประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 รองลงมา คือ นักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยที่เป็นครู มีจำนวนน้อยมาก งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ ไม่ระบุเกี่ยวกับวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และไม่ระบุวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งไม่จำแนกเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีการทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของนวัตกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในสัดส่วนที่น้อยมาก งานวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมดไม่ระบุแบบแผนหรือรูปแบบการวิจัย สถิติพื้นฐานที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้ในงานวิจัยคือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนใหญ่นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง ซึ่งผลของการวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมด พบว่าสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่อภิปรายได้สอดคล้องกับผลการวิจัย และมีการให้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย รวมทั้งมีการนำเสนอบรรณานุกรมด้วย

คำสำคัญ: การสังเคราะห์, งานวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The objective of this research was to synthesize the classroom action research of teachers under jurisdiction of the Office of Maha Sarakham Educational Service Area 1 and 2. The population were the classroom action research of teachers under jurisdiction of the Office of Maha Sarakham Educational Service Area 1 and Area 2 completing during 2003-2007 without the accurate amount of number. The researchers studied from samples as classroom action research studies completing in the issues and allowed for synthesizing, 50 studies. They were classroom research reports collecting at both areas of Maha Sarakham Educational Service Area, keeping as research reports or computer data base. The instrument included 5 stories of record forms of classroom action research by collecting data for investigating basic quality. Data were analyzed by calculating the frequency, percentage, minimum value, and maximum value.

The research findings were as follows:

1. The researchers' information:

Ninety eight percent of researchers were teachers including one administrator. All of them graduated Bachelor's Degree.

2. The information of research type and design:

Ninety eight percent of research studies were personal research without classroom action research belonged to the work office. Most of them weren't obtained financial research grant. Only 4% of them received financial support. All of the synthesized research studies weren't published in journal or presented in academic conference. Most of them included less than 50 pages and formal presentation. Most of them were in science substance and mathematics substance without classroom action research studies regarding to desirable characteristics.

3. The information of research methodology:

Most of classroom action research studies set up goal to study with the research Hypothesis as non direction and direction in nearly the same proportion. Most of information of research studies was the study from population as student. The second order included class level 1 and 3 students. Most of key informants were students. For the informants as teachers were a few. Most of classroom action research studies didn't specify technique in determining sample size as well as classification into experimental group and control group. Most of them weren't tried out for investigating of innovation quality. Most of instrument for data collection was the test. Data were collected by using interview form with very few proportion. All of classroom action research studies didn't specified pattern or research design. Most of basic statistics used by the researchers were percentage and mean without qualitative analysis. Most of research findings were presented by using tables. For all of classroom action research findings, found that they could be implemented for solving problems. Most of them were congruently discussed to the research findings including recommendations as well as presented bibliographies.

Keywords: synthesis, classroom action research

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ครูมีบทบาทเป็นครูนักวิจัย โดยดำเนินการสอนและวิจัยควบคู่กันไป เพื่อที่จะสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ ซึ่งเรียกว่า “การวิจัยในชั้นเรียน” ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้ในสถานการณ์จริง ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพครู สุวัฒน์นา สุวรรณเขตนิคม (2538: 6-11) ได้กล่าวว่าวิถีชีวิตของครูหรือวัฒนธรรมใน

การทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (professional teacher) มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะครูนักวิจัยจะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้แสวงหาความรู้หรือผู้เรียน (learner) ในศาสตร์แห่งการสอนอย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวา จนในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่กว้างขวาง และลึกซึ้งในศาสตร์และศิลป์แห่งการสอน เป็นครูที่มีวิถียุทธศาสตร์แก่กล้าในการสอน สามารถสอนนักเรียนให้พัฒนาก้าวหน้าในด้านต่างๆ ในหลายบริบท หรือที่เรียกว่าเป็นครูผู้รอบรู้ หรือครูปรมาจารย์ (master teacher) ซึ่งถ้ามีปริมาณครูนักวิจัยดังกล่าวมากขึ้น จะช่วยให้การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมั่นคง

การส่งเสริมให้ครูผู้สอนดำเนินการวิจัย

ในชั้นเรียน ทำให้รายงานการวิจัยในชั้นเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการหรือวิทยฐานะ อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นในการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูผู้สอนมีทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยภาพรวมว่าเป็นเช่นไร จะต้องให้การส่งเสริมและกำหนดแนวทางในการพัฒนาอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อที่จะสามารถตอบปัญหาดังกล่าวได้ เพราะการสังเคราะห์งานวิจัยจะช่วยให้ทราบฐานองค์ความรู้ในอดีตและสามารถแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ทำให้ได้วิธีวิทยาการวิจัยที่ดีขึ้นกว่าเดิม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2544: 1) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่งานวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 โดยไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มีความสมบูรณ์ในประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์

และได้รับอนุญาตให้นำมาสังเคราะห์ได้ จำนวน 50 เรื่อง โดยเป็นรายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่เก็บรวบรวมไว้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามทั้งสองเขต โดยจัดเก็บในรูปแบบเอกสารรายงานการวิจัยหรือฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกรายละเอียดงานวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็นกรอบ/ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทำวิจัย
  - 1.1 ตำแหน่ง/หน้าที่ของผู้วิจัย
  - 1.2 วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้วิจัย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของการวิจัย
  - 2.1 ประเภทงานวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.2 การได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.3 การได้รับการตีพิมพ์ในวารสารหรือเสนอในที่ประชุมวิชาการ
  - 2.4 จำนวนหน้างานวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.5 รูปแบบการนำเสนอรายงานการวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.6 เนื้อหาของงานวิจัยในชั้นเรียน (จำแนกตามกลุ่มสาระ)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย
  - 3.1 วัตถุประสงค์และสมมติฐาน
  - 3.2 แหล่งข้อมูล
  - 3.3 นวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.4 แบบแผนการวิจัย
  - 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
  - 3.6 การนำเสนอผลและการสรุปผลการวิจัย
  - 3.7 การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์

1. อ่านและทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาได้จากแบบบันทึกรายละเอียดงานวิจัยในชั้นเรียน

2. วิเคราะห์เนื้อหาหางานวิจัยในชั้นเรียนแต่ละประเด็นตามกรอบแนวคิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย

3. สังเคราะห์ข้อสรุปจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายประกอบ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทำวิจัย

1.1 ผู้วิจัยร้อยละ 98.0 เป็นครูผู้สอน มีผู้วิจัยที่เป็นผู้บริหาร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

1.2 ผู้วิจัยทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของการวิจัย

2.1 งานวิจัยในชั้นเรียนร้อยละ 98.0 เป็นงานวิจัยส่วนบุคคล โดยไม่มีงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นงานวิจัยของหน่วยงาน

2.2 งานวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย มีงานวิจัยเพียงร้อยละ 4.0 ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

2.3 งานวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์ ไม่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารหรือเสนอในที่ประชุมวิชาการ

2.4 งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ มีจำนวนหน้า ต่ำกว่า 50 หน้า

2.5 รายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่นำเสนอ ส่วนใหญ่มีการนำเสนอแบบเป็นทางการ

2.6 งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ศึกษา

ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ โดยไม่มีงานวิจัยในชั้นเรียนที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วัตถุประสงค์และสมมุติฐาน

1) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ตั้งวัตถุประสงค์ว่าเพื่อศึกษา

2) งานวิจัยทุกเล่มที่นำมาศึกษา มีการตั้งสมมุติฐานการวิจัย โดยส่วนใหญ่เป็นสมมุติฐานการวิจัยแบบมีและไม่มีทิศทางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

3.2 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาจากประชากร

2) กลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 รองลงมา คือ นักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 3

3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยที่เป็นครู มีจำนวนน้อยมาก

4) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่ระบุเกี่ยวกับการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

5) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่ระบุวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

6) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่จำแนกเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

3.3 นวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของนวัตกรรม

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในสัดส่วนที่น้อยมาก

3.4 แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมดไม่ระบุแบบแผนหรือรูปแบบการวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐานที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้ในงานวิจัย คือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.6 การนำเสนอผลและการสรุปผลการวิจัย

1) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง

2) ผลของการวิจัยในชั้นเรียนทั้งหมด พบว่าสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้

3.7 การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

1) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่อภิปรายได้สอดคล้องกับผลการวิจัย

2) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีการให้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

3) งานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีการนำเสนอบรรณานุกรม

อภิปรายผล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ทำวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน และจบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยตรง ก็คือครูผู้สอน และกฎหมายได้กำหนดให้ครูผู้สอนต้องเป็นครุภัณฑ์วิจัย โดยดำเนินการสอนและวิจัยควบคู่กันไป เพื่อที่จะสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่กฎหมายได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนก็

สามารถดำเนินการวิจัยโดยผู้บริหารได้เช่นเดียวกัน แต่จากผลการวิจัยกลับพบว่ามีกรวิจัยในชั้นเรียนโดยผู้บริหารในปริมาณที่น้อยมาก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยส่วนบุคคล นั่นคือเป็นงานวิจัยที่ครูผู้สอนแต่ละคนดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะและก็ดำเนินการโดยครูผู้สอนแต่ละคน ต่างคนต่างดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ ดังนั้นงานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นงานวิจัยส่วนบุคคล ยังไม่ใช่งานวิจัยของหน่วยงานที่ดำเนินการแก้ปัญหาร่วมกันภายใต้ประเด็นปัญหาเดียวกัน

นอกจากนั้นยังพบว่างานวิจัยในชั้นเรียนที่นำมาสังเคราะห์ ร้อยละ 96 ไม่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย และไม่มีการวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารหรือเสนอในที่ประชุมวิชาการเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณในส่วนดังกล่าวยังไม่เพียงพอ อีกทั้งงบประมาณส่วนใหญ่ที่ใช้ในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู จะเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิจัยในชั้นเรียน ทำให้งบประมาณที่จะมาสนับสนุนการวิจัยและการเสนอผลการวิจัยยังไม่เพียงพอ นอกจากนั้นการที่งานวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้รับทุนสนับสนุน อาจเนื่องมาจากการที่ครูไม่ทราบแหล่งทุนสนับสนุนอื่น และขาดประสบการณ์ในการขอรับการพิจารณาทุนอุดหนุนการวิจัย

การที่งานวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้รับการตีพิมพ์หรือเสนอในที่ประชุมวิชาการนั้น อาจเนื่องมาจากการขาดการเตรียมการเพื่อรองรับในส่วนของขยายผลการวิจัย เช่น ไม่มีวารสารในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มุ่งเน้น

การเผยแพร่ผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยเฉพาะ หรือขาดการจัดประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอและแลกเปลี่ยนผลการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะมีประโยชน์และคุณค่าในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

นอกจากนั้นยังพบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ มีจำนวนหน้าของรายงานการวิจัยต่ำกว่า 50 หน้า ส่วนใหญ่นำเสนอแบบเป็นทางการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน บางเรื่องอาจเป็นปัญหาที่ไม่ซับซ้อน มีกลุ่มเป้าหมายจำนวนน้อย และส่วนใหญ่ยังขาดการนำเสนอเกี่ยวกับการทบทวนเอกสารและวรรณกรรม ทำให้จำนวนหน้าของงานวิจัยในชั้นเรียนมีจำนวนไม่มาก และการทำงานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่นำเสนอแบบเป็นทางการ เนื่องมาจากว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ ดังนั้น จึงนำเสนอตามกรอบประเด็นหรือรูปแบบที่เป็นทางการ

ในส่วนของสาระที่ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มสาระดังกล่าวเป็นกลุ่มสาระหลักที่ครูผู้สอนและผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น การสอบวัดคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) นอกจากนี้ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ จึงมีการส่งเสริมและดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วัตถุประสงค์และสมมติฐาน

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยในชั้นเรียนที่พบว่า การตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ มักเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อพัฒนาและเพื่อสร้าง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้

การวิจัยในชั้นเรียนต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาข้อมูลของตัวแปรต่างๆ ก่อน เป็นอันดับแรก จากนั้นจึงเป็นส่วนของการสร้างหรือออกแบบนวัตกรรมเพื่อใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนาในด้านต่างๆ และนอกจากนั้นงานวิจัยในชั้นเรียนที่พบส่วนใหญ่ มักจะมีการเปรียบเทียบผลก่อน-หลัง ใช้นวัตกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

จากผลการวิจัยที่พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มีการตั้งสมมติฐาน โดยตั้งแบบมีและไม่มีทิศทาง ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการตั้งสมมติฐานการวิจัย หรือการที่ผู้วิจัยมีการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในปริมาณน้อย ทำให้ไม่สามารถกำหนดทิศทางของสมมติฐานได้อย่างชัดเจน

3.2 แหล่งข้อมูล

จากผลการวิจัยที่พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ศึกษาจากประชากร ไม่มีการสุ่มหรือกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และไม่จำแนกเป็นกลุ่มทดลองหรือควบคุม โดยศึกษากับนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนมุ่งศึกษาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยไม่เน้นการสรุปอ้างอิง (generalization) ไปยังกลุ่มอื่น ดังนั้นจึงดีกรอบกลุ่มที่ศึกษาเป็นกลุ่มประชากร และเน้นการเก็บข้อมูลกับนักเรียนหรือกลุ่มประชากรดังกล่าว

ในส่วนของกลุ่มประชากรที่มุ่งเน้นการศึกษากับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 นั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญเพราะเป็นช่วงที่เชื่อมต่อในระดับมัธยมศึกษากับอุดมศึกษา และปริมาณของนักเรียนที่สอบเข้าเรียนต่อได้ในระดับอุดมศึกษาของแต่ละโรงเรียน ยังเป็นดัชนี

ที่บ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาได้อีกด้วย ทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเป็นพิเศษ

3.3 นวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากผลการวิจัยที่พบว่าในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา มีจำนวนงานวิจัยที่ทดลองกับไม่ทดลองใช้ ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเภทของนวัตกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีอื่นแทน เช่น การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 88 ใช้แบบทดสอบเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่เน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาตัวแปรทางด้านพุทธิพิสัย (cognitive) จึงใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัดตัวแปรดังกล่าว

3.4 แบบแผนการวิจัย

จากผลการวิจัยในชั้นเรียนที่นำมาสังเคราะห์ พบว่างานวิจัยทั้งหมดไม่ได้ระบุแบบแผนการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้ทำวิจัยบางส่วนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแบบแผนการวิจัย หรือเป็นการดำเนินการวิจัยที่ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน (extraneous variable) หรือจัดกระทำสถานการณ์ต่างๆ ได้ค่อนข้างยาก ทำให้มีความสับสนในการระบุแบบแผนการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าว

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิจัยที่พบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีจำนวนน้อยมากที่ใช้สถิติอ้างอิง เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนไม่มุ่งเน้นการสรุป

อ้างอิงไปยังประชากรกลุ่มอื่น จึงไม่มีความจำเป็นในการเลือกใช้สถิติอ้างอิง

นอกจากนั้นยังพบว่างานวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเน้นวิเคราะห์และอธิบายด้วยข้อมูลเชิงปริมาณเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาตัวแปรในด้านพุทธิพิสัยเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวัดด้วยแบบทดสอบ นั่นคือคะแนนซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จึงทำให้งานวิจัยในชั้นเรียนที่วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีปริมาณที่น้อยมาก

3.6 การนำเสนอผลและการสรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 92 จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง และพบว่าผลการวิจัยทั้งหมดสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และการเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางเป็นรูปแบบการนำเสนอที่เป็นสากล สื่อความหมายที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ส่วนผลการวิจัยที่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด อาจเนื่องมาจากการที่ครูมีความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เข้าใจธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นอย่างดี และมีข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน เมื่อใช้ระเบียบวิธีวิจัยมาแก้ปัญหาจึงทำให้การดำเนินการแก้ปัญหามีความเป็นระบบ มีวิธีปฏิบัติและวิธีคิดที่เป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น เมื่อผนวกกับข้อมูลและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว จึงทำให้สามารถดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3.7 การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่สามารถอภิปรายผลได้สอดคล้องกับผลการวิจัย ประกอบกับการมีข้อเสนอแนะและนำเสนอ

บรรณานุกรมด้วยนั้น แสดงให้เห็นว่าครูผู้ทำวิจัย มีความเข้าใจในระเบียบวิธีวิจัย และเข้าใจใน รายละเอียดของการแก้ปัญหา สามารถเชื่อมโยง ความเป็นเหตุเป็นผลเพื่ออภิปรายผลการวิจัยได้ และที่สำคัญคือสามารถให้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อการใช้ผลการวิจัยได้ แต่ยังมีบาง ส่วนที่ยังขาดทักษะในประเด็นดังกล่าว ซึ่งจะต้อง ได้รับการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน

1.1 ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน ได้มีโอกาสทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจะได้ มีประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนสามารถให้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ในการ กำกับ ติดตาม และดูแลการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครู

1.2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู หรือมี ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการแสวงหาแหล่งทุนอื่น เพื่ออุดหนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.3 จัดให้มีวารสารและเว็บไซต์ในการ ตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยเฉพาะ และรวบรวมเป็นฐานข้อมูลที่เป็น ระบบสำหรับการสืบค้นต่อไปและเผยแพร่

1.4 จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัยทุกๆ ปีการศึกษา และมอบรางวัลสำหรับผลงานวิจัยในชั้นเรียนดีเด่น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.5 สร้างเครือข่ายครูนักวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบ การจัดการความรู้ (knowledge management) ซึ่ง จะสามารถทำให้การนิเทศ กำกับติดตาม มี

ประสิทธิภาพมากขึ้น

1.6 สร้างค่านิยมในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน มากกว่าการทำ วิจัยในชั้นเรียนเพื่อขอผลงานทางวิชาการหรือ เลื่อนวิทยฐานะ

1.7 ส่งเสริมให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน กับนักเรียนระดับปฐมวัยให้มีจำนวนมากขึ้น เพราะการดำเนินการวิจัยกับนักเรียนในกลุ่มดังกล่าว ยังมีจำนวนน้อย เพราะเด็กในช่วงวัยดังกล่าวสมองจะสามารถรับรู้และพัฒนาได้เร็วเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนรู้ของสมอง (brain based learning: BBL)

1.8 เพิ่มพูนทักษะของครูในการสืบค้น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการ สังเคราะห์เอกสารดังกล่าว เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยให้มีความชัดเจน และสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.9 ส่งเสริมให้มีการดำเนินการวิจัยแบบบูรณาการ หรือการทำวิจัยทั้งโรงเรียน ซึ่ง เป็นการดำเนินการแก้ปัญหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความสำคัญสำหรับการ จัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นๆ โดยอาศัยความร่วมมือในการแก้ปัญหาจากผู้ที่ เกี่ยวข้องทั้งหมด เน้นการมีส่วนร่วมและมอง ปัญหาจากหลายมิติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครู

2.1 ควรมีการศึกษาและทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านจิตพิสัย (affective domain) เช่น การศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น

2.2 ในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นประกอบ ด้วย เช่น ครู ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ปกครอง

เป็นต้น ซึ่งข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง จะสามารถอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านพฤติกรรมหรือค่านิยม เป็นต้น

2.3 ควรประยุกต์ใช้เครื่องมือชนิดอื่นประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ควรเน้นเฉพาะแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสังเกต เป็นต้น

2.4 ควรมีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และ

นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน ความสนใจ เจตคติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

2.5 ควรศึกษาตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียนให้มากๆ เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะครูที่ยังขาดประสบการณ์ในการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณะ วิรัชชัย. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สุวิธนา สุวรรณเขตนิคม. (2538). แนวคิดและรูปแบบเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ใน ลัดดา ภูเกียรติ (บรรณาธิการ), เส้นทางสู่การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

การเสริมเวย์โปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านที่มีต่อสัดส่วนของร่างกายและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในนักกีฬาวิลแชร์เรซซิ่ง

Whey Protein Supplementation Combined with Resistance Training on Body Composition and Muscle Strength in Wheelchair Racing Athletes

จักรพงษ์ ขาวถิ่น¹

Jakapong Khaothin¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพิสูจน์ผลของการเสริมเวย์โปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านที่มีต่อสัดส่วนของร่างกายและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ในนักกีฬาวิลแชร์เรซซิ่ง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักกีฬาวิลแชร์เรซซิ่งทีมชาติไทย เพศชาย จำนวน 12 คน ทั้งหมดอยู่ในช่วงการฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันรายการเอเชียนพาราเกมส์ ครั้งที่ 4 พ.ศ.2551 ณ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการสุ่มเพื่อจัดเข้ากลุ่มที่ได้รับเวย์โปรตีน จำนวน 6 คน (เวย์โปรตีน 1.2 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ผสมผงน้ำตาลซูโครส 0.3 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม) และอีก 6 คน จัดเข้ากลุ่มที่ได้รับสารหลอก (มอลโทเดคตริน 1.2 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ผสมผงน้ำตาลซูโครส 0.3 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม) ร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้าน ระยะเวลา 6 สัปดาห์ แบ่งการเสริมออกเป็น 3 ครั้ง/วัน ในปริมาณครั้งละเท่าๆ กัน (ซึ่งดื่มร่วมกับน้ำก่อนการฝึกซ้อม หลังการฝึกซ้อม และก่อนนอน) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สัดส่วนของร่างกาย (น้ำหนักตัว ไขมันของร่างกาย มวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน ปริมาณน้ำทั้งหมดของร่างกาย) และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (น้ำหนักสูงสุดที่สามารถยกได้ 1 ครั้ง ในท่าเบนชเพรส) ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการเสริมเวย์โปรตีนและสารหลอกร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านในนักกีฬาวิลแชร์เรซซิ่ง ที่มีต่อน้ำหนักตัว ไขมันของร่างกาย มวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน ปริมาณน้ำทั้งหมดของร่างกาย และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

คำสำคัญ: เวย์โปรตีน, การฝึกด้วยแรงต้าน, ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ, นักกีฬาวิลแชร์

¹ อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Lecturer, Faculty of Sports Science, Kasetsart University

Abstract

The purpose of this study was to determine the effects of whey protein combined with resistance training program on body composition and muscle strength in wheelchair racing athletes. Twelve healthy male athletes from Thai national wheelchair racing athletes were participated in this study. All participants were in-season training program to participate in the 4th Asian Para Game, Nakhon Ratchasima, in 2008. They were randomized to whey protein supplementation group of six received whey protein (1.2 gm./kg. body mass whey protein mixed 0.3 gm./kg. body mass sucrose powder) and placebo group of six (1.2 gm./kg. body mass maltodextrine mixed 0.3 gm./kg. body mass sucrose powder) combined with 6 week resistance training program, consumed in three equal dose/day (supplement powder dissolved in water before training session, after training session, and before going to bed). The dependent variables were body composition (body weight, body fat, lean body mass, total body water) and muscle strength (bench press one repetition maximum, 1-RM). The results showed no significant different between whey protein and placebo supplementation combined with resistance training program in wheelchair racing athletes on body weight, body fat, lean body mass, total body water, and muscle strength.

Keywords: whey protein, resistance training, muscle strength, wheelchair athletes

บทนำ

เวย์โปรตีน (whey protein) เป็นโปรตีนจากน้ำนมที่มีคุณภาพสูง ประกอบด้วยกรดอะมิโนจำเป็น (essential amino acid) ที่ร่างกายต้องการสำหรับการสังเคราะห์โปรตีนของกล้ามเนื้อ ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มสัดส่วนของร่างกายได้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของการเสริมเวย์โปรตีนโดย Burke et al. (2001: 349-364) พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีสุขภาพดี ร่างกายปกติ และไม่ได้เป็นนักกีฬา จำนวน 12 ราย ที่ได้รับการเสริมเวย์โปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ส่งผลเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่ม

ตัวอย่างเพศชายที่ได้รับการฝึกด้วยแรงต้านเช่นเดียวกันแต่ได้รับการเสริมสารหล่อ การศึกษาของ Cribb, Williams, Carey, and Hayes (2006: 494-509) ได้เปรียบเทียบการเสริมเวย์โปรตีนและเคซีน (casein) พบว่าเวย์โปรตีนสามารถส่งผลดีที่สุดในการเพิ่มการเปลี่ยนแปลงมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันและความแข็งแรง เมื่อใช้เป็นประจําร่วมกับ การออกกำลังกายด้วยแรงต้าน ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีร่างกายปกติ และเข้าร่วมกิจกรรมเพาะกาย จำนวน 13 ราย ที่ได้รับเวย์โปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ มีการเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน และไขมันของร่างกายลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มที่ได้รับเคซีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 10

สปีดาร์ พบว่าไม่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อสัดส่วนของร่างกาย ขณะเดียวกันพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนหลังจากใช้โปรแกรมการฝึกซ้อมและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับประทานเวย์โปรตีนต่างแสดงให้เห็นว่ามีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทดสอบการออกกำลังกาย 3 ท่า ได้แก่ บาร์เบลสควอท (barbell squats) เบนชเพรส (bench press) และเคเบิลพูลดาวน์ (cable pull-down)

ผลของการฝึกด้วยแรงต้าน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการหมุนเวียนโปรตีนของกล้ามเนื้ออย่างมีนัยสำคัญ และอัตราการสังเคราะห์โปรตีนภายหลังการออกกำลังกายจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการบริโภคกรดอะมิโนในปริมาณเพิ่มมากขึ้น (Tipton et al., 2001: E197-E206) ผลจากการค้นพบนี้จึงมีความคาดหวังกันว่าจะใช้ประโยชน์จากกรดอะมิโนที่เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มปริมาณอาหารประเภทโปรตีนในขณะที่มีการฝึกด้วยแรงต้าน เพื่อหวังเพิ่มมวลของกล้ามเนื้อและความแข็งแรง โดยมีคำแนะนำให้ทำการเสริมโปรตีนในช่วงก่อนและหลังการฝึกประมาณ 30 นาที ทุกครั้ง ซึ่งพบว่ามีเหมาะสมในการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อเมื่อทำการเสริมในช่วงก่อนการฝึก (Adersen et al., 2005: 151-156; Tipton et al., 2001: E197-E206;) และหลังการฝึกด้วยแรงต้าน (Adersen et al., 2005: 151-156; Esmarck et al., 2001: 301-311) การวิจัยบางเรื่องพบว่าการเสริมโปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้าน จะส่งผลด้านบวกต่อการเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Brown, DiSilvestro, Babaknia, & Devor, 2004: 22-27 ; Burke et al., 2001: 349-364 ; Esmarck et al., 2001: 301-311) ในขณะที่การวิจัยบางเรื่องพบว่าส่งผลต่อการเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน และความแข็งแรงของ

กล้ามเนื้อเพียงเล็กน้อยหรือไม่พบว่าเกิดประโยชน์ (Burke et al., 2003: 1955-2003 ; Tipton et al., 2004: 2073-2081)

การได้รับโปรตีนในปริมาณที่เพียงพอมีความสำคัญสำหรับนักกีฬาที่อยู่ภายใต้การฝึกโปรแกรมด้านความแข็งแรง นักกีฬาจำนวนมากเลือกที่จะใช้การเสริมโปรตีนเพื่อช่วยในการสร้างมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน และเพิ่มประสิทธิภาพด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ แต่ประโยชน์ของการเสริมอาหารประเภทโปรตีนในการฝึกด้วยแรงต้านยังไม่มีความเห็นสอดคล้องกัน (Cribb et al., 2006: 494-509 ; Tipton et al., 2004: 2073-2081 ; Zimmer, 2005: 1-4) ข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์จำนวนเล็กน้อยพยายามหาข้อยุติของการเสริมเวย์โปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้าน ในการส่งผลเพิ่มสัดส่วนของร่างกายและสมรรถภาพความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ รวมทั้งการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเสริมเวย์โปรตีนมีข้อจำกัดอยู่เพียงแค่งานประชากรของนักกีฬาคนปกติ และการค้นคว้าต่างๆ ยังขาดความชัดเจน เพราะฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้ต้องการพิสูจน์ผลของการเสริมเวย์โปรตีนร่วมกับโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 6 สปีดาร์ ที่มีต่อสัดส่วนของร่างกาย และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในนักกีฬาวิลแชร์เรสซึ่ง

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักกีฬาวิลแชร์เรสซึ่งทีมชาติไทย เพศชาย มีสุขภาพดี ไม่มีอาการบาดเจ็บ จำนวน 12 ราย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นผู้ได้รับการตรวจร่างกายเบื้องต้นจากแพทย์ประจำทีม และได้รับการ

ยืนยันจากแพทย์ว่ามีสุขภาพดี สามารถเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ได้

2. เป็นผู้ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นนักกีฬาที่มีความพิการจากโรคโปลิโอในระดับ T54 คือ มีอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อขาเพียงอย่างเดียว หรือระดับ T53 คือ มีอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อขา ร่วมกับกล้ามเนื้อหน้าท้อง

3. เป็นผู้อยู่ในช่วงของการฝึกซ้อมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันรายการเอเชียนพาราเกมส์ ครั้งที่ 4 ณ จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2551

4. เป็นผู้ไม่มีการใช้สารเสริมทางการกีฬาในรูปแบบอาหารเสริมชนิดต่างๆ เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 12 สัปดาห์ เพื่อกำจัดผลต่างๆ ของสารเสริมอื่นๆ (Burke et al., 2003: 1955-2003 ; Candow et al., 2004: 219-231)

กลุ่มตัวอย่างได้รับการสุ่มเข้ากลุ่มที่ได้รับการเสริมเวย์โปรตีน จำนวน 6 คน จำแนกเป็นระดับ T54 จำนวน 5 คน และระดับ T53 จำนวน 1 คน และกลุ่มที่ได้รับการเสริมสารหลอก จำนวน 6 คน จำแนกเป็นระดับ T54 จำนวน 5 คน และระดับ T53 จำนวน 1 คน

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะรายงานตัวที่ห้องปฏิบัติการ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวัดสัดส่วนของร่างกายและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ กลุ่มตัวอย่างจะต้องงดกิจกรรมทางด้านร่างกายเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง เนื่องจากพบว่าการสังเคราะห์โปรตีนและกระบวนการซ่อมแซมต่างๆ ในกล้ามเนื้อจะสูงขึ้นกว่าปกติเป็นระยะเวลา 48 ชั่วโมง ภายหลังจากออกกำลังกาย (Phillips, Hartman, & Wilkinson, 1997: E99-E107) การทดลองมีดังต่อไปนี้

1. การเสริมเวย์โปรตีนและสารหลอก
การเสริมเวย์โปรตีนและสารหลอก แบ่ง

การเสริมออกเป็น 3 ครั้ง/วัน ในปริมาณครั้งละเท่าๆ กัน โดยชงดื่มร่วมกับน้ำก่อนการฝึกซ้อม หลังการฝึกซ้อม และก่อนเข้านอน ประมาณ 30 นาที ส่วนวันที่ไม่มีการฝึกซ้อม ให้ชงดื่มร่วมกับน้ำวันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง 6 คน ได้รับการเสริมเวย์โปรตีน โดยใช้เวย์โปรตีนปริมาณ 1.2 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ผสมผงน้ำตาลซูโครส ปริมาณ 0.3 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ใช้เวย์โปรตีนชนิดผงยี่ห้อโปรเพลคเพียว นำเข้าโดยบริษัทพาวเวอร์ คอร์ปอเรชั่น (ประเทศไทย) จำกัด

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง 6 คน ได้รับการเสริมหลอก โดยใช้มอลโทเดคตริโน ปริมาณ 1.2 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม ผสมผงน้ำตาลซูโครส ปริมาณ 0.3 กรัม/น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัม มอลโทเดคตริโนนำเข้าโดยบริษัทกฤติยา จำกัด

2. รูปแบบการฝึกด้วยแรงต้าน

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ได้รับการฝึกด้วยแรงต้านโดยใช้ฟรีเวทที่ความหนักในระดับเดียวกัน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ณ ห้องฝึกด้วยแรงต้าน ศูนย์ฝึกเพื่อการแข่งขัน การกีฬาแห่งประเทศไทย ทำการฝึก 3 วัน/สัปดาห์ ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 16.00-18.00 น.

รูปแบบการฝึก แบ่งออกเป็น 4-5 เซ็ต จำนวน 6-12 ครั้ง/เซ็ต ที่ความหนัก 60-90% ของน้ำหนักสูงสุดที่สามารถยกได้ 1 ครั้ง การฝึกด้วยแรงต้านจะเริ่มทำการฝึกในวันแรกของการเสริมสาร เป็นการฝึกกล้ามเนื้อส่วนบนของร่างกาย ซึ่งแบ่งตามวันได้ดังนี้

วันแรก ฝึกกล้ามเนื้อทรวงอก (chest muscle) และกล้ามเนื้อต้นแขนด้านหลัง (triceps muscle) ประกอบด้วยท่าที่แตกต่างกันในการฝึก 6 ท่า ได้แก่

- incline bench press

- decline bench press
- flat dumbbell fly
- lying triceps
- triceps cable pushdown
- triceps flat bench push ups

วันที่ 2 ฝึกกล้ามเนื้อหลัง (back muscle) และกล้ามเนื้อต้นแขนด้านหน้า (biceps muscle) ประกอบด้วยท่าที่แตกต่างกันในการฝึก 7 ท่า ได้แก่

- front pull-ups or pull-downs
- seated cable rows
- dumbbell rows
- hyperextensions
- standing barbell curls
- preacher barbell curls
- single arm cable

วันที่ 3 ฝึกกล้ามเนื้อไหล่ (shoulders muscle) และกล้ามเนื้อหน้าท้อง (abdominal muscle) ประกอบด้วยท่าที่แตกต่างกันในการฝึก 6 ท่า ได้แก่

- side shoulder raise
- front shoulder raise
- upright row
- alternated dumbbell press
- twisting crunches
- crunches

3. การวัดสัดส่วนของร่างกาย

ทำการวัดสัดส่วนของร่างกายก่อนและหลังการเสริมเวทย์โปรตีนและสารหล่อลื่นร่วมกับ การฝึกด้วยแรงต้าน แบ่งการวัดได้ ดังนี้

3.1 วัดส่วนสูงของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ เครื่องวัดส่วนสูงแบบติดฝาผนัง กลุ่มตัวอย่างยืน ตัวตรง ไม่สวมรองเท้า และน้ำหนักตัวของกลุ่ม ตัวอย่างชั่งโดยใช้เครื่องชั่งน้ำหนักตั้งพื้นแบบ ดิจิตอล (Yamamoto DP-6100 GP, Japan) โดย สวมกางเกงว่ายน้ำ

3.2 วัดสัดส่วนของร่างกาย ทำการวัด ภายหลังจากปัสสาวะแล้ว ด้วยเครื่อง bioelectrical impedance analysis (BIA) (hand-held bioelectrical impedance machine, Body-1500, UK) ตามข้อ แนะนำของ National Institutes of Health Technology (N.I.H., 1996: 524S) ดังนี้

1) ให้กลุ่มตัวอย่างนั่งพักประมาณ 30 นาที ถ้ามีการออกกำลังกายมาก่อนต้องพัก อย่างน้อย 6 ชั่วโมง และพัก 4 ชั่วโมงสำหรับผู้ ที่รับประทานอาหารมาก่อน

2) ให้กลุ่มตัวอย่างถอดถุงเท้า รองเท้า อุปกรณ์หรือเครื่องประดับต่างๆ ออก นอนหงาย ปล่อยตัวตามสบาย ไม่เกร็งกล้ามเนื้อ คลายเสื้อผ้าให้หลวม

3) ใช้แอลกอฮอล์เช็ดบริเวณ ตำแหน่งที่ใช้ในการติดขั้วไฟฟ้า ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตำแหน่ง ได้แก่

- บริเวณข้อมือด้านหลังซึ่งอยู่ กึ่งกลางระหว่างปุ่มกระดูกส่วนปลายของกระดูก ปลายแขนด้านนอกและกระดูกปลายแขนด้านใน
- บริเวณหลังมือซึ่งอยู่ส่วนต้น ของข้อต่อระหว่างกระดูกฝ่ามือและกระดูกนิ้วมือ นิ้วที่ 2

- บริเวณข้อเท้าด้านหลังซึ่งอยู่ กึ่งกลางระหว่างปุ่มกระดูกข้อเท้าด้านในและ ข้อเท้าด้านนอก

- บริเวณฝ่าเท้าด้านหลังซึ่งอยู่ ตรงส่วนต้นของข้อต่อกระดูกฝ่าเท้า และนิ้วเท้า นิ้วที่ 1

4) ทำการติดขั้วไฟฟ้าตำแหน่ง ดังกล่าวข้างต้น

5) เชื่อมต่อวงจรระหว่างขั้วไฟฟ้า ทั้ง 4 ตำแหน่ง เข้ากับตัวเครื่อง กรอกข้อมูลของ กลุ่มตัวอย่างลงสู่เครื่อง และดำเนินการวัด โปรแกรมจะแสดงผลค่าไขมันของร่างกาย (body fat) มวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน (lean

body mass) และปริมาณน้ำทั้งหมดของร่างกาย (total body water)

4. การทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

ทำการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ก่อนและหลังการเสริมเวย์โปรตีนหรือสารหล่อลื่นร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้าน โดยการทดสอบน้ำหนักสูงสุดที่สามารถยกได้ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นมาตรฐานของวิธีการทดสอบตามข้อเสนอแนะของ Burke et al. (2001: 349-364) และ Candow, Chilibeck, Burke, & Davison (2001: 142-149) ทำการทดสอบดังนี้

4.1 ใช้วิธีการทดสอบในท่าเบนชเพรส กลุ่มตัวอย่างอยู่ในท่านอน เท้าทั้งสองข้างสัมผัสพื้น ไม่มีการยกสะโพกหรือแอ่นหลังในขณะทำการทดสอบ

4.2 อบอุ่นร่างกายก่อนการทดสอบ ประกอบด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ และการยกน้ำหนักที่ความหนักที่กลุ่มตัวอย่างรู้สึกที่สามารถยกได้อย่างสบาย จำนวน 10 ครั้ง

4.3 ทดสอบน้ำหนักสูงสุดที่สามารถยกได้ 1 ครั้ง ค่าที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์จะใช้

ค่าน้ำหนักที่สามารถยกได้สูงสุด การทดสอบเริ่มจากท่าเหยียดแขนตรง ลดลงมาแตะที่ระดับอก และสิ้นสุดในท่าเหยียดแขนตรงจากท่าเริ่มต้นของการทดสอบ และตามด้วยการอบอุ่นร่างกาย ภายหลังจากการทดสอบเสร็จจึงลงด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องวัดส่วนสูงแบบติดฝาผนัง
2. เครื่องชั่งน้ำหนักตั้งพื้นแบบดิจิตอล (Yamamoto DP-6100 GP, Japan)
3. เครื่อง bioelectrical impedance analysis (BIA) (hand-held bioelectrical impedance machine, Body-1500, UK)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยก่อนการเสริมและหลังการเสริมเวย์โปรตีนและสารหล่อลื่นในนักกีฬาวิลาเชอร์เรสซิ่ง ทีมชาติไทย ดังแสดงในตาราง

ตารางข้อมูลก่อนการเสริมและหลังการเสริมเวทย์โปรตีนและสารหล่อลื่นในนักกีฬาวิลาเชอร์เรตซึ่ง

ข้อมูล	เวทย์โปรตีน ($X \pm S.D.$)	สารหล่อลื่น ($X \pm S.D.$)	p-value
อายุ (ปี)	28.1 $\pm$ 4.3	28.0 $\pm$ 3.7	0.74
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	166.6 $\pm$ 3.5	166.2 $\pm$ 3.6	0.20
สัดส่วนของร่างกาย			
- น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)			
ก่อนการเสริม	55.9 $\pm$ 8.3	55.4 $\pm$ 8.2	0.68
หลังการเสริม	55.7 $\pm$ 8.2	55.8 $\pm$ 8.3	0.63
- ไขมันของร่างกาย (กิโลกรัม)			
ก่อนการเสริม	8.5 $\pm$ 1.4	8.3 $\pm$ 1.2	0.18
หลังการเสริม	8.3 $\pm$ 1.2	8.3 $\pm$ 1.2	0.61
- มวลของร่างกายที่ปราศจากไขมัน (กิโลกรัม)			
ก่อนการเสริม	47.1 $\pm$ 6.9	47.2 $\pm$ 7.0	0.89
หลังการเสริม	47.4 $\pm$ 6.9	47.5 $\pm$ 6.9	0.58
- ปริมาณน้ำทั้งหมดของร่างกาย (ลิตร)			
ก่อนการเสริม	29.7 $\pm$ 2.0	29.3 $\pm$ 2.0	0.37
หลังการเสริม	29.4 $\pm$ 2.2	29.4 $\pm$ 2.2	0.61
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (กิโลกรัม)			
ก่อนการเสริม	84.7 $\pm$ 3.2	84.5 $\pm$ 4.1	0.82
หลังการเสริม	85.7 $\pm$ 3.6	85.0 $\pm$ 4.7	0.87

ด้านสัดส่วนของร่างกาย จากตารางแสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการเสริมและหลังการเสริมเวทย์โปรตีนและสารหล่อลื่น ร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ที่มีต่อสัดส่วนของร่างกาย พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเสริมเวทย์โปรตีนและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเสริมสารหล่อลื่น พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ พบว่าความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นเล็กน้อยภาย หลังการเสริมเวทย์โปรตีนและสารหล่อลื่น ร่วมกับ

การฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเสริมเวทย์โปรตีนและกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเสริมสารหล่อลื่น พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการเสริมเวทย์โปรตีนและสารหล่อลื่นในนักกีฬาวิลาเชอร์เรตซึ่ง ร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้านระยะเวลา 6 สัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการเสริมและหลังการเสริม

พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านสัดส่วนของร่างกาย และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมเวย์โปรตีนและกลุ่มที่ได้รับการเสริมไขมัน ถึงแม้พบว่าความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยภายหลังการเสริม แต่พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีความน่าสนใจว่าการเพิ่มขึ้นของความแข็งแรงของกล้ามเนื้อทั้ง 2 กลุ่ม น่าจะเกิดจากการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงมีความขัดแย้งกับการวิจัยของ Tipton, Ferrando, Phillips, Doyle, and Wolfe (1999: E628-E639) ที่พบว่าเมื่อรับประทานกรดอะมิโนภายหลังการฝึกด้วยแรงต้าน พบว่ามีการสะสมของปริมาณกรดอะมิโนจำเป็น (essential amino acid) ซึ่งประกอบด้วย phenylalanine, leucine และ lysine ในเส้นใยกล้ามเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการวิจัยของ Phillips et al. (1997: E99-E107) ที่พบว่ากรดอะมิโนที่มีการสะสมในปริมาณสูงที่ได้จากน้ำนม จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งขณะมีการฝึกด้วยแรงต้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเสริมโปรตีนร่วมกับการฝึกด้วยแรงต้าน จะส่งผลเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันมากกว่าการฝึกด้วยแรงต้านเพียงอย่างเดียว และการวิจัยของ Brown et al. (2004: 22-27) พบว่าการเสริมเวย์โปรตีนจะส่งผลเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันในวัยผู้ใหญ่ช่วงต้นขณะมีการฝึกด้วยแรงต้านเป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ แต่ไม่พบว่าการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มที่มีการฝึกด้วยแรงต้านเพียงอย่างเดียว และการศึกษาวินิจฉัยเสนอแนะว่าการรับประทานอาหารที่มีโปรตีนเป็นส่วนประกอบขณะมีการฝึกด้วยแรง

ต้าน จะส่งผลให้มวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ Burke et al. (2001: 349-364) พบว่าการเพิ่มปริมาณมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันและความแข็งแรงจากการเสริมโปรตีนในระดับสูง ได้ผลอย่างมากในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นเพศชาย โดยที่การฝึกด้วยแรงต้านนั้นจะส่งผลเพิ่มการสังเคราะห์โปรตีน และการแตกตัวของโปรตีน (Tipton et al., 1999: E628-E639) เพราะฉะนั้นความสมดุลของการสังเคราะห์โปรตีน และการแตกตัวของโปรตีนจะเพิ่มขึ้นภายหลังมีการฝึกด้วยแรงต้าน แต่สมภาวะการดูดซึมภายหลังมีการฝึกด้วยแรงต้านจะส่งผลในทิศทางตรงกันข้าม (Tipton et al., 2001: 349-364) การรับประทานกรดอะมิโนจะส่งผลกระตุ้นการสังเคราะห์โปรตีน การรับประทานกรดอะมิโนในช่วงก่อนและภายหลังการออกกำลังกายจะส่งผลเพิ่มปริมาณโปรตีน และทำให้การแตกตัวของโปรตีนลดน้อยลง (Tipton et al., 2001: 349-364 ; Wolfe, 2001: S220-S227) การเพิ่มขึ้นของกรดอะมิโนที่ได้รับจากการเสริมโปรตีน มีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลเพิ่มประโยชน์ทางด้านการขนส่ง ซึ่งอาจส่งผลต่อการเพิ่มมวลของร่างกายที่ปราศจากไขมันขณะมีการฝึกด้วยแรงต้าน (Candow, Burk, Smith-Palmer, & Burke, 2006: 233-244)

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตควรทำการศึกษาวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ทำการเสริมเวย์โปรตีน และใช้รูปแบบการฝึกด้วยแรงต้านที่มีระยะเวลายาวนานขึ้น เพื่อพิสูจน์ผลประโยชน์ด้านสารเสริมทางการกีฬา

เอกสารอ้างอิง

- Adersen, L. L., Tufekovic, G., Zebis, M. K., Cramer, R. M., Verlaan, M., Kjaer, C. et al. (2005). The effect of resistance training combined with timed ingestion of protein on muscle fiber size and muscle strength. *Metabolism, 54*, 151-156.
- Brown, E. C., DiSilvestro, R. A., Babaknia, A., & Devor, S.T. (2004). Soy versus whey protein bars: Effects of exercise training impact on lean body mass and antioxidant status. *The Journal of Nutrition, 3*, 22-27.
- Burke, D. G., Chilibeck, P. D., Divison, K. S., Candow, D. G., Farthing, J., & Smith-Palmer, T. (2001). The effect of whey protein supplementation with and without creatine monohydrate combined with resistance training on lean tissue mass and muscle strength. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 11*, 349-364.
- Burke, D. G., Chilibeck, P. D., Parise, G., Candow, D. G., Mahoney, D., & Tarnoposky, M.A. (2003). Effect of creatine and weight training on muscle creatine and performance in vegetarians. *Medicine and Science in Sports and Exercise, 35*, 1955-2003.
- Candow, D. G., Burk, C. N., Smith-Palmer, T., & Burke, D. G. (2006). Effect of whey and soy protein supplementation combined with resistance training in young adults. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 16*, 233-244.
- Candow, D. G., Chilibeck, P. D., Chad, K. E., Chrusch, M. J., Davison, K. S., & Burke, D. G. (2004). Effect of ceasing creatine supplementation while maintaining resistance training in older men. *Journal of Aging and Physical Activity, 12*, 219-231.
- Candow, D. G., Chilibeck, P. D., Burke, D. G., & Davison, K. S. (2001). Effects of glutamine supplementation combined with resistance training in young men. *European Journal of Applied Physiology, 86*, 142-149.
- Cribb, P., Williams, A., Carey, M., & Hayes, A. (2006). The effect of whey isolate and resistance training on body composition and plasma glutamine. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 16*, 494-509.
- Esmarck, B., Andersen, J. L., Olsen, S., Richter, E. A., Mizuno, M., & Kjaer, M. (2001). Timing of post exercise protein intake is important for muscle hypertrophy with resistance training in elderly humans. *The Journal of Physiology, 535*, 301-311.
- N.I.H. (1996). Bioelectrical impedance analysis in body composition measurements, technology assessment conference statement, 1994, December 12-14. *The American Journal of Clinical Nutrition, 64*, 524S.
- Phillips, S. M., Hartman, J. W., & Wilkinson, S. B. (1997). Mixed muscle protein synthesis and breakdown after resistance exercise in human. *American Journal of Physiology Endocrinology and Metabolism, 36*, E99-E107.

- Tipton, K. D., Ferrando, A. A., Phillips, S. M., Doyle, J. D., & Wolfe, R. R. (1999). Post exercise net protein synthesis in human muscle from orally administered amino acids. *The American Journal of Physiology*, 276(39), E628-E639.
- Tipton, K., Elliott, T., Cree, M., Wolf, S., Sanford, A., & Wolfe, R. (2004). Ingestion of casein and whey proteins result in muscle anabolism after resistance exercise. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 36(12), 2073-2081.
- Tipton, K., Rasmussen, R., Miller, S., Wolf, S., Owen-Stovall, S., Petrini, B. et al. (2001). Timing of amino acid-carbohydrate ingestion alters anabolic response of muscle to resistance exercise. *American Journal of Physiology Endocrinology and Metabolism*, 218, E197-E206.
- Wolfe, R. R. (2001). Effects of amino acid intake on anabolic processes. *Canadian Journal of Applied Physiology*, 26, S220-S227.
- Zimmer, R. (2005). Whey protein-the role of protein supplementation in resistance training. *Nutrition Bytes*, 10(2), 1-4.

การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก่งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6

Developing Internal Quality Assurance Operation in Educational Management at Ban Nong Tao School, Amphoe Kaeng Sanam Nang under the Office of Nakhon Ratchasima Educational Service Area Zone 6

กิตติภรณ์ ปะติเพ็ง,¹ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ,² ชวลิต ชูกำแพง³

Kittiporn Patipenang,¹ Chaiyuth Sirisuthi,² Chowwalit Chookhampaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกกรอบสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (best practice) จำนวน 3 โรงเรียน เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก่งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 วิธีดำเนินการวิจัย คือ การวิจัยเชิงสำรวจและการพัฒนาเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านหนองเต่า จำนวน 23 คนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบประเมิน และแบบบันทึกการจัดกิจกรรม ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกกรอบสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดที่ใช้เป็นกรณีศึกษา พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก และประเด็นที่คล้ายคลึงกัน คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

ทำงาน ผู้บริหารได้สร้างความตระหนักและพัฒนาทักษะบุคลากรโดยส่งเข้าร่วมประชุมสัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด ส่วนด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา แต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานและจัดกิจกรรมการพัฒนาแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้้อย่างหลากหลาย

2. การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองเต่า โรงเรียนมีการดำเนินงานตลอดปีและถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยประยุกต์ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการและใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการทำงานแบบทีมงาน ผลการประเมินการพัฒนา พบว่ามาตรฐานที่ 11 อยู่ในระดับดี ส่วนมาตรฐานที่ 12, 13, 14, 15 และ 16 อยู่ในระดับดีมาก ครูมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่แสดงออกถึงความเบื่อหน่าย

คำสำคัญ: การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพ, การประกันคุณภาพภายใน, มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to examine the internal quality assurance of educational management at three selected educational institutions which passed the external assessment in round 2 with best practice, and to develop the internal quality assurance operation system for educational management at Ban Nong Tao School, Amphoe Kaeng Sanam Nang under the Office of Nakhon Ratchasima Educational Service Area Zone 6. A mixed method was used, consisted of a survey and a participatory action research. The group of 23 research participants consisted of Ban Nong Tao School administrators and teacher, and the group of 45 informants consisted of administrators and teachers at the schools which passed the external assessment with best practice. The instruments used for collecting data were an interview form, an observation form, a survey form, a questionnaire, an assessment form, and a record form on organization of activities. The quantitative data were statistically analyzed, using mean and standard deviation, while the qualitative data were analyzed by means of a descriptive analysis.

The results of the study were as follow:

1. For the internal quality assurance of educational management at the educational institutions which passed the external assessment in round 2 with best practice, the following results were found. All of the 3 schools managed education at high level. The similar practices at these schools were: readiness preparation of school personnel, working team appointment, and development of awareness and skills for internal quality assurance through meetings and seminars organized by other organizations concerned. However, each school had its own procedures to develop each standard and indicator.

2. In the developing of educational management for internal quality assurance at Ban Nong Tao School, the participatory action research was adopted throughout a year. The action research was regarded as a part of the administration process which had to be operated systematically and continuously focused on workshop meetings and teamwork. It was found that Standard 11 was at a good level, while Standards 12, 13, 14, 15 and 16 were at a very good level. The teachers enthusiastically worked and the working climate was good.

Keywords: development of quality assurance operation, internal quality assurance, standards for educational management

บทนำ

การประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและความสำคัญต่อการจัดการศึกษา จากบทบัญญัติหมวด 6 มาตรา 48, 49 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 3) จากบทบัญญัติดังกล่าวสถานศึกษาทุกแห่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพ เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีการพัฒนารอบด้าน แต่เนื่องจากระบบการประกันคุณภาพและการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย

และสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยและกลัวการประเมินผล จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบดังกล่าวด้วยความรอบคอบ เป็นที่ยอมรับ และบรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2544: คำนำ) โดยจัดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกสำหรับสถานศึกษาบางส่วนในปี พ.ศ.2544 ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาตื่นตัวเป็นอย่างมากโดยเฉพาะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหน่วยงานต่างๆ จำนวนมาก ทั้งที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ในหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม สถานศึกษาสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของ

สังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษากายนอก ซึ่งจะต้องมีการประเมินคุณภาพจาก สมศ. อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 9) ผลการประเมินของ สมศ. โดยภาพรวมพบว่าสถานศึกษาได้มาตรฐานร้อยละ 35 ไม่ได้มาตรฐานร้อยละ 65 (เกือบทั้งหมดเป็นสถานศึกษาของรัฐขนาดเล็กในชนบท) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2550: เว็บไซต์)

โรงเรียนบ้านหนองเต่าได้จัดทำการประเมินแต่ละมาตรฐาน ซึ่งจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนพบว่ามาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษาบางมาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้บริหาร ครู จึงทำการปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาแต่ละมาตรฐานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบกับเป็นเรื่องด่วนที่สถานศึกษาควรจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอก จาก สมศ. ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองเต่า เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษากายนอกในรอบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการ

จัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด

2. เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก้งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6

วิธีการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research หรือ PAR)

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านหนองเต่า จำนวน 23 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโนนสำราญ โรงเรียนบ้านหนองขามนาดี และโรงเรียนบ้านอุทัยทอง รวมจำนวน 45 คน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียน ดังนี้

1) โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอก ไม่ต่ำกว่าระดับดี (มากกว่าหรือเท่ากับ 2.75 ในระบบ 4 คะแนน)

2) โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลประเมินในระดับดี ไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของมาตรฐานที่ประเมิน กล่าวคือ ได้ระดับดีขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า 11 มาตรฐาน ใน 14 มาตรฐาน

3) โรงเรียนไม่มีมาตรฐานอยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองขามนาดี โรงเรียนบ้านโนนสำราญ และโรงเรียนบ้านอุทัยทอง

4) โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลประเมินด้านการบริหารและการจัดการศึกษาระดับดีไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของมาตรฐานที่ประเมินกล่าวคือ ได้ระดับดีขึ้นไป ไม่ต่ำกว่า 5 มาตรฐานใน 6 มาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ แบบสังเกต แบบสำรวจ แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 แบบประเมินและแบบบันทึกการจัดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมิน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสำรวจ และแบบบันทึกการจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด ที่ใช้เป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียนบ้านโนนสำราญ โรงเรียนบ้านหนองขามนาดี โรงเรียนบ้านอู้อัยทอง พบว่าทั้ง 3 โรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก มีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกันด้านการบริหารและการจัดการศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ผู้บริหารได้สร้างความตระหนักและพัฒนาทักษะบุคคล โดยส่งเข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการดำเนินงาน

การประกันคุณภาพภายในที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด ส่วนด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านการบริหารและการจัดการศึกษา แต่ละโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้อย่างหลากหลาย

เมื่อแยกพิจารณาการดำเนินงานและกิจกรรมเป็นรายมาตรฐาน พบดังนี้

มาตรฐานที่ 11 คือ มีโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมครู โครงการพัฒนาคุณนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา แบบประเมินความพึงพอใจในการทำงาน และคำสั่งมอบหมายงานในโรงเรียน มีการประชุมครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จัดทำ SAR ของโรงเรียน

มาตรฐานที่ 12 คือ มีแผนภูมิการบริหารงานโรงเรียน ธรรมนูญโรงเรียน แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี จัดอบรมครูในการใช้คอมพิวเตอร์ และแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำสารสนเทศ จัดอบรมพัฒนาตนเองตามภารกิจงานที่ได้รับมอบหมาย โครงการความเป็นเลิศทางวิชาการ โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประชุมผู้ปกครองนักเรียน

มาตรฐานที่ 13 คือ มีการประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการประชุมครู อย่างน้อยเดือนละครั้ง ประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อขออนุมัติงบประมาณโครงการแต่ละปีการศึกษา จัดทำ SAR ของโรงเรียนเพื่อเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อรับทราบ มีการพัฒนาหลักสูตร

มาตรฐานที่ 14 คือ โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น มีกิจกรรมชุมนุมทางวิชาการ และกิจกรรมการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ จัดอบรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และนำคณะครูไป

อบรม ศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ สถานศึกษา นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และมีการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบ ดาวเทียม มีการนิเทศภายใน และการนิเทศ โครงการ ได้เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาสาธิตอาชีพ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 15 คือ มีกิจกรรมแนะแนว ปฐมนิเทศ และปัจฉิมนิเทศ จัดงานสัปดาห์ห้องสมุด และการแข่งขันผลงานทางวิชาการในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันสุนทรภู่ วันแม่ เป็นต้น ส่งนักเรียนที่มีความสามารถและความถนัดเข้าแข่งขันกิจกรรมต่างๆ อบรมเรื่องระเบียบวินัยในภาคเช้า กิจกรรมหน้าเสาธง อบรมคุณธรรมในวันศุกร์สุดสัปดาห์ และให้นักเรียนนั่งสมาธิทุกวัน โรงเรียนให้นักเรียนที่มีความสนใจในด้านศิลปะ นาฏศิลป์ เข้าชมรมชมศิลป์ นาฏศิลป์ และส่งครูเข้าอบรมการใช้สีและศิลปะ ร่วมกิจกรรมงาน บุญประเพณีท้องถิ่น งานแห่เทียนพรรษา งาน วันสงกรานต์ ฯลฯ จัดเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน

มาตรฐานที่ 16 คือ สถานศึกษาจัดให้มี สนามเด็กเล่น ห้องสมุด ที่แปรงฟัน และสวนหย่อม สถานศึกษาร่วมกับสถานีอนามัยในการ ตรวจสุขภาพทันตกรรมของนักเรียน การบริการสุขภาพ และการทดสอบสมรรถภาพ จัดให้มีระบบอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน จัดห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องสมุดอินเทอร์เน็ต และนำนักเรียนทุกช่วงชั้นไปเรียนที่แหล่งเรียนรู้

2. การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแก้งสนามนาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6

การพัฒนาการดำเนินงานการประกัน

คุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโดยนำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติที่ดีที่สุด ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 มาประชุมพิจารณาร่วมกับผู้บริหาร และครูโรงเรียนบ้านหนองเต่า แล้วเลือกใช้กลยุทธ์ การประชุมปฏิบัติการ และการทำงานแบบทีมงานเป็นหลัก มีขั้นตอนในการดำเนินงานโดยประยุกต์ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ ผู้วิจัย ผู้บริหาร และครู ร่วมกันวางแผนและกำหนดแนวปฏิบัติและขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนา จัดหาเครื่องมือในการประเมินผลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ และดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ผลการประเมินบรรยากาศการทำงาน จากการสังเกตพบว่าคณะครูมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี ไม่แสดงออกถึงความเบื่อหน่ายในการทำงาน ให้ความร่วมมือในการทำงาน บางครั้งมีข้อสงสัยก็จะซักถามจากผู้วิจัยและผู้บริหาร สามารถดำเนินการเป็นที่พอใจ และการประเมินผลการพัฒนาเป็นรายมาตรฐานเมื่อครบระยะเวลาของการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา พบว่ามาตรฐานที่ 11 อยู่ในระดับดี ส่วนมาตรฐานที่ 12, 13, 14, 15 และ 16 อยู่ในระดับดีมาก ผู้วิจัย ผู้บริหาร และครู ได้ประชุมเพื่อสรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา พบดังนี้

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีแนวทางดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแบบฉบับของตนเอง แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง คือ ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษามากขึ้น

มาตรฐานที่ 12 บุคลากรแต่ละคนได้รับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากงานสอน อย่าง

น้อยคนละสองงาน เช่น งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ งานวิชาการ และงานบริหารทั่วไป และบางคนรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากงานสอนมากกว่าคนอื่น แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคือ ลดจำนวนชั่วโมงสอนให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากงานสอนให้เหลือน้อยลง หรือแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานสอนให้ได้รับเท่าเทียมกัน

มาตรฐานที่ 13 คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนมากไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และยังขาดข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ ทำให้งานเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานในบางครั้งได้ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคือ จัดอบรมให้ความรู้และแนวทางในการบริหารงานในโรงเรียนให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 14 หลักสูตรแกนกลางไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และจัดบุคลากรเข้าสอนให้ตรงสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา แต่ถ้าไม่มีบุคลากรในลักษณะดังกล่าว ก็ให้บุคลากรที่มีความสนใจ ถนัดและชอบในวิชานั้นๆ เป็นผู้สอน

มาตรฐานที่ 15 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในการแข่งขันทางวิชาการ ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนกลุ่มเดิม และส่งนักเรียนเข้าแข่งขันในกิจกรรมเดิมๆ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกับคนที่เข้าร่วมการแข่งขันทางวิชาการได้เข้าร่วมแข่งขันด้วยเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและมีความกล้าในการแสดงออกทางวิชาการ

มาตรฐานที่ 16 มีแหล่งที่ใช้ศึกษาหาความรู้ น้อย เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ นักเรียนยังใช้คอมพิวเตอร์ไม่ค่อย

เป็น และนักเรียนไม่รู้จักดูแลรักษาแหล่งที่ใช้หาความรู้ แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคือ จัดแหล่งสำหรับศึกษาหาความรู้เพิ่มขึ้น จัดให้มีชุมนุมคอมพิวเตอร์เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะตนเองเพิ่มเติมหลังจากเรียนในห้องเรียน และมีบทลงโทษนักเรียนที่ไม่ดูแลรักษาแหล่งที่ใช้หาความรู้

อภิปรายผล

1. ผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกสองที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

1.1 โรงเรียนทั้ง 3 มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ สิ่งสำคัญในการเตรียมการก่อนที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในโรงเรียนและแต่งตั้งคณะทำงาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบ และโรงเรียนได้ทำความเข้าใจกับครูทุกคนเพื่อให้ครูได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย เช่น การจัดประชุม สัมมนา อบรม และศึกษาดูงาน การลงมือปฏิบัติจริงในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ บุตรมี (2546: 116-119) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โรงเรียนบ้านตราดอำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ครูตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน ร่วมกันวางแผนพัฒนางาน และการศึกษาดูงานส่งผลให้บุคลากรได้

ประสบการณ์ตรงจากโรงเรียนที่ดำเนินการ ประสบผลสำเร็จตามการปฏิบัติงานในสภาพจริง ทำให้ครูได้แนวคิด เกิดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจเทคนิคแนวทางการทำงาน ทำให้ บุคลากรมีความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งจะนำไปสู่ การพัฒนางาน การปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากร มีการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามแผนงาน/ โครงการ มีการพัฒนางานจากการปฏิบัติจริง ควบคู่ไปกับการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล มีการช่วยเหลือแนะนำสนับสนุนการทำงาน ทำให้ มีการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพงานให้เข้าสู่ มาตรฐาน

1.2 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความ สามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีวิสัยทัศน์ และสามารถประสานงาน จูงใจ ระดมสรรพ กำลังจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกเข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของบักก์ (Bugg, 2001: 4330-A) ที่ว่าการ ประกันคุณภาพภายในมีศักยภาพมากพอที่จะ พอที่จะช่วยเหลือโรงเรียน พัฒนาวัฒนธรรมการ ปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่องได้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังพบว่ามีตัวแปรต่างๆ เช่น ภาวะ ผู้นำ และทรัพยากรด้านการเงิน กระบวนการนี้ จะยังไม่มากพอที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของคาร์ล (Kahl, 1997: 6039-A) ที่ว่าผู้บริหารกำหนดเกณฑ์ในการประ เมินผลการสอนของครูคล้ายๆ กัน แต่มีราย ละเอียดบางอย่างแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง และการเตรียมผู้บริหาร ทั้งนี้ การพัฒนาโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรทำงานอย่างเต็ม ศักยภาพ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ในการจัดการบริหารทรัพยากรในสถานศึกษา เป็นผู้นำ เป็นตัวอย่างในการพัฒนาสถานศึกษา และจูงใจบุคลากรให้ทำงานด้วยความเต็มใจได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำหรือความ เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้น มีความสำคัญต่อ

ความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะดำเนินงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ความ ล้มเหลวขององค์กรต่างๆ ที่เป็นมา สืบเนื่องมา จากการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพแทบทั้งสิ้น

1.3 สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ห้องพิเศษต่างๆ มี เพียงพอ ห้องสมุดใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้นอก ห้องเรียน ได้อย่างดียิ่งขึ้น สถานศึกษาจัด กิจกรรมสนองตอบการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของสุริยะะ จันทร์เพ็ง (2547: 126-128) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน บ้านตาจ้อยหนองสระ สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่หลากหลายและเน้นให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัย ของเพ็ญศรี แก้วแกมเกต (2547: 85-89) ได้วิจัย การดำเนินงานมาตรฐานการศึกษาระดับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาดันแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่ากิจกรรมการดำเนินงาน ในโรงเรียน คือ การจัดการการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญในรูปแบบการสอนที่หลากหลาย มีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในทุก รายวิชา มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอก โรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปัจจุบันเป็นการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใ้ นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ เพื่อ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน มากขึ้น

1.4 สภาพการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการ ศึกษา ในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพ ภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ กำหนด

ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ผลการวิจัยพบเช่นนี้เนื่องจากการที่โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนา และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เป็นการพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรมและโครงการต่างๆ อย่างชัดเจน และกำหนดงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ตรงกับความสามารถและคุณลักษณะของแต่ละบุคคล ทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านการรายงานการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดแนวทางในการปรับปรุงแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินภายใน ที่พบเช่นนี้เนื่องจากการพัฒนามาตรฐานที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ให้มีระดับเทียบเท่าเกณฑ์นั้น เป็นการทำให้ผู้ปกครอง และชุมชนเกิดความมั่นใจในการสอน และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญาญ งามสุทธิ (2547: บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทคโนโลยีคณาวิสัย พบว่าส่งผลให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองนักเรียน

นักศึกษามากยิ่งขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่เรียนจบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ซึ่งจะมีการประเมินคุณภาพจาก สมศ. อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี

2. การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองเต่า โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการทำงานแบบทีมงาน ผลที่ได้ คือ โรงเรียนได้พัฒนาและได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ ได้ในระดับดีและดีมาก แม้ว่าจะยังคงมีปัญหายู่ง้าง แต่ก็สามารถค้นหาแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองโดยการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู และผู้วิจัย ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนกำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนา จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ มีการดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ในระหว่างการประชุมมีการระดมสมอง ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการพัฒนาของบุคคลอื่น และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรม บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการ

ทำงานเป็นอย่างดี และสามารถดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ แล้วร่วมกันสรุปปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการดำเนินงาน โดยผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมจะพยายามดำเนินการให้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นบรรยากาศที่มีความกระตือรือร้นและสอดแทรกความสามัคคี เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพได้สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการจัดเก็บสื่ออย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองคำแสงสาย (2546: 56) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านฝางคำสามัคคี อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการร่วมมือและช่วยเหลือกัน รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มุ่งมั่นในการทำงาน เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ครูเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น

2.2 จากผลการวิจัยพบว่าการทำงานแบบทีมงานยังมีปัญหา คือ บุคลากรบางคนไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ทำให้การจัดกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาบางมาตรฐานดำเนินการได้ช้ากว่ามาตรฐานอื่น ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันหลายก็ย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น เพราะแต่ละคนมีความคิดกันคนละอย่าง ดังนั้น หากบุคลากรทุกคนยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นก็จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จเร็วขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกันของสมาชิก ทศนคติที่ไม่ดีต่อกันระหว่างสมาชิก

ที่มีมาแต่เดิม ข้อมูลประกอบการตัดสินใจของสมาชิกมีไม่เพียงพอ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537: 101-102)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง และครบทุกคน

1.2 สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 ควรมีระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบตามระยะเวลาอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดตามแผน มีการรายงานความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรมปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเครื่องมือและระยะเวลาที่ชัดเจน

1.4 การสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) ควรให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม

1.5 ข้อมูลสารสนเทศต้องหลากหลายถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อป้องกันการผิดพลาดในการปฏิบัติ

1.6 ควรนำข้อมูลที่ได้จากการทำงานแบบทีมงานมาวิเคราะห์ และวางแผนแก้ปัญหาให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยการประกันคุณภาพภายในให้ครบทุกด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การปฏิรูปการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทองคำ แสงสาย. (2546). *การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านปางคำสามัคคี อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปริญญา งามสุทธิ. (2547). *การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทคโนโลยีคอนาสวัสดิ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- เพ็ญศรี แก้วแกมเกต. (2547). *การดำเนินงานมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาดั้งแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2537). *ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *การประกันคุณภาพการศึกษา: ทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์.
- รุ่งอรุณ บุตรมี. (2546). *การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โรงเรียนบ้านตราด อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุริยะ จันทร์เพ็ง. (2547). *การพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านตาจ้อยหนองสระ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550). *มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 2550, จาก <http://www.onesqa.or.th/th/home/index.php>
- Bugg, K. A. (2001). Quality assurance and improvement planning in Illinois high schools. *Dissertation Abstracts International*, 61(11), 4330-A.
- Kahl, K. A.(1997). Principals' criteria for quality middle school instruction (teacher supervision reform). *Dissertation Abstracts International*, 58(11), 6039-A.

แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษา ประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Leadership Styles of Complete Secondary School Administrators under the Education Department in Vientiane Metropolis of the Lao Peoples Democratic Republic

วันไซ ยงบัณฑิต,¹ กาญจน์ เรืองมนตรี,² ธรินทร นามวรรณ³

Vanhxay Nhongbanthom,¹ Karn Ruangmontri,² Tharinthorn Namwan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ สถานภาพการทำงาน และสถานที่ตั้งโรงเรียน แบบภาวะผู้นำ 3 ด้านที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบตามสบาย ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 82 คน และครู จำนวน 224 คน รวมทั้งสิ้น 306 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (independent samples) และ F-test (one-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศ สถานภาพการทำงาน สถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีแบบภาวะผู้นำมากกว่าเพศชาย

คำสำคัญ: แบบภาวะผู้นำของผู้บริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This study aimed to examine and compare school personnel's opinions concerning the leadership styles of complete secondary school administrators under the Education Department in Vientiane Metropolis of the Lao People's Democratic Republic as classified according to gender, work status, and school location. The leadership styles consisted of laissez-faire leadership, sharing leadership, and condition-changing leadership. The sample consisted of 82 assistant administrators and 224 teachers, totally 306 persons of complete secondary school personnel, obtained by using the stratified random sampling technique. The sample size was determined by the use of the table designed by Krejcie and Morgan. The instrument used for collecting data was a questionnaire. The collected data were analyzed by the uses of mean and standard deviation; and t-test (independent samples) and F-test (one-way ANOVA) were employed for testing hypotheses.

The results of the study revealed that assistant administrators and teachers opined that the school administrators' leadership styles as a whole and in each aspect at a high level. The assistant administrators and teachers with differences in gender, work status, and school location opined that the school administrators' leadership styles as a whole and in each aspect were not different. The assistant administrators and teachers with different gender opined that the school administrator's leadership styles in the aspects of sharing leadership and condition-changing leadership were different at the .05 level of significance. The female personnel opined that the school administrators had higher leadership than the male ones.

Keywords: leadership styles of administrators, complete secondary school

บทนำ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) หรือยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: บทนำ) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ส่งผลทำให้การดำเนินชีวิตมีการแข่งขันสูง บุคคลต้องมีการเรียนรู้พัฒนาตนเองและปรับตัวตลอดเวลา การดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็น

ต้องเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ความรู้ที่หลากหลายสัมพันธ์กัน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ปลูกฝังให้มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และค่านิยมที่ดีเพื่อการดำเนินชีวิต ที่สามารถปรับตัวและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 1) จากความจำเป็นดังกล่าวและกระแสของการ

พัฒนาเกิดขึ้นพร้อมกันในทุกมุมโลกตามกระบวนการหมู่บ้านโลก (globalizes village) แต่สำหรับการจัดการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปัจจุบันรัฐบาลพยายามส่งเสริมและปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาให้เท่าทันกับอารยประเทศ แต่ด้วยปัจจัยหลายอย่างทำให้การพัฒนาไม่ได้เป็นไปตามแผน ทำให้การดำเนินการด้านการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศเท่าที่ควร เมื่อต้องเผชิญกับกระแสความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้การศึกษาที่มีบทบาทในการเตรียมคนให้พร้อมในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความเท่าทันกับนานาประเทศในโลกด้วยแล้ว ก็ยังมีอุปสรรคในหลายๆ ด้าน ที่จะต้องดำเนินการให้เกิดการพัฒนา โดยเฉพาะทางด้านจัดการศึกษาที่ถือเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ (human capital) ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศชาติ

โครงสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน สภาโรงเรียน และหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งมีการกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสภาโรงเรียน ครู และผู้ช่วยผู้บริหาร รวมทั้งนักเรียนไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีระบบบริหารตามสายตั้งและมีการกำหนดภาวะ บทบาท สิทธิหน้าที่แต่ละระดับชั้น แต่การปฏิบัติงานยังบรรลุเป้าหมายน้อยและยังไม่เป็นเอกภาพอย่างสมบูรณ์ (ธีระ รุญเจริญ, 2542: 106) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ ยังขาดข้อมูลทางการศึกษากิจการจตุร บทบาท ภาระหน้าที่ของการบริหารแต่ละระดับยังไม่ชัดเจน ทำให้การทำงาน

มีปัญหา การจัดการองค์การในการบริหาร และการบรรจุพนักงานเจ้าหน้าที่ของแต่ละระดับยังไม่สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป กฎหมายระเบียบเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนยังปฏิบัติไม่ตรงและครบถ้วนตามความจำเป็น ระบบการตรวจสอบการจัดการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมาย การจัดการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นข้อสารสนเทศในการหาแนวทางพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชา และบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ สถานภาพการทำงาน และสถานที่ตั้งโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ สถานภาพการทำงาน และสถานที่ตั้งโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศ สถานภาพการทำงาน และสถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 82 คน และครู จำนวน 1,338 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา 2551 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 82 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้แก่ ครู จำนวน 224 คน รวม 306 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ช่วยผู้บริหารและครู มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 45 ข้อ จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ แบบภาวะผู้นำแบบตามสบาย จำนวน 6 ข้อ แบบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน จำนวน 27 ข้อ และแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .227-809 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .964

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวันที่ 10-29 เมษายน 2551

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความคิดเห็นแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยใช้ t-test (independent samples) และ F-test (one-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผู้ช่วยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ช่วยผู้บริหาร

1) เพศชายโรงเรียนในเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.93$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.72$) และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.60$)

2) เพศหญิงโรงเรียนในเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.96$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.74$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.33$)

3) เพศชายโรงเรียนนอกเมือง มี

ความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.67$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.57$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.29$)

4) เพศหญิงโรงเรียนนอกเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.56$) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.40$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.11$)

1.2 ครู

1) เพศชายโรงเรียนในเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=4.01$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.99$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.28$)

2) เพศหญิงโรงเรียนในเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.61$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.52$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.36$)

3) เพศชายโรงเรียนนอกเมือง มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.72$) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.61$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.12$)

4) เพศหญิงโรงเรียนนอกเมือง มีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพ ($\bar{X}=3.68$) คือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=3.56$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{X}=3.20$)

2. ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศสภาพการทำงาน สถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าคุณบริหารมีแบบภาวะผู้นำมากกว่าเพศชาย

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าคุณภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างขวางและมีอิทธิพลในการพัฒนาเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียน มีหน้าที่ในการกระตุ้นและชี้้นำในการพัฒนาโครงการและโปรแกรมต่างๆ

เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน กำหนดวิธีการและประสานงานในการนำโครงการต่างๆ ไปปฏิบัติ จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการและโปรแกรมของโรงเรียน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในกิจกรรมต่างๆ ประเมินผล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของโรงเรียน (กาญจน์ เรื่องมนตรี, 2549: 7-9) ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งจะส่งผลทำให้เปลี่ยนลักษณะของผู้ช่วยผู้บริหารและครูในหน่วยงานให้กลับกลายเป็นกลุ่มที่มีความขยันขันแข็งและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ ผู้นำ หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้นต้องทำหน้าที่รวมพลังทั้งหลาย เพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำมาซึ่งผลสำเร็จของการบริหารงาน เพราะเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้น ชักจูงและชี้้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้นำจะต้องดำเนินการในภารกิจที่รับผิดชอบ บริหารงานโดยให้ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้อง ภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งของผู้นำที่ต้องสนใจเป็นพิเศษคือการสร้างบรรยากาศองค์กรที่พึงประสงค์ เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะทำให้เกิดผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความพึงพอใจ มีความยินดีปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ (กาญจน์ เรื่องมนตรี, 2549: 120) ส่งผลให้ผู้ช่วยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนวลทิพย์ กาฬศิริ (2547: 66-68) ได้วิจัยแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบจัดการ และภาวะผู้นำแบบปฏิรูป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่าแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการบริหารแบบวางเฉยอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเพ็ญ ฤทธิมพันธ์ (2546: 46-48) ได้วิจัยการรับรู้แบบภาวะผู้นำของหัวหน้างานในสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าหัวหน้างานมีแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบบภาวะผู้นำเชิงการจัดการ และแบบภาวะผู้นำแบบตามสบาย อยู่ในระดับสูง

2. ผลการวิจัยพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศ สถานภาพการทำงาน สถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่พบเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมืองต่างก็ได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานนโยบายทุกๆ เดือน ที่แผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ในเวลาเดียวกันก่อนรับนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับบริบทหรือสถานที่ตั้งโรงเรียนที่ผู้บริหารได้ประจำการอยู่ต่อไป และเนื่องจากครูและผู้ช่วยผู้บริหารมีระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานไม่แตกต่างกันมาก แม้ว่าสถานที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน แต่ได้รับนโยบายในการบริหารโรงเรียนเหมือนกัน และได้รับเงินเดือนไม่แตกต่างกัน จึงมีผลสะท้อนถึงความคิดเห็นต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีแบบภาวะผู้นำมากกว่าเพศชาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่พบเช่นนี้อาจเนื่องจาก

เพศหญิงได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีลักษณะการปฏิบัติงานใกล้ชิด มีการปฏิบัติงานร่วมกัน และมีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าเพศชาย ทำให้มองแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนได้ละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชาย ฉะนั้นจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกับเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเพ็ญฤทธิ์พันธ์ (2546: 46-48) พบว่าผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบบภาวะผู้นำเชิงการจัดการ และแบบภาวะผู้นำแบบตามสบาย ไม่แตกต่างกัน ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีอายุประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งสายงานแตกต่างกัน มีการรับรู้แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแบบภาวะผู้นำเชิงการจัดการแตกต่างกัน แต่แบบภาวะผู้นำแบบตามสบายไม่แตกต่างกัน ผู้ช่วยผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แบบภาวะผู้นำเชิงการจัดการ และแบบภาวะผู้นำแบบตามสบาย แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป
  - 1.1 ผู้บริหารควรทำงานใกล้ชิดกับครู เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีต่อครู และทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในการได้ทำงานร่วมกับผู้บริหาร
  - 1.2 ผู้บริหารต้องศึกษาหาความรู้ แสดงวิสัยทัศน์การทำงานให้ครูทราบ และร่วมกัน

กำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้ครูมีความศรัทธาในความรอบรู้และความสามารถในการบริหาร

1.3 ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อให้ครูเห็นว่าผู้บริหารเป็นผู้นำแห่งความสำเร็จของโรงเรียน

1.4 ผู้บริหารต้องตั้งมาตรฐานการปฏิบัติงานให้สูง เพื่อให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานอันจะนำไปสู่การประกันคุณภาพของโรงเรียน

1.5 ผู้บริหารควรมีความเป็นกันเอง ส่งเสริมให้ครูแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาร่วมกัน อย่างมีเหตุผล และส่งเสริมให้ครูคิดอย่างรอบคอบก่อนลงมือปฏิบัติ

1.6 ผู้บริหารควรให้ความสนใจและชื่นชมผลงานของครูที่ปฏิบัติงานได้ดี และให้คำแนะนำแก่ครูทุกโอกาสเมื่อครูมีความต้องการขอคำแนะนำ และควรส่งเสริมให้ครูใช้วิกฤติเป็นโอกาสในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนาตนเองและการบริหารงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นที่ยังไม่ชัดเจนหรือสมบูรณ์เพียงพอ ฉะนั้นเพื่อให้การได้ข้อมูลที่ถูกต้องยิ่งขึ้นจึงควรทำการวิจัยซ้ำ (replication) โดยใช้เทคนิคการวิจัยอื่น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2549). *ทฤษฎีผู้นำ*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2542). *รายงานการปฏิรูปการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นวลทิพย์ กาฬศิริ. (2547). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- บุญเพ็ญ ฤทธิมหันต์. (2546). *การรับรู้แบบภาวะผู้นำของหัวหน้างานในสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

การเปรียบเทียบผลการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาสถิติ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนกับการเรียนตามปกติ

Comparisons of Learning Outcomes and Analytical Thinking on Meaning and Scope of Statistics Measures of Central Tendency Measures of Variability in Statistics of the Upper-vocational Level 1 Students Who Learned Using the Developed Courseware and the Learned by Using the Conventional Approach

สุมาลี ภูศรีอ่อน,¹ แพชเชน กิจระการ,² สานิตย์ กายาผาด³

Sumalee Phusion,¹ Pachoen Kidrakarn,² Sanit Kayaphad³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมบทเรียน เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาสถิติ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียน ระหว่างนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโปรแกรมบทเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีพลพณิชยการ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 64 คน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) และจับสลากแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คน เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน และกลุ่มควบคุม จำนวน 26 คน เรียนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

¹ นิสิตระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Technology, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Faculty of Informatics, Mahasarakham University

โปรแกรมบทเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบสมมติฐานใช้ F-test (analysis of covariance) และ paired t-test

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. โปรแกรมบทเรียน เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาสถิติ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.46/80.33
2. โปรแกรมบทเรียน มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.69
3. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีความคงทนความรู้หลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 91.00 และ 90.52 ของคะแนนหลังเรียนตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมบทเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์, ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง, โปรแกรมบทเรียน

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop courseware in the statistics “meaning and scope of statistics, measures of central tendency, and measures of variability” for upper-vocational level 1 with a required efficiency of 80/80, 2) to determine the effectiveness index of the developed courseware, 3) to compare learning achievements, analytical thinking and retention of the students who learned using the developed courseware and the those learned using the conventional approach, and 4) to compare students’ satisfaction with the developed courseware. The sample used in this study consisted of 64 upper-vocational level 1 students attending Phon Commercial and Technical College, Amphoe Phon Khon Kaen Provinces in the second semester of the 2007 academic year. They were selected by the cluster random sampling technique and randomly assigned into an experimental group of 38 students who learned using the developed courseware, and a control group of 26 students who learned using the conventional approach. Instruments for the study included developed courseware, plans for learning organization, a test on learning achievement, an analytical thinking test, and a questionnaire on students’ satisfaction with developed courseware learning. The statistics use for analyzing the collected data were mean, standard deviation, percentage, and F-test (ANCOVA) and paired t-test were employed for testing hypotheses.

The results of the study were as follows:

1. The developed courseware in the statistics entitled “meaning and scope of statistics

measures of central tendency, and measures of variability” had an efficiency of 80.46/80.33.

2. The developed courseware had an effectiveness index of the 0.69.
3. The students who learned using the developed courseware and those who learned using the conventional approach did not show different learning achievement and analytical thinking.
4. The students who learned using the developed courseware and those who learned using the conventional approach could retain their learning after 2 weeks of learning at 91.00 and 90.52 respectively which were difference at the .05 level of significance.
5. The students who learned using the developed courseware showed their satisfaction with the courseware as a whole at a high level.

Keywords: analytical thinking, upper-vocational, developed courseware

บทนำ

การจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายสำคัญที่สุดคือ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์นำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานสอดคล้องกับความต้องการ และยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หรือใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การคิดและการสอนคิดจึงนับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาไทยได้นำเอาวิธีการสอนมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น แต่ผู้เรียนก็ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการคิด และการคิดขั้นสูงเรื่อยมา ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ความสนใจได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาคุณภาพด้านการคิด และกระบวนการคิด (ทิสนา แชมมณี, 2542: 35) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด

ผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกโอกาสที่ทำได้

โปรแกรมบทเรียนเป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพสูงขึ้น อีกทั้งผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองโดยปราศจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะผู้ที่เรียนอ่อนสามารถใช้โปรแกรมบทเรียนเรียนเพิ่มเติมนอกเวลาได้ โปรแกรมบทเรียนจึงได้รับความนิยมในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเป็นสื่อการศึกษาที่สำคัญต่อไปในอนาคต (ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลาหจรัสแสง, 2541: 7, 13) เห็นได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมบทเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนตามปกติ เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียน เรื่อง ความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาสถิติ ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียน ระหว่างนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโปรแกรมบทเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และความคงทนความรู้ สูงกว่านักศึกษาที่เรียนตามปกติ

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีพลพัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสถิติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักศึกษา 103 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา จำนวน 64 คน 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) และใช้วิธีการจับสลากได้ห้อง 1/3

จำนวน 38 คน เป็นห้องทดลอง เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน และห้อง 1/1 จำนวน 26 คน เป็นห้องควบคุม เรียนตามปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมบทเรียน จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้
2. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.54 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79
4. แบบวัดการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.58 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74
5. แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน เป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

การดำเนินการวิจัย

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (pretest) ทั้ง 2 กลุ่ม โดยทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดการคิดวิเคราะห์
2. กลุ่มทดลองเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน และกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบหลังเรียนเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง
3. ทำการทดสอบหลังเรียน (posttest) ทั้ง 2 กลุ่ม ทันทีเมื่อสิ้นสุดการเรียน โดยทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแต่มีการสลับข้อ และแบบวัดการคิดวิเคราะห์ชุดเดียวกันกับก่อนเรียน และให้กลุ่มทดลองตอบแบบวัดความพึงพอใจ

ต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน

4. ทดสอบความคงทนความรู้ของทั้ง 2 กลุ่ม หลังจากเรียนจบหน่วยการเรียนรู้แล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

2. หาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียน โดยการใช้สูตรคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ ระหว่างนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ โดยใช้ F-test (ANCOVA)

4. เปรียบเทียบความคงทนความรู้ระหว่างนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ โดยใช้ paired t-test

5. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. โปรแกรมบทเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.46/80.33

2. โปรแกรมบทเรียน มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.69

3. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีความ

คงทนความรู้หลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 91.00 และ 90.52 ของคะแนนหลังเรียนตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. โปรแกรมบทเรียน เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูลวิชาสถิติ ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.46/80.33 หมายความว่านักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด ร้อยละ 80.46 และมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนร้อยละ 80.33 แสดงว่าโปรแกรมบทเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโปรแกรมบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบมีทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แผนภูมิ กราฟ พร้อมทั้งมีเสียงประกอบอีกด้วย ทำให้นักศึกษาสามารถควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ ใช้เวลาเรียนได้ตามความสามารถของตนเอง และยังสามารถเรียนซ้ำในเนื้อหาเดิมได้อีกโดยไม่จำกัดครั้งในการเรียนซ้ำ และการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนของไชยยศ เรืองสุวรรณ (2550: 77-86) ซึ่งมี 5 ชั้น ดังนี้ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา นำไปใช้/ทดลองใช้ และประเมินและปรับปรุงแก้ไข ทุกขั้นตอนของ

การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้สมบูรณ์มากที่สุดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง จึงเชื่อถือว่าโปรแกรมบทเรียนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ นำไปใช้ในการเรียนได้ สอดคล้องกับการศึกษาของดร.ณนภา นาชัยฤทธิ์ เฝงิฎ กิจระการ และรังสรรค์ โฉมยา (2550: 81) ได้ศึกษาผลการเรียนจากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียนของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา พบว่าบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายมีประสิทธิภาพ 81.11/80.94

2. ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียน เรื่องความหมายและขอบข่ายของสถิติ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการวัดการกระจายของข้อมูล วิชาสถิติ ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.69 หมายความว่าหลังการเรียนด้วยโปรแกรมแล้ว นักศึกษามีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 69 ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโปรแกรมบทเรียนนำเสนอเนื้อหาที่นักศึกษาสามารถควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาทบทวน ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบได้ตามต้องการ ศึกษาได้อย่างไม่จำกัดเวลาและสถานที่ตามความต้องการของแต่ละบุคคล เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคล ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และมีความรู้เพิ่มมากขึ้นจากคะแนนทดสอบก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ตรี น้อยบรรเทา (2547: 104) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย เรื่องระบบเครือข่ายท้องถิ่น และเทคนิคการติดตั้ง ของนักศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์กับที่ได้รับการสอนตามปกติ พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.80

3. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนเป็นนักศึกษสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี ทำให้สามารถทบทวนโปรแกรมบทเรียนได้ตามที่ต้องการ ส่วนนักศึกษาที่เรียนตามปกติก็สามารถทบทวนเนื้อหาจากหนังสือเรียนรายวิชาสถิติอยู่เป็นประจำ สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ครูผู้สอนก็ดำเนินการสอนตามแผนการสอนเป็นลำดับขั้นตอน มีกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งแผนการสอนเป็นแผนงานหรือโครงการสอนที่ครูจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยการเตรียมล่วงหน้าอย่างมีระบบเพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง แผนการสอนเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทวีศักดิ์ ไชยมาโย, 2537: 13) นักศึกษาจึงเกิดการคิดวิเคราะห์เนื้อหาในบทเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ในการวัดการคิดวิเคราะห์นั้น แบบวัดการคิดวิเคราะห์เป็นแบบทดสอบที่ต้องใช้การคำนวณและการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาทำ 1 ชั่วโมง ซึ่งอาจจะมากเกินไป ทำให้นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม สามารถคิดได้นาน ประกอบกับการอนุญาตให้ใช้เครื่องคำนวณช่วยในการทำแบบวัดด้วย ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม

ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของธนดล ภูสีฤทธิ์ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ และ สานิตย์ กายาผาด (2551: 57) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์จากบทเรียนบนระบบเครือข่ายรายวิชาการผลิตมัดติมีเดียระหว่างนิสิตที่เรียนเป็นรายบุคคลและเรียนเป็นคู่ พบว่านิสิตทั้ง 2 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของลัมพ์กิน (Lumpkin, 1991: 3694-A) พบว่าเมื่อได้สอนทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและนักศึกษาที่เรียนตามปกติ มีความคงทนความรู้หลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้ร้อยละ 91.00 และ 90.52 ของคะแนนหลังเรียนตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในช่วงดำเนินการทดลองเรียน นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนสามารถเรียนได้ไม่จำกัดเวลา มีโอกาสมากในการฝึกฝนทบทวนความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดความชำนาญ สามารถรักษาการเรียนรู้ให้คงอยู่นั่นคือมีความคงทนในการเรียนรู้ (ประสาธ อิศรปรีดา, 2523: 209) ส่วนนักศึกษาที่เรียนตามปกติ เมื่อเรียนผ่านไปแล้วตามแผนการสอนของครู โอกาสที่จะทบทวนความรู้มีน้อย ความคงทนในการเรียนรู้จึงน้อยและแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของดรอนนภา นาชัยฤทธิ์ เษขิณ กิจระการ และรังสรรค์ โฉมยา (2550: 82) ที่พบว่านิสิตที่เรียนจากบทเรียนมัดติมีเดียบนระบบเครือข่ายไปแล้ว 2 สัปดาห์ สามารถคงทนความรู้ได้ทั้งหมด

5. นักศึกษาที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยรวมอยู่

ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโปรแกรมบทเรียนได้สร้างความสนใจ เช่น มีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แผนภูมิ กราฟ เสียง ประกอบ ในขณะที่เดียวกันมีการโต้ตอบระหว่างนักศึกษากับคอมพิวเตอร์ เช่น นักศึกษาจะทราบผลการเรียนได้ทันที และสามารถเรียนซ้ำได้บ่อยๆ ตามต้องการ จึงช่วยให้มีโอกาสทบทวนเพิ่มพูนความรู้ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนประสบผลสำเร็จ นักศึกษาจึงมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาวดี มีวันคำ (2548: 102) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องระบบเลขฐานวิชาคอมพิวเตอร์และระบบปฏิบัติการเบื้องต้นของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ กับการสอนตามปกติ พบว่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสอนโดยใช้โปรแกรมบทเรียนให้ได้ผลดี ควรส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้โปรแกรมบทเรียนมีประโยชน์มากที่สุด

1.2 ก่อนทำการสอนโดยใช้โปรแกรมบทเรียน ควรแนะนำวิธีการเรียนให้นักศึกษาเข้าใจ หรือให้นักศึกษาศึกษาคู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียนให้เข้าใจอย่างละเอียดเสียก่อน เพราะนักศึกษาอาจเกิดความสับสนหรือไม่เข้าใจวิธีการเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

1.3 ควรให้นักศึกษามีอิสระในการใช้โปรแกรมบทเรียน โดยไม่กำหนดเวลาและจำนวนครั้งที่เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
- 2.1 ควรมีการสร้างและพัฒนาโปรแกรมบทเรียนในเนื้อหาอื่นที่เป็นปัญหาและรายวิชาอื่นๆ
- 2.2 ควรมีการวิจัยปัญหาและผลกระทบบ้างอื่นๆ จากการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนสำหรับนักศึกษาที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน
- 2.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้โปรแกรมบทเรียนและการสอนโดยใช้สื่ออื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ตรีชัย น้อยบรรเทา. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจต่อการเรียน การสอน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย เรื่องระบบเครือข่ายท้องถิ่นและเทคนิคการติดตั้ง ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์กับที่ได้รับ การสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จุฬาวดี มีวันคำ. (2548). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องระบบเลขฐาน วิชาคอมพิวเตอร์และระบบ ปฏิบัติการเบื้องต้น ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ กับการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2550). การพัฒนาโปรแกรมบทเรียน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดร.ณนภา นาชัยฤทธิ์ เฟชิจญ์ กิจระการ และรังสรรค์ ไฉมยา. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียน มัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การศึกษาในห้องเรียนของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 1(3), 81-88.
- ถนอมพร (ต้นพิพัฒน์) เลหาจรัสแสง. (2541). หลักการออกแบบและสร้างคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วย โปรแกรม multimedia toolbook. กรุงเทพฯ: ดวงกลมโปรดักชั่น.
- ทวีศักดิ์ ไชยมาโย. (2537). การเขียนแผนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- ทิตนา เขมมณี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 27(3), 1-17.
- ธนดล ภูสีฤทธิ์ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ และसानิตย์ กายาผาด. (2551). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์จากบทเรียนบนระบบเครือข่ายรายวิชาการผลิตมัลติมีเดีย ระหว่าง นิสิตที่เรียนเป็นรายบุคคลและเรียนเป็นคู่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2(1), 56-63.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์ต.
- Lumpkin, C. R. (1991). Effects of teaching critical thinking skill on the critical thinking ability, achievement, and retention of social studies content by fifth and sixth graders. *Dissertation Abstracts International*, 51(11), 3694-A.

ผลการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนกับการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

Effects of Learning through Courseware and Group Learning Using Jigsaw on Learning Achievement and Creative Thinking of Prathomsueksa 3 Students

พรสวรรค์ ปราบภัย,¹ ไชยยศ เรืองสุวรรณ,² ไพฑูรย์ สุขศรีงาม³

Pornsawan Prabbai,¹ Chaiyot Ruangsuvan,² Paitoon Suksringarm³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ (jigsaw) เรื่องการเป็นพลเมืองดี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ และ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2 ห้องเรียน จำแนกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 33 คน เรียนโดยใช้โปรแกรมบทเรียน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 34 คน เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมบทเรียน แผนการเรียนรู้เป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ t-test และ F-test (MANCOVA)

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Technology, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Faculty of Graduate Studies, Mahasarakham University

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. โปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.10/89.60 และ 82.55/82.94 ตามลำดับ
2. โปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8388 และ 0.7362 ตามลำดับ
3. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมและรายด้าน สูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมบทเรียน, การเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed 1) to develop a courseware and group learning using Jigsaw entitled good citizen on social, religion, and culture with a required efficiency of 80/80, 2) to study the effectiveness index of the courseware and group learning using Jigsaw, 3) to compare learning achievement and creative thinking of students before learning and after learning using courseware and group learning using Jigsaw, and 4) to compare learning achievement and creative thinking of students between those two groups of students. The sample consisted of Prathomsueksa 3 students attending Watprato Kindergarten School under the Office of Si Sa Ket Educational Service Area 1, Si Sa Ket province, in the second semester of the academic year 2007. They were selected by a cluster random sampling technique and assigned into 2 experimental groups: group 1 consisted of 33 students who learned through courseware, and group 2 consisted of 34 students who learned through group learning using Jigsaw. The instruments employed for the study included a courseware, plan for group learning using Jigsaw, a test on learning achievement, and a test on creative thinking. The collected data were analyzed by mean, standard deviation, percentage, and F-test (MANCOVA).

The major findings were as follows:

1. The developed courseware and group learning using Jigsaw had an efficiency of 90.10/89.60 and 82.55/82.94, respectively.
2. The developed courseware and group learning using Jigsaw had an effectiveness index of 0.8388, and 0.7362, respectively.
3. The two groups of the students indicated gain in learning achievement and creative thinking compared with before learning at the .05 level of significance.

4. The students who learned using the developed courseware indicated more learning achievement and creative thinking than the students who learned using Jigsaw at the .05 level of significance.

Keywords: courseware, group learning using Jigsaw, creative thinking

บทนำ

ปัจจุบันมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในลักษณะโปรแกรมบทเรียน โดยนำเนื้อหาวิชาและลำดับวิธีการเรียนการสอนมาบันทึกเป็นโปรแกรมเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เสนอไปยังผู้เรียนโดยผ่านจอภาพหรือแป้นพิมพ์ สามารถใช้งานเมื่อไรก็ได้ มีสีสันสวยงาม ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือสามารถช่วยเสริมแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นสื่อการเรียนอย่างหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2546: 5)

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มมากขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถละกัน เรียกว่ากลุ่มบ้านเรา (home group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่ต่างกัน ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกันเพื่อทำงานและศึกษาร่วมกันเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบหัวข้อ ครูสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล หัวใจของจิ๊กซอว์คือการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ผู้เรียนทุกคนต้องพึ่งพาความรู้จากผู้เรียนคนอื่นๆ สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการเรียน

นักเรียนสามารถเสาะแสวงหาปัญหาและรู้จักวิธีแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต (กรมวิชาการ, 2545: 1-4) และครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสตร์และวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ เรื่องการเป็นพลเมืองดี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างการ

เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สำนักงานเขตพื้นที่ศรีสะเกษ เขต 1 จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 5 ห้องเรียน นักเรียน 167 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) ได้นักเรียน 2 ห้องเรียน แล้วจับสลากได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 33 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยใช้โปรแกรมบทเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 จำนวน 34 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมบทเรียน
2. แผนการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ จำนวน 8 แผนย่อย
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 3 ตัวเลือก มีค่าความยากระหว่าง 0.26 ถึง 0.79

ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.26 ถึง 0.63 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

4. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ นฤมล พันธุ์พาณิชย์ (2547: 104-119) ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีโครงสร้างสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford's structure of intellect theory) มีจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง (fluency) จำนวน 2 ข้อ ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพจากภาพที่กำหนดให้ ให้ได้มากที่สุด

ฉบับที่ 2 ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น (flexibility) จำนวน 2 ข้อ ให้นักเรียนบอกประโยชน์การใช้สอยของสิ่งของ ให้ได้มากที่สุด

ฉบับที่ 3 ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม (originality) จำนวน 1 ข้อ ให้นักเรียนวาดภาพเส้น 1 เส้น ลากให้ติดต่อกันเพียงครั้งเดียวเพื่อให้เกิดเป็นภาพต่างๆ ที่มีความหมายตามจินตนาการ และให้ได้จำนวนภาพมากที่สุด

ฉบับที่ 4 ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ (elaboration) จำนวน 2 ข้อ ให้นักเรียนคิดคำศัพท์หรือประโยคใหม่โดยใช้คำที่มีอยู่ในคำพังเพยที่กำหนด ให้ได้จำนวนคำศัพท์หรือประโยคมากที่สุด

การดำเนินการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียน (pretest) ทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
2. ดำเนินการเรียนการสอนตามแผนกลุ่มทดลองที่ 1 เรียนโดยใช้โปรแกรมบทเรียนและกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ ทั้งสองกลุ่มใช้เวลาเรียน 4 สัปดาห์ รวม 16 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (posttest) ทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ฉบับเดิมกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

2. วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ โดยการใช้สูตรคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ โดยใช้ t-test (independent samples)

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ โดยใช้ F-test (MANCOVA)

ผลการวิจัย

1. โปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.10/89.60 และ 82.55/82.94 ตามลำดับ

2. โปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8388 และ 0.7362 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนและการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้าน สูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. โปรแกรมบทเรียน เรื่องการเป็นพลเมืองดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.10/89.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมบทเรียนโดยยึดหลักการออกแบบและพัฒนาตามลำดับขั้นตอนทางวิชาการ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2548: 161) ดังนี้ ขั้นวิเคราะห์ (analyze) ขั้นตอนออกแบบ (design) ขั้นการพัฒนาบทเรียน (develop) ขั้นนำไปใช้/ทดลองใช้ (implement/tryout) ขั้นประเมินและปรับปรุงแก้ไข (evaluate and revise) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาและกิจกรรม และวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ เขียนแผนการสอน ออกแบบบทเรียน พัฒนาบทเรียน ทดสอบบทเรียน ปรับปรุงแก้ไข ทดลองใช้ และทำการประเมินโปรแกรมบทเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างมีระบบ ทำให้โปรแกรมบทเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของยุวรินทร์ พิระวารสิทธิ์ (2549: 100) ได้ศึกษาผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องภูมิใจไทยทำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนหลักเมืองกมลาลัย พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.85/86.53 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

การเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.55/82.94 ซึ่งสูงกว่า

เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจ เนื่องจากแผนการเรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบ จิ๊กซอว์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการ ตรวจสอบความถูกต้องจากผู้มีประสบการณ์ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านวัดผลประเมินผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ตามกระบวนการเรียนอย่างมีความสุข และ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็ม ศักยภาพ ครูเป็นผู้คอยชี้แนะให้การจัดกิจกรรม การเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ จึงทำให้แผนการเรียนเป็นกลุ่ม ร่วมมือแบบจิ๊กซอว์มีประสิทธิภาพสูง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีแสง เทศิม (2549: 105) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์ เรื่องเส้นขนาน ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบทีจีที (TGT) แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 78.54/77.64 สูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

2. ดัชนีประสิทธิผลของโปรแกรม บทเรียน มีค่าเท่ากับ 0.8388 หมายความว่าหลังจากเรียนโดยใช้โปรแกรมบทเรียน นักเรียนมี คะแนนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 83.88 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากโปรแกรมบทเรียนได้ออกแบบภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เสียง ภาพ ประกอบ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา ตัวอักษรที่มี ขนาดเหมาะสม สวยงามและอ่านง่าย ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ และยังสามารถเรียนได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มย่อย (ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลหาจรัสแสง, 2542: 58-61) จึงทำให้นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของอรุณี ศรีประสาน (2547: 127) ได้ ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องจังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.70 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิทย์ เพ็งชัย (2547: 93) ได้ศึกษาการพัฒนา บทเรียนคอมพิวเตอร์ เรื่องระบบสุริยจักรวาล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.64

ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนเป็นกลุ่ม ร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ มีค่าเท่ากับ 0.7362 หมายความว่าหลังจากเรียนด้วยแผนการเรียน เป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ นักเรียนมีคะแนน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 73.62 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นักเรียนร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้เห็นความสำคัญของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้มีความสนใจใน การเรียนรู้เพิ่มขึ้น (วัฒนาพร รัชบุทุกข์, 2542: 22) และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีแสง เทศิม (2549: 105) พบว่าแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.60

3. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรม บทเรียนและนักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบ จิ๊กซอว์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านทุก ด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นไปตาม สมมติฐานข้อ 1 ที่ปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องจาก โปรแกรมบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการนำ เสนอเนื้อหา ตัวอย่างและแบบฝึกทักษะ ฝึกหัด จนเกิดทักษะขึ้น มีการนำเสนอในรูปแบบที่ เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบเนื้อหาอย่างชัดเจน โปรแกรมบทเรียนนี้นักเรียนสามารถเลือกเรียน ตามความต้องการ สามารถเรียนรู้ได้โดยอิสระ ไม่จำกัดจำนวนครั้ง ไม่จำกัดเวลา โดยในแต่ละ หน่วยการเรียนรู้จะประกอบไปด้วยผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ศึกษาเนื้อหา ตัวอย่าง แบบฝึกทักษะ

ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ มีความคิดรวบยอดดีขึ้น และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ และนักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ก็ให้ความสนใจการเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนจนกระทั่งทดสอบหลังเรียน แสดงว่าวิธีสอนทั้งสองวิธีเมื่อใช้สอนในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม สามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัสณี บ่องกัน (2547: 59) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมบทเรียนสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ในทุกเวลา สถานที่ ตามความต้องการของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม อีกทั้งโปรแกรมบทเรียนเป็นสื่อการสอนที่ออกแบบให้สามารถแสดงข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกันได้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน สนใจเรียนรู้ เข้าใจ นอกจากนี้โปรแกรมบทเรียนยังมีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่นักเรียนป้อนเข้าไปได้ทันทีซึ่งเป็นการเสริมแรงให้กับนักเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีตัวอักษร ภาพกราฟิก

ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งเสียงประกอบทำให้นักเรียนสนุกไปกับการเรียนไม่รู้สึกลบเบื่อ (กิดานันท์ มลิทอง, 2540: 227-229) จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นกลุ่มร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรภัย ศรีทะรัง (2548: 94-95) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์และการสอนแบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้กิจกรรมจิ๊กซอว์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมแบบจิ๊กซอว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมบทเรียนไปใช้
  - 1.1 ควรให้นักเรียนศึกษาวิธีการใช้โปรแกรมบทเรียนให้เข้าใจอย่างละเอียดก่อนการทดลอง
  - 1.2 การใช้โปรแกรมบทเรียน ควรเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนในเรื่องอื่นๆ และกลุ่มสาระอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย
  - 2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโปรแกรมบทเรียนและการจัดการเรียนรู้วิธีอื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2545). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2548). *การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและบทเรียนบนเครือข่าย (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2546). *การออกแบบและการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์และบทเรียนบนเครือข่าย*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถนอมพร (ต้นพิพัฒน์) เลหาจรัสแสง. (2542). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรภัย ศรีทะรัง. (2548). *ผลการเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์และการสอนแบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้กิจกรรมจิ๊กซอว์ เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสารคาม, มหาสารคาม.
- ประวิทย์ เพ็งชัย. (2547). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ เรื่องระบบสุริยจักรวาล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภัสณี ป้องกัน. (2547). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มณีแสง เทศทิม. (2549). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเส้นขนาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทีจีที (TGT) แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) และแบบ สสวท*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ยุวรินทร์ พิระวารสิทธิ์. (2549). *ผลการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องภูมิใจไทยทำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มโรงเรียนหลักเมืองกมลาไสย*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อรุณี ศรีประสาน. (2547). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องจังหวัดร้อยเอ็ด*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

การเปรียบเทียบผลการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม และผลการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส ต่อเชาวน์อารมณ์ของครูระดับมัธยมศึกษา

A Comparison of the Effects of Stipattan 4 Meditation Practice Based on Luang Phor Jarun Thitathummo and Group Counseling Based on Rogers's Principles on EQ of Matthayomsueksa Teachers

พัชมน อินตะนัย,¹ ลักขณา ศรีวัฒน์,² นารีรัตน์ รักวิชิตกุล³

Patchamon Intanai,¹ Lakkhana Sariwat,² Nareerat Rakwichitkul³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 2) เปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส และ 3) เปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 และครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี และกลุ่มที่ 2 เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส เป็นเวลากลุ่มละ 7 วัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส แบบประเมินเชาวน์อารมณ์ และแบบสังเกตเชาวน์อารมณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน (the Wilcoxon matched pairs signed-ranks test) และการทดสอบแมนน์-วิทนี ยู เทสต์ (the Mann-Whitney U test)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม มีเชาวน์อารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงถึงเชาวน์อารมณ์ คือ ครูมีความพยายามในการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 และสวดมนต์ไหว้พระอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสุขสงบในจิตใจ ใจเย็นมากขึ้น และพยายามทำตนให้เป็นประโยชน์

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Counseling Psychology, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

โดยการช่วยเหลือผู้อื่น มีสติทุกขณะตามความเป็นจริง อยู่กับสิ่งที่ในปัจจุบัน มีการเอาใจใส่ เห็นใจ เข้าใจและยอมรับผู้อื่นมากขึ้น เอาใจใส่กับเรื่องเล็กน้อยที่ผู้อื่นมองข้ามไป มีความเป็นกันเอง มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยงานส่วนรวม อาสาทำงานเองโดยไม่ต้องร้องขอ ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ดีมาก รู้สึกมีความสุขใจกับการให้อภัยผู้อื่น มีการยืดหยุ่นในการทำงานมากขึ้น กว่าเดิม รู้จักผ่อนปรนจากระเบียบข้อกำหนดในการทำงาน ทำให้สามารถลดปัญหาที่อาจสร้างความไม่เข้าใจกันอันเนื่องมาจากการทำงานที่ยึดระเบียบมากเกินไป ยืดหยุ่นกับนักเรียนได้มากขึ้น มุมมองเปลี่ยนไป พุดคุยน้อยลง และมีความสนใจในส่วนรวมมากขึ้น ไม่เก็บตัว ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่น

2. ครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส มีเชาวน์อารมณ์ไม่แตกต่างจากก่อนการให้คำปรึกษา จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงถึงเชาวน์อารมณ์ คือ ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจกันมากขึ้นภายในกลุ่ม สามารถบอกกล่าวแนะนำกันได้อย่างจริงจัง มีความปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อกัน ให้อภัย ยอมรับคำแนะนำจากเพื่อน และมีความพยายามในการที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมด้วยความเข้าใจว่าธรรมะจะทำให้ชีวิตมีความสุข สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ดีขึ้น เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เริ่มรู้สึกว่าเป็นใจ และอยากจะเป็นคนที่ใส่ใจกับผู้อื่นมากขึ้น เพราะรู้สึกว่าผู้อื่นให้ความสำคัญกับตน รู้จักที่จะให้และเป็นผู้รับที่ดีขึ้น

3. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญ วิฑฐมโม มีเชาวน์อารมณ์ไม่แตกต่างจากครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส

คำสำคัญ: สติปัฏฐาน 4, การให้คำปรึกษากลุ่ม, เชาวน์อารมณ์

Abstract

The study aimed: 1) to compare the effects of Stipattan 4 meditation practice based on Luang Phor Jarun Thitathummo on EQ before and after, 2) to compare the effects of group counseling based on Roger's principles on EQ before and after, and 3) to compare the effects of Stipattan 4 meditation practice based on Luang Phor Jarun Thitathummo and group counseling based on Roger's principles on EQ. The samples were 14 teachers from Si Sa Ket Witthayalai School, they were divided into two groups; the first joined 7 day Stipattan 4 meditation practice at Wat Ampawan, Sing Buri province; the second joined the Roger's principles on EQ group one hour and a half a day for 7 days. The instruments were the practice plan on Stipattan 4 meditation based on Luang Phor Jarun Thitathummo, group counseling program based on Roger's principles, emotional quotient evaluation form, and EQ observation form. The statistics employed for data analysis were the Wilcoxon matched pairs signed-rank test and Mann-Whitney U test.

The results of the study were as follows:

1. The emotional quotient of the teachers undergoing Stipattan 4 meditation practice based on Luang Phor Jarun Thitathummo showed gains in EQ from before training at the .05 level of

significance. The change of behavior which signified the observed emotional quotient were that the teachers had attempted to go on the practice of Stipattan 4, and continued the saying of prayer which believed to bring them the happiness, peacefulness, and more cool temper. In addition, they tried to make themselves beneficial by helping others. Moreover, they tried to maintain their consciousness in the reality. They became more sympathetic, attended, understandable and could accept others more. They paid more attention to little things overlooked by others. They, furthermore, became more friendly and were eager to help the public. They volunteered themselves without being asked for help. They could control themselves and their needs quite well. They were more happy when extending their forgiveness and more flexible in their duties. They knew how to ease themselves with the regulations, this, in turn, could decrease the problems which might cause some misunderstanding from strict regulation based work. It was also found that these subjects were more flexible towards their students. Their outlooks had been changed, they spoke less and paid more attentions to the public. They were not reserv and were glad to listen to others's sufferings.

2. The emotional quotient of the teachers from Roger's principles on group counseling didn't indicate any different effect after treated counseling activities. The change of behavior which signified the observed emotional quotient were that the teachers had changed to better interaction, they understood themselves and their colleagues within their group more. They could tell and gave advice to their colleagues more sincerely than ever. They were more sincere to one another. They could forgive or accept advice from their friends. They had great effort to study and practice meditation as they believed that in so doing could bring them happiness in lives. They could control themselves and their needs more. They began to be sympathetic and wanted to take care others since they feel accepted by others.

3. Teachers treated with Stipattan 4 meditation practice based on Luang Phor Jarun Thitathummo didn't show different emotional quotient from those treated with Roger's principles on counseling activities.

Keywords: Stipattan 4, group counseling, emotional quotient

บทนำ

เขาวนอารมณ์อาจเปรียบได้กับสติ ที่จะเป็นตัวคอยควบคุมป้องกันและยับยั้งซึ่งใจมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม อันหมายถึงมิให้กระทำชั่วนั่นเอง รวมทั้งมิให้กระทำนอกเหนือไปจากหน้าที่ที่พึงกระทำ เมื่อมีสติแล้วต้องมีสัมปชัญญะที่รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏขึ้น และมากระทบกับจิตใจเรา (สุชาติ คำทางชล,

2544: 67) การฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เป็นกระบวนการพัฒนาตามหลักพุทธศาสนาให้คนมีสติ รู้กาย เวทนา จิต และธรรม ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อผู้ปฏิบัติมาพร้อมกันตามเวลาในการปฏิบัติ หัวหน้านำสวดมนต์ กราบพระประธาน แล้วจึงเริ่มปฏิบัติธรรมโดยการเดินจงกรม 30 นาที แล้วเปลี่ยนอิริยาบถนั่งกรรมฐาน 30 นาที สลับกันไปจนครบเวลาปฏิบัติที่กำหนด ก่อนถึงเวลาพักทุกช่วงผู้ปฏิบัติธรรมอยู่ในอิริยาบถของ

การนั่งกรรมฐาน เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติในแต่ละช่วงจะมีการแผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลผลบุญในการปฏิบัติธรรมแก่มารดา บิดา ญาติพี่น้อง เทวดา เปรต และสรรพสัตว์ทั้งหลาย การฝึกสติ ๔ ฐาน ทำให้มีปัญญาภายในตัว สามารถแก้ปัญหาแก่ตนและคนอื่นได้ (พระราชสุทธานมมงคล, 2541: 22)

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา จำนวนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป การเข้ากลุ่มทุกครั้งสมาชิกจะนั่งล้อมวงแล้วให้สมาชิกกลุ่มได้พูดเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งที่ทำให้ตนกังวลใจ สิ่งที่สมาชิกแต่ละคนพูดไม่ใช่ปัญหาของกลุ่ม แต่เป็นปัญหาของสมาชิกผู้พูดโดยตรง ส่วนสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มจะมีบทบาทช่วยเหลือให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนแก่สมาชิกในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้นให้เกิดความเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม และนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการปรึกษาภายในกลุ่มไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขตนเอง ทำให้สามารถปรับตัวได้ดีขึ้นและสามารถนำตนเองได้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2543: 95)

การที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนการสอนสูงสุด ครูจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหาร เพื่อร่วมงาน ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป และโดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนในฐานะครู หากครูไม่มีการใช้เชาวน์อารมณ์อย่างเหมาะสมแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาได้ ครูควรถือคติว่าต้องทำในสิ่งที่ครูพร่ำสอนได้ ระมัดระวังคำพูดและอารมณ์ของตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบริหารจัดการภาวะอารมณ์ของตนได้ (วิระวัฒน์ บันนิตตามัย, 2543: 165) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐานตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม และการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส ต่อ

เชาวน์อารมณ์ของครู

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูก่อนและหลังได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส
3. เพื่อเปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ของครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน และครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน มีเชาวน์อารมณ์สูงกว่าก่อนการฝึก
2. ครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส มีเชาวน์อารมณ์สูงกว่าก่อนได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม
3. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน มีเชาวน์อารมณ์แตกต่างจากครูที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย จำนวน 141 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 14 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 7 คน กลุ่มที่ 1 ฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมฺโม และกลุ่มที่ 2 เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการฝึกปฏิบัติสติ ๔ ฐาน

ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญ สุทธิธมโม จัดทำโดย
วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2. โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม
ตามแนวคิดของโรเจอร์ส

3. แบบประเมินเชาวน์อารมณ์ของ
กรมสุขภาพจิต จำนวน 52 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ
4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

4. แบบสังเกตเชาวน์อารมณ์ แบบ
ไม่มีส่วนร่วม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง
และด้านสุข

การดำเนินการทดลอง

1. กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ประเมิน
เชาวน์อารมณ์ของตนเองโดยใช้แบบประเมิน
เชาวน์อารมณ์ของกรมสุขภาพจิต และผู้วิจัย
สังเกตกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบสังเกต
เชาวน์อารมณ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ฝึกปฏิบัติสติ-
ปัญญาฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญ สุทธิธมโม
เป็นเวลา 7 วัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เข้ากลุ่ม
การให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส วันละ
1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเวลา 7 วัน

3. เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติสติ-
ปัญญาฐาน 4 และการให้คำปรึกษากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2
กลุ่ม ประเมินเชาวน์อารมณ์ของตนเองโดยใช้
แบบประเมินเชาวน์อารมณ์ของกรมสุขภาพจิต
และผู้วิจัยสังเกตกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้
แบบสังเกตเชาวน์อารมณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์ก่อน
และหลังการปฏิบัติสติปัญญาฐาน 4 และการให้
คำปรึกษากลุ่มตามแนวของโรเจอร์ส โดยใช้การ
ทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของ
วิลคอกซัน (the Wilcoxon matched pairs signed-
ranks test)

2. เปรียบเทียบเชาวน์อารมณ์หลังการ
ฝึกปฏิบัติสติปัญญาฐาน 4 และการให้คำปรึกษา

กลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส โดยใช้การทดสอบ
แมนน์-วิทนี ยู เทสต์ (the Mann-Whitney
U test)

ผลการวิจัย

1. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติปัญญาฐาน 4
ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญ สุทธิธมโม มีเชาวน์
อารมณ์สูงขึ้นกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่
แสดงถึงเชาวน์อารมณ์ของครูทั้ง 7 คน พบว่า
ครูมีความพยายามในการฝึกปฏิบัติสติปัญญาฐาน 4
และสวดมนต์ไหว้พระอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิด
ความสุขสงบในจิตใจ ใจเย็นมากขึ้น และ
พยายามทำตนให้เป็นประโยชน์โดยการช่วย
เหลือผู้อื่น มีสติทุกขณะตามความเป็นจริง อยู่
กับสิ่งที่ปัจจุบัน มีการเอาใจใส่ เห็นใจ เข้าใจ
และยอมรับผู้อื่นมากขึ้น เอาใจใส่กับเรื่องเล็ก
น้อยที่ผู้อื่นมองข้ามไป มีความเป็นกันเอง มี
ความกระตือรือร้นที่จะช่วยงานส่วนรวม อาสา
ทำงานเองโดยไม่ต้องร้องขอ ควบคุมอารมณ์
และความต้องการของตนเองได้ดีมาก รู้สึกมี
ความสุขใจกับการให้อภัยผู้อื่น มีการยืดหยุ่นใน
การทำงานมากขึ้นกว่าเดิม รู้จักผ่อนปรนจาก
ระเบียบข้อกำหนดในการทำงาน ทำให้สามารถ
ลดปัญหาที่อาจสร้างความไม่เข้าใจกันอันเนื่อง
มาจากการทำงานที่ยึดระเบียบมากเกินไป
ยืดหยุ่นกับนักเรียนได้มากขึ้น มุมมองเปลี่ยนไป
พูดคุยน้อยลง และมีความสนใจในส่วนรวม
มากขึ้น ไม่เก็บตัว ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่น

2. ครูที่ได้เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตาม
แนวคิดของโรเจอร์ส มีเชาวน์อารมณ์ไม่แตกต่าง
จากก่อนเข้ากลุ่ม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่
แสดงถึงเชาวน์อารมณ์ของครูทั้ง 7 คน พบว่าครู
มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น เกิดความเข้าใจตนเอง
และเข้าใจกันมากขึ้นภายในกลุ่ม สามารถบอก

กล่าวแนะนำกันได้อย่างจริงใจ มีความปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อกัน ให้อภัย ยอมรับคำแนะนำจากเพื่อน และมีความพยายามในการที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมด้วยความเข้าใจว่าธรรมะจะทำให้ชีวิตมีความสุข สามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ดีขึ้น เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น เริ่มรู้สึกว่ามีหัวใจ และอยากจะเป็นคนที่ใส่ใจกับผู้อื่นมากขึ้น เพราะรู้สึกว่าผู้อื่นให้ความสำคัญกับตน รู้จักที่จะให้และเป็นผู้รับที่ดีขึ้น

3. ครูที่ได้ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมโม มีเขาวรรณอารมณ์ไม่แตกต่างจากครูที่ได้เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส

อภิปรายผล

1. ครูที่ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญฐิตธมโม มีเขาวรรณอารมณ์สูงกว่าก่อนฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ผลการวิจัยพบดังนี้อาจเป็นเพราะการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เป็นการฝึกอบรมในพระพุทธศาสนา เรียกว่าไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ครูได้รักษาศีล 8 ทำให้มีปัญญาและแก้ไขปัญหาคิด ซึ่งในการรักษาศีลต้องมีสติ ครูได้ฝึกสติ เช่น เดินจงกรม ปฏิบัติกรรมฐาน เมื่อมีสติสัมปชัญญะแล้วจะเป็นตัวกำกับความคิด ควบคุมอารมณ์การแสดงออกความรู้สึก ดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่มีศีล (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548: 61-62) การที่ครูได้ฝึกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 7 วัน ทำให้มีสติอยู่ในจิต สามารถยับยั้งชั่งคิด มีสติปัญญาก่อนพูดก่อนคิดทำสิ่งใด จิตใจผ่อนคลายลง ชีวิตมีความสุข เกิดสมาธิและเกิดปัญญา ทำให้รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา (พระราชสุทธานนงค,

2541: 22) การฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 จึงเป็นกระบวนการพัฒนาครูให้มีสติ รู้กาย เวทนา จิต ธรรม เกิดการแสดงออกที่เหมาะสมตามหลักไตรสิกขา เกิดผลให้มีเขาวรรณอารมณ์สูง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของพระวุฒิชัย เขียวโสภณ (2547: 103) ได้ศึกษาผลของการฝึกสมาธิแบบปานาปานสติที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์และเจตคติต่อการฝึกสมาธิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าหลังการฝึกสมาธิ นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกสมาธิ

2. ครูที่เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส มีเขาวรรณอารมณ์ไม่แตกต่างจากก่อนเข้ากลุ่ม ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 อาจเป็นเพราะการเข้ากลุ่มให้คำปรึกษานั้นเป็นการพูดคุยและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปปรับใช้ในอนาคต การที่จะเกิดผลต่อเขาวรรณอารมณ์นั้นอาจต้องใช้เวลาในการนำไปปฏิบัติ จนเกิดความรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงของเขาวรรณอารมณ์ที่เกิดขึ้นในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง แต่การเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บทันทีหลังจากการเข้ากลุ่ม จึงทำให้ระดับเขาวรรณอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนซึ่งอาจมีเขาวรรณอารมณ์ในระดับสูงอยู่แล้ว ถึงแม้จะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแต่ก็ไม่มากจนเห็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งโปรแกรมการให้คำปรึกษาเป็นโปรแกรมที่มีแต่การพูดคุยภายในกลุ่ม ไม่มีการฝึกแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมที่จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยเฉพาะที่สำคัญคือยังไม่มีประสบการณ์การนำไปใช้ จึงยังไม่เกิดผลต่อเขาวรรณอารมณ์ (ธีรบรรณ ธีระพงษ์, 2544: 100) เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินจึงพบว่าไม่แตกต่างจากเดิม ผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้อง

กับงานวิจัยของสุปราณี รวมธรรม (2544: 105) ซึ่งได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของคาร์ล อาร์ โรเจอร์ส ต่อสุขภาพจิตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใหม่โรงพยาบาลโสธร พบว่าหลังการได้รับคำปรึกษาแบบกลุ่ม เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใหม่มีสุขภาพจิตดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 มีเขาวนอารมณ์ไม่แตกต่างจากครูที่เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่พบดังนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นแนวทางการเจริญปัญญาอย่างแท้จริงที่เรียกว่าภาวนามยปัญญา เป็นการเกิดปัญญาจากการที่ครูได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ครูมีสติ รู้ตัว ระลึกได้ว่าอะไรดีชั่วไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต มีความสุขพอใจในสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่ และการที่ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูควบคุมอารมณ์ เข้าใจตนเองและรู้จักตนเอง ทำตนเป็นธรรมชาติเป็นปกติธรรมดา (พระราชสุทธานนงค, ม.ป.ป.: ไม่มีเลขหน้า) เป็นผลให้ครูมีเขาวนอารมณ์สูง ส่วนครูที่เข้ากลุ่มการให้คำปรึกษาตามแนวคิดของโรเจอร์ส อาจเป็นผู้มีเขาวนอารมณ์สูงอยู่เดิม และจากการพูดคุยและรับฟังความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง

ของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน แล้วสมาชิกคนอื่นๆ ช่วยเหลือให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนในการจัดการกับปัญหาโดยทำความเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และปรับปรุงแก้ไขตนเอง ยิ่งทำให้ครูมีเขาวนอารมณ์สูงขึ้น จึงไม่แตกต่างจากครูที่ฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 มีผลดีต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของครู เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม เกิดสติ ควบคุมกาย วาจา ใจได้ จึงควรจัดให้ครูมีการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยผลในระยะยาวของการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เช่น การฝึกปฏิบัติวันละ 1 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 1 เดือนติดต่อกัน เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยผลของการฝึกปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เปรียบเทียบกับผลของการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดของโรเจอร์ส ในครูผู้สอนและนักเรียนระดับช่วงชั้นอื่นๆ เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวรรณ ธีระพงษ์. (2544). วิปัสสนากาวนาและการปรึกษาทางจิตวิทยา. *มนุษยศาสตร์สาร*, 2(1), 94-100.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2543). *ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ธนวิซการพิมพ์.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *หัวใจนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- พระอุดมวิชัย เขียวโสภา. (2547). ผลของการฝึกสมาธิแบบปานาปานสติที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ และเจตคติต่อการฝึกสมาธิของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม*.
- พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล. (2541). *การเจริญกรรมฐาน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระราชสุทธินิพนธ์มณฑล. (ม.ป.ป.). *การเจริญสมาธิด้วยสติปัฏฐานสี่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2543). *เชาวน์อารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ต.
- สุชาติ คำทางชล. (2544). *อารมณ์ประสานสมอง*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- สุปราณี รวมธรรม. (2544). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของ คาร์ล อาร์ โรเจอร์ส ต่อสุขภาพจิตเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใหม่โรงพยาบาลโสธร รายงาน การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และวิธีการเรียนรู้แบบปกติ

Comparisons of Ability in Analytical Thinking, Number Sense and Mathematics Learning Achievements Entitled Decimals of Prathomsueksa 5 Students between the Cooperative Learning and the Traditional Approach

สุภชัย สุริยะกมล,¹ สมบัติ ท้ายเรือคำ,² ชวลิต ชูกำแพง³

Supachai Suriyakamol,¹ Sombat Tayraukham,² Chowwalit Chookhampaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ เรื่องทศนิยม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) หาดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ และ 4) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านคำป่าหลาย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 24 คน รวม 48 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) และจับสลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และกลุ่มควบคุมเรียนด้วยการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบความรู้สึกเชิงจำนวน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วย Hotelling's T^2 และ t-test

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Research, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.39/84.02 และ 82.50/76.23 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 0.7103 และ 0.5535 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การคิดวิเคราะห์, ความรู้สึกเชิงจำนวน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop the organizing learning activities entitled “decimals” following the cooperative learning activities by using STAD technique and the traditional approach according to the efficient criteria of 75/75, 2) to find out the effectiveness index of both organizing learning activities, 3) to compare students’ analytical thinking, number sense, and learning achievements between before learning and after learning base on the cooperative learning activities and by using the traditional approach, and 4) to compare students’ analytical thinking, number sense, and learning achievements between the two groups of the students. The sample use in this study consisted of 48 Prathomsueksa 5 students attending Ban Khampalai School, Mukdahan province in the second semester of the academic year 2008, selected through the cluster random sampling technique. The students were divided into an experimental group and control group, each of 24 students. The experimental group learned by using cooperative learning activities by using STAD technique while the control group learned by using the traditional approach. The research instruments were: lesson plans of the cooperative learning activities by using STAD technique and the traditional approach, an analytical thinking test, a number sense test, and an achievement test. The corrected data were analyzed by mean of mean, standard deviation, percentage. Hotelling’s T^2 and t-test were employed for testing hypotheses.

The results of the study were as follows:

1. The developed cooperative learning activities by using STAD technique and the traditional approach indicated an efficiency of 80.39/84.02, and 82.50/76.23 respectively at .01 level of significance.

2. The effectiveness index of the developed cooperative learning activities by using STAD technique and the traditional approach were 0.7103, and 0.5535 respectively.

3. The experimental group and the control group students showed gains in analytical thinking, number sense, and learning achievement from before learning at .01 level of significance.

4. The two groups of students did not show differently on analytical thinking, number sense, and learning achievement.

Keywords: analytical thinking, number sense, learning achievement, cooperative learning approach

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถด้านกระบวนการคิด และการแก้ปัญหาอันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และแสดงออกอย่างมีระเบียบชัดเจน สามารถนำความรู้ ความคิด และทักษะที่ได้จากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 52) การคิดและการสอนคิดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาจำเป็นต้องหาแนวทางจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ สามารถคิด และแก้ปัญหาได้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD) พัฒนาขึ้นโดยสลาบิน (Slavin, 1995: 71-96) เป็นการจัดกลุ่มนักเรียน ๕ คนตามความสามารถ ประกอบด้วยสมาชิกเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การนำเสนอบทเรียนต่อนักเรียนทั้งชั้น การเรียนกลุ่มย่อย การทดสอบย่อยรายบุคคล การตรวจและคิดคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม และการได้รับการยกย่อง ซึ่งเป็นการให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยตามที่กำหนด การเรียนแบบร่วมมือไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นกับนักเรียนในระดับต่างๆ และกับนักเรียนที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิด

เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น ทำให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นไปด้วยดี เน้นกระบวนการคิด ช่วยเพิ่มทักษะการคิด เจตคติต่อการเรียน และสมรรถภาพในการทำงานร่วมกัน (กรมวิชาการ, 2547: 47)

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในโครงการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ร่วมกับนานาชาติ (TIMSS-R) พบว่านักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ 467 คะแนน ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยนานาชาติซึ่งมีคะแนน 487 คะแนน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจำแนกตามเนื้อหา พบว่านักเรียนไทยมีความสามารถอยู่ในระดับปานกลางในเนื้อหาวิชาเศษส่วน ความรู้ลึกเชิงจำนวน การนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ ความน่าจะเป็น และเรขาคณิต โดยที่ลักษณะของเนื้อหาวิชาที่วัดความสามารถของนักเรียนเน้นหนักไปในเนื้อหาเรื่องเศษส่วน ความรู้ลึกเชิงจำนวน และพีชคณิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 52) และการประเมินคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2549 พบว่าวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 14.34 คิดเป็นร้อยละ 35.85 เปรียบเทียบกับระดับประเทศคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.70 มีนักเรียนในระดับพอใช้และดีร้อยละ 56 และปรับปรุงร้อยละ 44 ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้ลึกเชิง

จำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยม ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ และการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ให้ นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้ลึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนให้สูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของวิธีการ เรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการ เรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ ความรู้ลึกเชิงจำนวน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและ หลังเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ ความรู้ลึกเชิงจำนวน และผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างวิธีการเรียนรู้แบบ ร่วมมือและการเรียนรู้แบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มี ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75
2. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้ แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้ลึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้ แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ ความรู้ลึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษา สะพานมิตรภาพที่ 2 อำเภอ เมือง จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 408 คน จากทั้งหมด 16 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้าน คำป่าหลาย ตำบลคำป่าหลาย จำนวน 48 คน จาก 2 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) และสุ่มโดยการจับ สลากได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มทดลอง เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มควบคุม เรียนด้วยการเรียนรู้แบบปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD และแผนการจัดการเรียนรู้ แบบปกติจำนวนแผนละ 16 แผนย่อย
2. แบบทดสอบความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากรายข้อ ตั้งแต่ .23 ถึง .64 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .29 ถึง .86 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .86
3. แบบทดสอบความรู้ลึกเชิงจำนวน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน

30 ข้อ มีค่าความยากรายข้อตั้งแต่ .28 ถึง .60 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .24 ถึง .64 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .85

4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .27 ถึง .67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .84

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental research) ได้ดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบก่อนการทดลอง (pretest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบความรู้สึกเชิงจำนวน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยกลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และกลุ่มควบคุมใช้การเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มละ 16 ชั่วโมง

3. เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้วทำการทดสอบหลังการทดลอง (posttest) ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบความรู้สึกเชิงจำนวน และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ ตามเกณฑ์ 75/75 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test (one sample t-test)

2. วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค (STAD) และ

การเรียนรู้แบบปกติ โดยการใช้สูตรคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล

3. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้ t-test (independent samples)

4. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างการเรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ โดยใช้ Hotelling's T²

ผลการวิจัย

1. วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.39/84.02 และ 82.50/76.23 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 0.7103 และ 0.5535 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ เรื่องทัศนียม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.39/84.02 และ 82.50/76.23 ตามลำดับ สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบย่อยหลังการทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 80.39 และ 82.50 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.02 และ 76.23 ตามลำดับ แสดงว่าวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน กล่าวคือได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ จากนั้นดำเนินการสร้างให้ตรงกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยยึดรูปแบบการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบที่กรมวิชาการ (2547: 36-37) ได้เสนอแนะไว้ และผ่านการตรวจสอบ คัดกรอง และแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพูลศักดิ์ จันทร์พิพัฒน์ (2547: 96-100) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องทัศนียม กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 81/79

2. ดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 0.7103, และ 0.5535 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.03 และ 55.35 ตามลำดับ วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD มีค่าดัชนีประสิทธิผลสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ น่าจะเป็นผลมาจากธรรมชาติของการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD เป็นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเข้าใจ โดยมีการช่วยเหลือระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น ได้เพิ่มกระบวนการคิดและสมรรถภาพในการทำงานร่วมกัน เพื่อสรุปเป็นความรู้แล้วนำไปประยุกต์ใช้จริง (กรมวิชาการ, 2547: 26) สอดคล้องกับผลการวิจัยของพูลศักดิ์ จันทร์พิพัฒน์ (2547: 96-100) พบว่าดัชนีประสิทธิผลแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีค่าเท่ากับ 0.61

3. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 สอดคล้องกับสลาวิน (Slavin, 1995: 19) ที่สรุปไว้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก โดยกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและนำกลุ่มสู่เป้าหมายให้ได้ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนต้องพัฒนาตนเองเพื่อช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชระ งามชัด (2549: 89-90) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้สึกเชิงจำนวน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และการเรียนรู้แบบปกติ ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ และยังไม่ได้เน้นเรื่องการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เหตุผลเท่าที่ควร โดยมุ่งเน้นเฉพาะการให้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แต่ไม่ได้ให้ทักษะการคิด ทำให้นักเรียนไม่เก่งในเรื่องการคิด การใช้เหตุผล (ทิตินา แชมมณี และคณะ. 2544: 97) หรืออาจเพราะว่าระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีเวลาในการจัดกิจกรรมสั้นเกินไป เพราะความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นกิจกรรมทางปัญญาที่จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการปลูกฝังและเรียนรู้ที่มากพอ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรู้พื้นฐานเดิมด้านการคิดวิเคราะห์ ประสบการณ์เดิม ความกระตือรือร้น และสภาพแวดล้อม จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของลัมพ์คิน (Lumpkin, 1991: 3694-A) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ และนักเรียน

กลุ่มควบคุม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชระ งามชัด (2549: 89-90) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD และนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียด และควรเพิ่มความถี่เกี่ยวกับความรู้สึกเชิงจำนวนและการคิดวิเคราะห์ ในกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ ดังนั้นครูผู้สอนอาจยืดหยุ่นเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ในเนื้อหาอื่นๆ และระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อให้มีทางเลือกที่หลากหลายในการนำผลการวิจัยมาใช้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2547). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ทีศนา แคมมณี และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจमेंท์.
- พัชระ งามชัด. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พูลศักดิ์ จันทร์พิพัฒน์. (2547). การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องทศนิยม กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Lumpkin, C. R. (1991). Effects of teaching critical thinking skills on the critical thinking ability, achievement, and retention of social studies content by fifth and sixth-graders. *Dissertation Abstracts International*, 51(11), 3694.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Massachusetts: Needham Heights.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือกับการจัดกิจกรรมตามปกติ

Comparison of Learning Achievement and Critical Thinking of Matthayomsueksa 1 Student Entitled Geography of Thailand between Cooperative Learning and Normal Learning

วิลาวลัย สุคัมภา,¹ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์,² สุภาพ บุญไชย³

Wilawan Sukhampa, Wimonrat Soonthornrojana,² Suparb Boonchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) หาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ เรื่องภูมิศาสตร์ประเทศไทย ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 2 รูปแบบ และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 80 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) และแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค Co-op Co-op และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบการคิดเชิงวิพากษ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (dependent samples และ independent samples)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.89/85.50 และ 80.37/80.29 ตามลำดับ และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8118 และ 0.7488 ตามลำดับ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Associate Professor, the Research Institute of Northeastern Art and Culture, Mahasarakham University

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดเชิงวิพากษ์, การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to find out the efficiencies and effectiveness indices of the cooperative learning and normal learning entitled Thailand geography at the criterion 80/80, 2) to compare learning achievement and critical thinking between before learning and after learning through cooperative learning and normal learning, and 3) to compare learning achievement and critical thinking between cooperative learning and normal learning. The samples included 80 Matthayomsueksa 1 students from 2 classrooms, selected by mean of cluster random sampling technique. They were divided into 2 groups; one representing an experimental group comprising of 40 students who learned through the cooperative learning and another representing a control group comprising of 40 students who learned through the normal learning. The employed instruments of the study included plans of cooperative learning and normal learning, an achievement test, and a critical thinking test. The data was analyzed by mean, standard deviation, percentage, and the t-test hypothesis (dependent samples and independent samples).

The results of the study were as follows:

1. The efficiencies of the cooperative learning and normal learning were 89.89/85.05 and 80.37/80.29 respectively, and the effectiveness indices were 0.8118 and 0.7488 respectively

2. The students who learned though the cooperative learning and normal learning had significantly shown an increased mean score of learning achievement and critical thinking after learning at the level of .05.

3. The learning achievement and critical thinking of the students who learned though the cooperative learning had significantly shown an increased mean score higher than those who learned though the normal learning at the level of .05.

Keywords: learning achievement, critical thinking, cooperative learning

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรคทางวัฒนธรรม และมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์ มั่นในคุณธรรม นำความรู้โดยใช้เทคนิควิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3-17) สำหรับการจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ยากและสลับซับซ้อน ต้องใช้เทคนิควิธีการทางเทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่น ในการปลูกฝังให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาเจตคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไว้มีให้เสื่อมโทรมหรือหมดไป (น้อม งามนิสัย, ศันสนีย์ วรรณางกูร และวิชาญ ชูช่วย, 2545: 289)

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545: 134) กระบวนการเรียนการสอนเกิดจากการผสมผสานระหว่างทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมและทักษะด้านเนื้อหาวิชาต่างๆ นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนและทำงานด้วยกันเป็นกลุ่ม (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2549: เว็บไซต์) และการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค Co-op Co-op เป็น

เทคนิคที่เน้นการร่วมกันทำงาน โดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและความถนัดต่างกันได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนเก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน และเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูงทั้งการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (วัฒนาพร กระจับทุกข์, 2542: 36-40) ทั้งนี้เป็นเพราะสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลต่างๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกทำงานอย่างมีขั้นตอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อช่วยให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2543: 85)

การคิดเชิงวิพากษ์เป็นความสามารถในการใช้ความคิดของตนเองไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยปราศจากอคติเกี่ยวกับปัญหานั้นหรือสถานการณ์ที่ได้รับ โดยอาศัยข้อมูล ความรู้ และสำรวจหลักฐานแล้วนำมาเชื่อมโยงเหตุการณ์เพื่อหาข้อสรุปและตัดสินใจชี้ขาดเรื่องราวอย่างสมเหตุสมผล (พรพิมล พงศ์สุวรรณ, 2550: เว็บไซต์) ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องภูมิศาสตร์ในประเทศไทย ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ เรื่องภูมิศาสตร์ประเทศไทย ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 2 รูปแบบ

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมตามปกติ

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 ห้องเรียน นักเรียน 239 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน 2 ห้องเรียน จำนวน 80 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค Co-op Co-op และแผนการจัดกิจกรรมตามปกติ แบบละ 10 แผน

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.95 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

3. แบบทดสอบการคิดเชิงวิพากษ์ของวัตสันด์และเกลเซอร์ จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.97 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.79 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

การดำเนินการทดลอง

1. ทดสอบก่อนเรียน (pre-test) ทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบการคิดเชิงวิพากษ์

2. ดำเนินการสอนทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลอง ใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค Co-op Co-op และกลุ่มควบคุม ใช้แผนการจัดกิจกรรมตามปกติ

3. เมื่อสิ้นสุดการสอน ทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) ทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบการคิดเชิงวิพากษ์ ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

2. หาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ โดยการใช้สูตรคำนวณหาดัชนีประสิทธิผล

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 2 รูปแบบ โดยใช้ t-test (independent samples)

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตาม

ปกติ โดยใช้ t-test (dependent samples)

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ และการจัดกิจกรรมตามปกติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 89.89/85.50 และ 80.37/80.29 ตามลำดับ และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8118 และ 0.7488 ตามลำดับ

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดกิจกรรมตามปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดเชิงวิพากษ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.89/85.50 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งหมายความว่านักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน คิดเป็นร้อยละ 89.89 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.50 การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจเนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องเป็นระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม เริ่มจากการศึกษาหลักสูตร สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และการวัดผลประเมินผล ตลอดจนถึงศึกษาแนวทาง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักการด้านจิตวิทยาเพื่อให้กิจกรรมของนักเรียนไม่ยากหรือง่ายเกินไป จูงใจนักเรียนให้แสดงบทบาทของตนเองอย่างเต็มที่ในการช่วยเหลือกันทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจว่าสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ในการนำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย มีปฏิสัมพันธ์กัน ได้ร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2549: 45 ; อ้างอิงมาจาก Slavin, 1977: 3) ทำให้นักเรียนได้คะแนนระหว่างเรียนและจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จึงส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินดา ผาบุตร (2549: 103-106) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการรวมภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการกลุ่ม Co-op Co-op ที่ใช้แผนผังความคิด พบว่าแผนการจัดการรวมด้วยกระบวนการกลุ่ม Co-op Co-op มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8118 หมายถึงนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.18 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือได้เน้นกิจกรรมกลุ่มย่อย นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ร่วมกันศึกษา

ค้นคว้าและสรุปผล สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือความสำเร็จของกลุ่ม จึงส่งผลให้คะแนนหลังเรียนทุกคนสูงกว่าก่อนเรียน (วัฒนาพร กระจับทุกษ์, 2542: 37) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสายฝน อุณัจิต (2547: 68-70) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ Co-op Co-op กลุ่มสาระการเรียนรู้สาระภาษาไทย เรื่องรามเกียรติ์ ตอน กุมภกรรณทนต์น้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าแผนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ Co-op Co-op ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความก้าวหน้าทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.82

3. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะเป็นกลุ่ม ระดมความคิด มีการอภิปราย วิเคราะห์ปัญหาในกลุ่มย่อย ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีความพร้อม เช่น สื่อ แบบทดสอบ โดยเน้นประสบการณ์ด้วยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้นำเสนอความรู้ความสามารถของแต่ละคน กระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจ บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ให้ร่วมกันสืบค้นข้อมูลและสรุปความรู้ที่ได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง ครูได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างเต็มที่ หากกลุ่มใดมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือ ครูช่วยเหลือโดยการชี้แจงหรือชี้แนะให้นักเรียนเห็นแนวทางแก้

ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผลให้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (ทีศนา แคมมณี, 2548: 99-102) สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรภรณ์ กองมณี (2546: 89-96) ได้พัฒนาแผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการสอนที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของแพรวพรรณ บรรจงศิริทัศน์ (2548: 124-130) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่ม Co-op Co-op กับการจัดกิจกรรมตามคู่มือครู พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่ม Co-op Co-op มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิด โดยการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การอภิปรายและการสรุป นำเสนอความรู้ที่ได้จากกิจกรรมกลุ่ม การให้นักเรียนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดี และเหมาะสมด้วยตัวเอง กิจกรรมต่างๆ เป็น

สถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ทำให้มีความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจงตอบคำถามได้ดี นำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงต่อไป (พรพิมล พงศ์สุวรรณ, 2550: เว็บไซต์) เป็นผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์สูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมาลี จุลลาศรี, นิราศ จันทระจิตร และประสาธ เมืองเฉลิม (2551: 93) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปามีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรม ควรปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อให้ทราบบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และจัดกลุ่มนักเรียนคละความสามารถ เก่งปานกลาง อ่อน กลุ่มละ 4-5 คน เพื่อให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความสามารถแตกต่างกัน

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

ครูควรลดบทบาทในการบอกความรู้ สาทิต และอธิบาย ควรลดบทบาทในการสังเกตพฤติกรรม และกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จ ในการทำงาน กลุ่มนักเรียนจะมีปัญหาแอบแฝงอยู่เสมอ ครูต้องคอยสังเกต สอบถาม พูดคุยกับนักเรียนบ่อยๆ และให้กำลังใจ ตลอดจนเสนอแนะเมื่อนักเรียนพบปัญหา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

1.3 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือควรส่งเสริมให้นักเรียนให้สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยให้ผู้เรียนหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันเป็นประธานและเลขานุการกลุ่ม และให้นักเรียนมีบทบาทแลกเปลี่ยน แบ่งปันประสบการณ์ความรู้ออกกับเพื่อน กรณีที่นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ครูต้องคอยกระตุ้นและชมเชยเพื่อสร้างกำลังใจให้กับนักเรียนอยู่เสมอ

1.4 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือควรให้นักเรียนใช้เวลาในการลงมือปฏิบัติจริงให้เพียงพอ โดยเฉพาะการสะท้อนความคิด การวิเคราะห์ อภิปรายผลภายในกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้ตัวแปรอื่นนอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และช่วงชั้นต่างๆ

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือและการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2543). *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จินตา ฝาบุตร. (2549). *ผลการเรียนรู้ด้านแผนการจัดกิจกรรมภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการกลุ่ม Co-op Co-op ที่ใช้แผนผังความคิด*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทีศนา เขมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้อม งามนิสัย, คันสนีย์ วรรณางกูร และวิชาญ ชูช่วย. (2545). *กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- พรพิมล พงศ์สุวรรณ. (2550). *การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์*. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.freewebs.com/idioms/article1.html>
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2549). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ บรรจงศิริทัศน์. (2548). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทางภาษาไทย เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมด้วยกลุ่ม Co-op Co-op กับการจัดกิจกรรมตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2549). *การศึกษาแบบเรียนรวม*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2550, จาก http://www.nrru.ac.th/web/special_Edu/4-4.html
- วัชรภรณ์ กองมณี. (2546). *การพัฒนาแผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์กราฟิค.
- สุมาลี จุลลาศรี, นิราศ จันทรจิตร และประสาธ เนืองเฉลิม. (2551). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(2), 92-98.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สายฝน อุ่นจิต. (2547). *การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ Co-op Co-op กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องรามเกียรติ์ ตอนกุมภกรรณทศนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย

Misconceptions in Thai Literature Learning Management

เฉลิมลาภ ทองอาจ¹

Chalermлахp Tongah¹

บทคัดย่อ

มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเกิดขึ้นเพราะการศึกษาและการวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้วรรณคดีในประเทศไทยมีปริมาณน้อยมาก ดังนั้นครูภาษาไทยจึงได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ไม่ถูกต้องตามทฤษฎีวรรณคดีและทฤษฎีการเรียนรู้ ปัจจุบันมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่พบมี 5 มโนทัศน์ ได้แก่ 1) เป้าหมายหลักในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือการสอนจริยธรรมและคุณธรรมแก่นักเรียน 2) วิธีบรรยายเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 3) องค์ความรู้จากหนังสือหรือตำราเรียนวรรณคดีไทยถูกต้องและควรถือเป็นมาตรฐาน 4) การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือการสร้างความเข้าใจประวัติและเนื้อหาของวรรณคดี และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือการมุ่งวัดความรู้ด้านเนื้อหา ครูภาษาไทยควรแก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเหล่านี้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: มโนทัศน์, มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน, การจัดการเรียนรู้, วรรณคดีไทย

Abstract

Misconceptions in Thai literature learning management occurs because a number of studies and researches in Thai literature learning management are few, so that Thai language teachers have been received many experiences which are erroneous from present literature and learning theories. Five misconceptions in Thai literature learning management are: 1) the aims of Thai literature learning management are teaching ethics and morality, 2) lecture is the most effective learning management approach, 3) knowledges in textbooks are accurate and should be held on as a standard, 4) Thai literature learning management is to construct literature history and content understanding, and 5) measurement and evaluation of Thai literature learning was focus on content knowledge. Thai language teachers should be improved in these misconceptions in order to develop their learning management effectively.

Keywords: concept, misconceptions, learning management, Thai literature

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Lecturer, Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทนำ

การเรียนรู้วรรณคดีคือการสร้างปฏิสัมพันธ์กับโลกแห่งประสบการณ์อันไพศาลซึ่งครอบคลุมชีวิตมนุษย์ทุกแง่มุม นักเรียนต้องพิจารณาวรรณคดีด้วยการคิดไตร่ตรองประสบการณ์เหล่านั้น เพื่อสร้างความหมายและคุณค่าแก่ชีวิต การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ครูภาษาไทยจะต้องมีมโนทัศน์หรือกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ถูกต้อง ไม่คลาดเคลื่อน แต่จากสภาพการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ปรากฏปัจจุบัน พบว่าครูภาษาไทยยังมีมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้ที่คลาดเคลื่อนอยู่หลายมโนทัศน์ คำถามที่ควรพิจารณาอย่างยิ่งคือ มโนทัศน์การจัดการเรียนรู้ที่คลาดเคลื่อนนั้นแต่ละมโนทัศน์เกิดจากสาเหตุใด ที่ว่าคลาดเคลื่อนนั้นคลาดเคลื่อนอย่างไรและมโนทัศน์ที่ถูกต้องคืออย่างไร และคำถามที่สำคัญที่สุดคือ จะแก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้อย่างไร เพื่อให้ครูภาษาไทยสามารถจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผล

จิตวิทยาเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

มโนทัศน์การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยเป็นมโนทัศน์ที่สำคัญของครูภาษาไทย เนื่องจากเป็นกรอบความคิดรวบยอดที่ครูภาษาไทยจะใช้วินิจฉัยไตร่ตรอง และตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีไทยทั้งหมด ครูภาษาไทยจำเป็นต้องสร้างมโนทัศน์ดังกล่าวให้มีความชัดเจน เพื่อให้ดำเนินการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับทฤษฎีวรรณคดีและทฤษฎี การเรียนรู้ที่มีการค้นคว้าวิจัยไว้อย่างแท้จริง ในทางตรงกันข้ามหากครูภาษาไทยมี

มโนทัศน์การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่คลาดเคลื่อน คือเกิดความ “เข้าใจผิด” ขึ้น ก็จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยขาดประสิทธิภาพ ด้วยเหตุที่มโนทัศน์เป็นโครงสร้างภายในระบบสติปัญญา (cognition) จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นเบื้องต้น

ความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ของบุคคล ล้วนสะสมในรูปของโครงสร้างความรู้ (schema) ซึ่งซับซ้อนขึ้นตามระดับพัฒนาการ โครงสร้างความรู้เหล่านี้จะทำหน้าที่ตีความข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจและความหมายเกี่ยวกับข้อมูลนั้น นักจิตวิทยาได้ศึกษาโครงสร้างความรู้ของบุคคลพบว่าประกอบขึ้นจากองค์ประกอบย่อยๆ ที่สัมพันธ์กันเรียกว่า “มโนทัศน์” (concept) (Slavin, 2003: 180) ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อบางสิ่ง หรือหมายถึงภาพตัวแทนภายในจิตใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของวัตถุและเหตุการณ์ และมีหน้าที่ในการจัดวัตถุหรือเหตุการณ์ให้อยู่ในรูปของหมวดหมู่ความคิด (Santrock, 2003: 353) ดังนั้นมโนทัศน์จึงเป็น “กรอบความคิด” ที่เป็นพื้นฐานการพิจารณาและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

บุคคลจะสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลใด ข้อมูลหนึ่ง จากกระบวนการการรับรู้และตีความข้อมูลนั้นในมิติต่างๆ ซ้ำหลายครั้ง หากการรับรู้และตีความข้อมูลนั้นถูกต้องทุกครั้ง บุคคลก็จะมีมโนทัศน์หรือ “กรอบความคิด” ต่อข้อมูลที่สมบูรณ์และคมชัดมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถตัดสินใจและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทั่งเกิดเป็นทักษะและความชำนาญ อย่างไรก็ตามหากกระบวนการรับรู้และตีความไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดการสร้างมโนทัศน์อีกลักษณะหนึ่งเรียกว่า “มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน” (misconceptions) ซึ่งมีผู้ให้

ความหมายไว้ว่า ความคิดรวบยอดหรือกรอบความคิดที่บุคคลมีต่อข้อมูลใดข้อมูลหนึ่ง แต่เป็นความคิดรวบยอดหรือกรอบความคิดที่ไม่ถูกต้อง กล่าวคือไม่สอดคล้องกับหลักการหรือทฤษฎีของข้อมูลนั้นตามที่เป็นจริง (Kose, 2008: website)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนคือการยึดประสบการณ์เดิม (prior know ledges) ในรูปโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น (exist schemata) ซึ่งมีลักษณะไม่สมบูรณ์ คลุมเครือ หรือไม่ถูกต้องตามหลักความเป็นจริง มาใช้เป็นหลักสำหรับตีความประสบการณ์ใหม่ที่รับมา (Srinivas, 2009: website) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือกรอบแนวคิดที่บุคคลใช้เป็นมาตรฐานในการพิจารณาข้อมูลมีความผิดเพี้ยนจากหลักความเป็นจริง ความผิดเพี้ยนนั้นมีที่มาจากประสบการณ์ที่ได้รับในชีวิตประจำวัน การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส การแปลความและตีความแผนภาพหรือคำอธิบายในเอกสารต่างๆ และจากประสบการณ์ด้านการศึกษาที่เคยได้รับในอดีต ซึ่งบุคคลไม่เคยวิพากษ์และสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ จากความเชื่อสืบต่อกันมาว่าเป็นเช่นนั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549: 99 ; Kwen, 2005: website)

การแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะมโนทัศน์เป็นหมวดหมู่ความคิดพื้นฐานที่บุคคลมีต่อสรรพสิ่ง บุคคลที่มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจะไม่สามารถตีความหรือขยายความรู้จากประสบการณ์ใหม่ได้ เนื่องจากประสบการณ์ใหม่นั้นถูกมโนทัศน์ที่มีอยู่เดิมปฏิเสธ ตามที่กล่าวมานั้นมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ (Jackson, Porter, & Kanjanapongpaisal, 2008: website) ทั้งนี้หากบุคคลได้รับข้อมูลหรือประสบการณ์ที่ไม่ถูกต้องสะสมในปริมาณมาก

ขึ้นเรื่อยๆ และไม่มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนก็จะยิ่งพอกพูนและแก้ไขยากขึ้น การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของบุคคล โดยเฉพาะในวัยผู้ใหญ่ที่สะสมข้อมูลและประสบการณ์มานาน จึงยากกว่าการสร้างมโนทัศน์ใหม่ มโนทัศน์การจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยที่คลาดเคลื่อน

หากจะวิเคราะห์สาเหตุว่าเหตุใดครูภาษาไทยจึงมีมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยที่คลาดเคลื่อน อาจตอบเป็นสมมติฐานได้ว่าองค์ความรู้เรื่องอรรถคดีไทยในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นคว้าวิจัยด้าน “การจัดการเรียนรู้อรรถคดี” นั้น มีปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับการวิจัยในสาขาอื่นๆ เช่น สาขาภาษาไทย สาขาอรรถคดีไทย เป็นต้น เป็นเหตุให้ครูภาษาไทยยังคงใช้กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้อรรถคดีตามที่ตนเองเคยมีประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประสบการณ์การศึกษาของตนเองในอดีตและจากวาทกรรม การจัดการเรียนรู้อรรถคดี ที่ปรากฏในหนังสือและตำราอรรถคดีไทย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเอกสารที่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีอรรถคดีในปัจจุบันที่มีพัฒนาการไปมาก

เมื่อพิจารณามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยที่สำคัญ พบว่ามี 5 มโนทัศน์ ได้แก่ 1) เป้าหมายหลักในการจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยคือการสอนจริยธรรมและคุณธรรมแก่นักเรียน 2) วิธีบรรยายเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด 3) องค์ความรู้จากหนังสือหรือตำราเรียนอรรถคดีไทยถูกต้องและควรถือเป็นมาตรฐาน 4) การจัดการเรียนรู้อรรถคดีไทยคือการสร้างความเข้าใจประวัติและเนื้อหาของอรรถคดี และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้อรรถคดีไทยคือการมุ่งวัดความรู้ด้านเนื้อหาแต่ละมโนทัศน์มีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมายหลักในการจัดการเรียนรู้ วรรณคดีไทยคือการสอนจริยธรรมและคุณธรรม แก่นักเรียน

มโนทัศน์นี้สร้างขึ้นจากวาทกรรมหรือชุดความคิดที่ว่า วรรณคดีที่คัดเลือกมาให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้นั้น เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาให้คติสอนใจและมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน เนื่องจากวรรณคดีไทยส่วนมากได้รับอิทธิพลจากคติทางศาสนา จึงอนุมานแนวคิดของวรรณคดีไทยส่วนใหญ่ได้ว่า “ความดีย่อมชนะความชั่ว” ดังนั้นตัวละคร เช่น พระเวสสันดร พระนางมัทรี จึงเป็นตัวละครในอุดมคติที่ไม่ว่าจะทำการใด ก็จะต้องเน้นให้เห็นความเป็นเลิศในด้านจิตใจ ศีลธรรมและความประพฤติอยู่ตลอดเวลา (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2550: 54)

วรรณคดีเป็นแหล่งเรียนรู้โลกและชีวิตที่มีคุณค่า เนื่องจากผู้เขียนสร้างสรรค์ตัวบทจากประสบการณ์ที่ตกผลึกแล้ว ดังนั้น เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่แท้จริงคือ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสร้างความหมายจากตัวบทวรรณคดีด้วยตนเอง และความหมายนี้เป็นประสบการณ์ “เฉพาะบุคคล” ซึ่งแตกต่างกันได้ เพราะจากแนวคิดการวิจารณ์เชิงปฏิบัติ (practical criticism) ของ Richards นั้น ตัวบทของวรรณคดีมีความหมายในตัวเอง นักเรียนจะต้องวิเคราะห์และสร้างปฏิสัมพันธ์กับ “ถ้อยคำ” หรือตัวบทอย่างใกล้ชิด (close analysis) มากกว่าการพิจารณาความเชื่อและความรู้เกี่ยวกับตัวบทนั้น ดังนั้น Richards จึงมุ่งให้นักเรียน “ตอบสนอง” ต่อวรรณคดีด้วยอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง การศึกษาวรรณคดีจึงไม่จำเป็นต้องผูกพันกับประวัติศาสตร์ กฎเกณฑ์และบริบททางสังคมอื่นใด (Barry, 2002: 15-17)

จากทฤษฎีวรรณคดีข้างต้น วรรณคดีจึงมิได้มีหน้าที่รับใช้จริยธรรมหรือคุณธรรม แต่วรรณคดีเพียงแต่ให้ “กรณีศึกษา” ทางจริยธรรมและคุณธรรมที่น่าสนใจ เพราะตามทฤษฎีของนักวรรณคดีนั้น วรรณคดีที่จะมุ่งสอนจริยธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีที่จะสอนเด็ก จะต้องแต่งขึ้นใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดพอสมควร วรรณกรรมเอกทั้งหลายที่อ่านกันอยู่มิได้แต่งขึ้นโดยคำนึงว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการสั่งสอนศีลธรรมหรือจริยธรรมหรือไม่ ด้วยเหตุนี้เมื่อนักเรียนตีความและสร้างความหมายแล้ว อาจได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ตนเองหรือไม่ก็ได้ ครูภาษาไทยจึงต้องสร้างความเข้าใจหลักการแสดงความคิดเห็นต่อวรรณคดีที่สำคัญคือ เมื่อวรรณคดีเผยแพร่ไปแล้ว วรรณคดีก็มีได้เป็นสมบัติของผู้แต่งอีกต่อไป แต่กลายเป็นสมบัติของผู้อ่าน และผู้อ่านที่มีวิจารณญาณและความสำนึกในความรับผิดชอบควรมีเสรีภาพในการตีความ หรือแสดงความคิดเห็นต่อวรรณคดีที่อ่าน (เจตนา นาควัชระ, 2542: 10, 58) การจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่ดีคือการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดของตนเอง และสนับสนุนให้กล้าออกความคิดเห็น (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2537: 31)

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นต่อวรรณคดีในด้านคุณธรรมและจริยธรรม แสดงได้จากวรรณคดีที่เสนอให้เลือกเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา กล่าวถึงเหตุการณ์ที่สมิงพระรามกำลังตัดสินใจว่าจะรับพระราชทานรางวัลที่รับชนะกามะนีทหารจีน ซึ่งได้แก่ การอภิเษกกับพระราชธิดาในพระเจ้ามณฑลไชยทรง กษัตริย์กรุงรัตนบุรีระอังกะ หรือไม่ ผู้เขียนได้บรรยายความคิดของสมิงพระรามไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 131)

“เมื่อพระเจ้าอังวะจะโปรดพระราชทานพระราชธิดาแล้ว เราก็จะอยู่ชมรสนางพม่าเสียก่อนเผื่อจะมีโอชาหวานดีกว่ารสมอญกะมัง”

เมื่อพิจารณาตัวบทวรรณคดีข้างต้นโดยมิได้คำนึงถึงบริบททางสังคม จะพบว่า คำว่า “ชมรส” ในที่นี้ ให้นัยของการจัดสตรีในตำแหน่งรองจากบุรุษ และยิ่งผู้เขียนใช้คำว่า “โอชาหวาน” ก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำว่าความคิดที่แฝงอยู่คือ สตรีมิใช่มนุษย์ แต่เป็นเพียงวัตถุสำหรับลิ้มรสเท่านั้น นอกจากนี้ การนำ “นางพม่า” ไปเปรียบเทียบกับ “นางมอญ” โดยใช้คำว่า “ดีกว่า” นั้น ย่อมตีความได้ว่า สมิงพระรามอภิเษกกับพระราชธิดาอังวะทั้งๆ ที่ตนเองเคยมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นมาแล้ว ตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยการอ่านละเอียดเช่นนี้ นักเรียนหญิงในปัจจุบันที่ได้อ่านตัวบทข้างต้น ย่อมมีปฏิกิริยาตอบโต้กับตัวบทอย่างรุนแรง กรณีนี้ สมิงพระรามจึงไม่ใช่ต้นแบบคุณธรรมในด้านความสัตย์ต่อ “ครอบครัว” ประเด็นที่ควรพิจารณาจากตัวอย่างดังกล่าวคือ ครูภาษาไทยสามารถเผชิญหรือยอมรับความหมายที่นักเรียนแต่ละคนสร้างจากความรู้สึกส่วนตัว และอาจจะผิด “ชนบ” แนวคิดเดิมในลักษณะเช่นนี้ได้มากน้อยเพียงใด เพราะการยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างแต่มีเหตุผลของนักเรียน เป็นวิธีการสำคัญที่สุดในการแก้ไขความคลาดเคลื่อนของมโนทัศน์นี้

2. วิธีบรรยายเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สาเหตุที่ทำให้เกิดมโนทัศน์นี้คือ การอนุমানสรุปจากประสบการณ์ส่วนบุคคลของครูภาษาไทยว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีมีความรู้ต่างๆ “จำนวนมาก” ที่นักเรียนควรทราบ ดังนั้นเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาในการจัดการเรียนรู้

จึงไม่มีวิธีการจัดการเรียนรู้ใดที่จะสะดวกและมีประสิทธิภาพเท่ากับวิธีบรรยาย สอดคล้องกับวาทกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยส่วนใหญ่ที่มุ่งเสนอแนวคิดที่ว่า วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และเป็นเครื่องบันทึกเรื่องราวของชีวิต สังคม ตลอดจนภาษาในสมัยของผู้แต่ง ตามกรอบความคิดนี้ วรรณคดีจึงมีภาระรับใช้ “ความรู้” อื่นๆ จำนวนมากผลที่ตามมาคือ ครูภาษาไทยมักจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งและมุ่งพิจารณาลักษณะต่างๆ เช่น ชนบธรรมเนียมประเพณี ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และอื่นๆ เป็นเหตุให้ละเลยเนื้อหาที่แท้จริงของวรรณคดีซึ่งเป็นศิลปกรรมอันมีกฎเกณฑ์และขอบเขตโดยเอกเทศ (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2541: 272-273)

ครูภาษาไทยจำเป็นต้องคิดไตร่ตรองด้วยการตอบคำถามว่า หากวรรณคดีเป็นพาหนะขนส่งสภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรมทางภาษาและความรู้อื่นๆ จำนวนมากแล้ว แสดงว่าคุณค่าของตัวบทวรรณคดีถูกลดทอนใช้หรือไม่ และวิธีบรรยายคือการ “ถ่ายโอน” ความรู้ทั้งหลายเหล่านั้นมาสู่นักเรียนทุกคนในแบบเดียวกัน แสดงว่านักเรียนไม่ได้สร้างความรู้และความหมายจากตัวบทวรรณคดีด้วยตนเองใช้หรือไม่ คำตอบของคำถามเหล่านี้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนได้

เหตุที่วิธีบรรยายเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเพราะการสร้าง ความหมายต่อตัวบทวรรณคดีเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แต่แนวคิดของการใช้วิธีบรรยายมาจากปรัชญาอุดมคตินิยม ที่เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งไม่เปลี่ยนแปลงและไม่แปรตามความแตกต่างของปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้คือการสืบทอดความรู้ในอดีต ครูถ่ายทอดความรู้ด้วยการบรรยายและนักเรียนรับความรู้ด้วยการท่องจำ กระบวนการเช่นนี้จึงกลายเป็น

อุปสรรคต่อการสร้างความคิดใหม่ๆ ของนักเรียน ขณะที่เรียนรู้วรรณคดี กล่าวคือนักเรียนจะไม่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่กับโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่เดิมได้ นอกจากนี้นักเรียนจะไม่สามารถอธิบายข้อมูลที่ได้รับจากการท่องจำและไม่สามารถที่จะแปลความ ตีความและขยายความข้อมูลเหล่านั้นด้วยความคิดของตนเองได้ ครูภาษาไทยจึงต้องลดการบรรยายลง เพราะการบรรยายทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ได้ สิ่งที่ควรพิจารณาต่อมาคือ ครูภาษาไทยควรจัดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยวิธีใดจึงจะมีประสิทธิภาพที่สุด

จากแนวคิดทฤษฎีวรรณคดี วิธีการจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่มีประสิทธิภาพคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์กับตัวบทวรรณคดี (interaction with the text) ร่วมกับเพื่อนที่อ่านวรรณคดีและครูให้มากที่สุด เพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการอ่าน จะทำให้นักเรียนสร้างความหมายจากตัวบทอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น Papalia (1997: 78-80) เสนอตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนสร้างปฏิสัมพันธ์กับตัวบทวรรณคดีและเพื่อนนักเรียน ซึ่งครูภาษาไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย สรุปได้ดังนี้

กิจกรรมเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับตัวบท ได้แก่

1. วาดรูปจากตัวบทที่ได้อ่าน เป็นรูปที่สรุปเนื้อหาจากตัวบทหรือเกี่ยวข้องเชื่อมโยงจากตัวบท
2. ค้นหาข้อมูลสำคัญ เช่น ถ้อยคำหรือประโยคในข้อความสำคัญจากตัวบท
3. เขียนสรุปข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความคิดหรือเหตุการณ์ที่ปรากฏในตัวบทด้วยถ้อยคำของตนเอง
4. เขียนตัวบทเฉพาะส่วนที่เป็น

ตอนจบใหม่อย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนที่อ่านตัวบท ได้แก่

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน แล้วให้ช่วยกันตั้งสมมติฐานเพื่อคาดเดาความหมายของถ้อยคำหรือแนวคิดจากตัวบท จากนั้นนักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. แบ่งกลุ่มนักเรียน แล้วช่วยกันปรับเปลี่ยนหรือดัดแปลงรูปแบบของตัวบทใหม่ (paraphrase) เช่น จากร้อยแก้วเป็นร้อยกรองหรือสลับกัน แต่ให้คงแนวคิดสำคัญของตัวบทไว้เช่นเดิม

3. ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนสรุปตัวบทหลังจากอ่านจบ โดยครูให้แนวทางการอ่านสรุป จากนั้นครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย แล้วให้สมาชิกอ่านข้อเขียนสรุปของตนเองให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร สมาชิกแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากนั้นทั้งกลุ่มช่วยกันเขียนความเรียงสรุปความคิดเห็นที่มีต่อตัวบท

4. แบ่งกลุ่มนักเรียน แล้วครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตอบคำถามพัฒนาการคิดเกี่ยวกับตัวบทหลังจากอ่านจบ ซึ่งครูกำหนดขึ้นเป็นคำถามระดับสูงคือ คำถามระดับการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดประเมินค่า กลุ่มอื่นๆ แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

นอกจากนี้ยังมีผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้ทฤษฎีวรรณคดีคือ ทฤษฎีการตอบสนองผู้อ่าน (reader response theory) รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้มีหลักการที่สำคัญคือ การสร้างความเข้าใจวรรณคดีจากประสบการณ์เดิม การคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนเป็นรายบุคคล การสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการคิดไตร่ตรองประสบการณ์จากการอ่านวรรณคดี ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ของรูปแบบการสอนมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน การเชื่อมโยงประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ การให้และรับข้อมูลป้อนกลับ และการทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง (พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช, 2547: 176-177)

ครูภาษาไทยสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ และรูปแบบการสอนดังกล่าวมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง ทั้งนี้ครูภาษาไทยต้องคำนึงอยู่เสมอว่าหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีคือการให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนให้สร้างความหมายจากตัวบทด้วยตนเอง มิใช่การบรรยายความหมายของตัวบทตามภูมิรัฐของครู เมื่อครูภาษาไทยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีในลักษณะเช่นนี้มากขึ้น ก็จะสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดที่คลาดเคลื่อนในบทสนี้ได้

3. องค์ความรู้จากหนังสือหรือตำราเรียนวรรณคดีไทยถูกต้องและควรถือเป็นมาตรฐาน

ตำราหรือหนังสือเรียนวรรณคดีไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรียบเรียงขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการด้านภาษาและวรรณคดีไทย และตรวจโดยผู้ทรงคุณวุฒิของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อเท็จจริงเช่นนี้อาจทำให้ครูภาษาไทยสร้างกรอบความคิดได้ว่าเนื้อหาองค์ความรู้ในตำราหรือหนังสือเรียนนั้นถูกต้องและสามารถใช้เป็นมาตรฐานอ้างอิงได้

อย่างไรก็ตาม “ความถูกต้อง” ดังกล่าวมีปัจจัยแทรกซ้อนที่ควรพิจารณาคือ ความลุ่มลึกและความทันสมัยขององค์ความรู้ เนื่องจากผู้เขียนออกแบบตำราเรียนให้สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของนักเรียนแต่ละระดับชั้น ข้อมูลในตำราเรียนจึงมีความลุ่มลึกในระดับที่

นักเรียนควรทราบเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือตำราเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียนมากกว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับครู ด้วยเหตุนี้การถือองค์ความรู้จากหนังสือหรือตำราเรียนเป็นมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย จึงเป็นเสมือนการยอมรับความรู้เพียงระดับต้น และความรู้ที่นั้นปราศจากลักษณะอันเป็นพลวัต ซึ่งตรงข้ามกับธรรมชาติของการศึกษาวรรณคดีที่มีชีวิต มีมิติเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงโดยตลอด

ครูภาษาไทยขาดแคลนหนังสือหรือตำราที่มีเนื้อหา “บุกเบิก” หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสม มีน้ำหนักและข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการวิจัยด้านวรรณคดีไทยหลายประการ ได้รับความสนใจน้อยมากจากระบบการจัดทำหนังสือหรือตำราเรียน ตัวอย่างเช่น บทวิเคราะห์วรรณคดีเรื่อง “โคลงโลกนิติ” ในหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กล่าวว่า “โคลงโลกนิติ ฉบับที่สมเด็จพระยาเดชาติศรทรงชำระมีทั้งหมด 593 บท และมีที่มาจากคัมภีร์ต่างๆ ของอินเดียโบราณ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550: 47) ข้อมูลนี้ไม่ตรงกับข้อค้นพบในการวิจัยเรื่อง “โคลงโลกนิติ: การศึกษาที่มา” ของนิยะดา เหล่าสุนทร (2542: 159-191, 239) ที่พบว่า ต้นฉบับตัวเขียนโคลงโลกนิติที่เป็นพระนิพนธ์ เท่าที่สอบทานได้มีจำนวน 402 บทเท่านั้น และเมื่อศึกษาที่มาของโคลงทั้ง 13 บทที่ปรากฏในหนังสือเรียนดังกล่าว จากผลการวิจัยพบว่ามีโคลงโลกนิติที่สมเด็จพระยาเดชาติศรทรงนิพนธ์ขึ้นด้วยพระองค์เองจำนวน 3 บท (คือบทว่า “นกกน้อยขนน้อยแต่ พอดัว” “เห็นท่านมืออย่าเคลิ้ม ใจตาม” และ “เพื่อนกินสิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี”) และมีโคลงโลกนิติอีก 3 บท ไม่ทราบที่มาว่ามาจากคัมภีร์ใด (คือบทว่า “เว้นวิจารณ์ว่างเว้น สดับฟัง” “พระสมุทรสูด ลึกล้ำ คนนา” และ “คุณแม่หนาหนักเพียง

พสุธา) ข้อค้นพบนี้สรุปได้ว่าโคลงโลกนิติที่นำมาให้นักเรียนศึกษาในหนังสือเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จำนวนเกือบครึ่งเป็นโคลงที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ และมีที่มาไม่ชัดเจน

เพื่อแก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ครูภาษาไทยจะต้องพัฒนาตนเองด้วยการค้นคว้าแหล่งเรียนรู้ด้านวรรณคดีที่มีความลุ่มลึกและทันสมัย อันได้แก่ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องที่ใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ตนเองมีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับวรรณคดีเหล่านั้นอย่างถูกต้องและทันสมัย ข้อสำคัญคือครูจะต้องหาสนับสนุนนักเรียนให้ใช้แหล่งเรียนรู้เหล่านี้ในกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์กับตัวบทวรรณคดี นอกเหนือจากตำราเรียนปกติ

4. การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือ การสร้างความเข้าใจประวัติและเนื้อหาของวรรณคดี

การศึกษาวรรณคดีไทยในเชิงประวัติเป็นการสืบหาภูมิหลังในการสร้างวรรณคดีแต่ละเรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากครูภาษาไทยมักมีประสบการณ์กับวาทกรรมที่กล่าวว่า หากต้องการทำความเข้าใจวรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ถ่องแท้ จะต้องศึกษาที่มาและภูมิหลังอันได้แก่ประวัติผู้แต่ง วัตถุประสงค์ในการแต่ง คุณค่าและความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังมีวาทกรรมที่ครอบงำความคิดของครูภาษาไทยว่า ความเข้าใจใน “เนื้อหา” ของวรรณคดีกับความเข้าใจวรรณคดีเป็นสิ่งเดียวกัน ประเด็นจากวาทกรรมเหล่านี้จึงควรได้รับการวิพากษ์ตามทฤษฎีที่ถูกต้อง

มโนทัศน์หรือกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ “ความจำเป็น” ที่จะต้องศึกษาประวัติวรรณคดีอันเป็นประเด็นแรกนั้น ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎี

วรรณคดีกลุ่ม “ประวัติศาสตร์นิยม” (historicism) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญว่า วรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์สังคม ดังนั้นการศึกษาวรรณคดีจึงเป็นกระบวนการวิเคราะห์บริบททางสังคม นโยบาย การเมืองและประวัติทางวัฒนธรรม ขณะที่สร้างวรรณคดีนั้น ผู้เขียนในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมในหลายมิติ การพิจารณาวรรณคดีจึงต้องศึกษาประวัติชีวิตของผู้เขียน เพื่อให้สามารถเข้าถึงวรรณคดีนั้น (Swenson, 2009: website) สอดคล้องกับแนวคิดวรรณคดีกับสังคมที่ว่า วรรณคดีเป็นภาพสะท้อนทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ ตลอดจนพัฒนาการด้านการเมืองและวัฒนธรรมของสังคมที่สร้างวรรณคดีนั้น และยังเป็น “ปรากฏการณ์” ที่สร้างขึ้นในยุคสมัยของผู้เขียนที่สมควรนำมาตีความอีกด้วย (Han, 2005: 73)

แม้การสร้าง ความเข้าใจ ประวัติ วรรณคดีด้วยการศึกษาชีวประวัติของผู้เขียน สภาพสังคมและวัฒนธรรมในยุคสมัยที่สร้างวรรณคดีจะมีประโยชน์ แต่สิ่งที่ควรไตร่ตรองต่อมาคือ หากศึกษาและเรียนรู้วรรณคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยการไม่พิจารณาข้อมูลดังกล่าวแล้ว วรรณคดีเรื่องนั้นยังคงมีคุณค่าสมบูรณ์ในตัวเองหรือไม่ คำถามอันควรคิดนี้นักวรรณคดีได้วินิจฉัยไว้อย่างชัดเจนว่า วรรณคดีที่ยิ่งใหญ่คือวรรณกรรมที่คนต่างยุคต่างสมัยมิได้คลายความนิยมชมชอบ เพราะวรรณคดีชี้ให้เห็นลักษณะร่วมบางอย่างของมนุษยชาติที่มีได้ผูกพันกับกาลเวลาหรือถิ่นที่ (เจตนา นาควิธนะ, 2542: 80) และในฐานะที่วรรณคดีเป็น “ศิลปกรรม” ย่อมเข้าใจได้โดยสามัญสำนึกว่า คุณค่าของศิลปกรรมไม่ขึ้นกับบริบทภายนอก กล่าวคือแม้ผู้ชมงานศิลปกรรมจะไม่ทราบความเป็นมาของผู้สร้าง และวัตถุประสงค์ในการสร้าง แต่ศิลปกรรมนั้นก็ยังมีคุณค่ากระจ่างชัดในตัวเอง นอกจากนี้การ

ศึกษาประวัติและที่มาจนไม่ได้ศึกษาตัวบทวรรณคดีอย่างถ่องแท้ อาจทำให้ไม่ได้รับอรรถรสอย่างเต็มที่ และบางครั้งประวัติของผู้แต่งในด้านต่างๆ ก็อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความคิดเอนเอียงขึ้นได้ (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2550: 91) ด้วยเหตุนี้ครูภาษาไทยจึงควรตระหนักแล้วไตร่ตรองว่าการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจประวัติวรรณคดีนั้น มีความสำคัญเมื่อเทียบกับการสร้างปฏิสัมพันธ์กับตัวบทวรรณคดีมาน้อยเพียงใด และหากจะจัดเสริมให้แก่ นักเรียน ควรจัดในรูปแบบหรือลักษณะใดจึงจะสอดคล้องกับกิจกรรมหลัก ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขยายฐานประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติและที่มาของวรรณคดี เช่น การเล่าประวัติอย่างสร้างสรรค์ การแสดงบทบาทสมมติหรือละคร การวาดแผนภาพความคิด การเขียนบันทึกสรุป การสนทนาหรือการอภิปราย เป็นต้น

การให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวรรณคดี เป็นมโนทัศน์ต่อมาที่ควรปรับเปลี่ยนให้ถูกต้อง ครูภาษาไทยต้องสร้างความเข้าใจใหม่ที่ชัดเจนว่า “ความเข้าใจเนื้อหา” วรรณคดี หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องย่อ เหตุการณ์สำคัญ พฤติกรรมของตัวละครและความหมายของคำศัพท์ นักเรียนจะแสดงความเข้าใจเนื้อหาด้วยการถอดความตีความและขยายความเนื้อหาของวรรณคดี การศึกษาเนื้อหาวรรณคดีจึงเป็นเพียง “ต้นทาง” มิใช่ “ปลายทาง” ของการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามทฤษฎีวรรณคดีและทฤษฎีการเรียนรู้

เนื้อหาของวรรณคดีเป็นเพียง “อาภรณ์” ประดับ “แนวคิด” หรือ “สารัตถะสำคัญ” (theme) ของเรื่อง ผู้เขียนบรรจุประดับอาภรณ์ต่างๆ ด้วยกลวิธีการประพันธ์และจินตนาการอันบรรเจิดของตนเอง เพื่อเน้นสารัตถะสำคัญให้เด่นชัดขึ้น สารัตถะสำคัญของวรรณคดีนี้คือ

ลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดาตามธรรมชาติของโลกและมนุษย์ ที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน สารัตถะของเรื่องจึงเป็น “สาร” (message) ที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน เพื่อแสดงให้เข้าใจว่าวิถีทางแห่งโลกหรือมนุษย์ก็เป็นเช่นนั้นเอง (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2550: 108) ครูภาษาควรคำนึงถึงหลักการข้อนี้เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารเวลาทั้งในและนอกชั้นเรียนว่า ควรจะใช้เวลาสำหรับสร้างความเข้าใจเนื้อมากกว่าเวลาสำหรับสร้างความเข้าใจแนวคิดจากตัวบทวรรณคดีหรือไม่ เพราะช่วงเวลาสำหรับการอภิปรายแนวคิดในตัวบทวรรณคดีนั้น ถือเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ที่สุดในการเรียนรู้วรรณคดี

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือ การมุ่งวัดความรู้ในด้านเนื้อหา

เมื่อครูภาษาไทยมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจประวัติและเนื้อหาของวรรณคดีแล้ว ก็จะส่งผลให้สร้างมโนทัศน์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยคลาดเคลื่อนไปด้วย กล่าวคือเข้าใจว่าการวัดและประเมินผลหลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาวรรณคดีคือ การมุ่งวัดว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติผู้แต่ง ความเป็นมา วัตถุประสงค์การแต่งรูปแบบและเนื้อหาของวรรณคดีมาน้อยเพียงใด ลักษณะเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเลือกตอบ ที่โครงสร้างส่วนใหญ่ประกอบด้วยข้อคำถามในระดับความจำและความเข้าใจเท่านั้น

มโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือ ครูภาษาไทยควรมุ่งวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรอง

(reflective thinking) ที่เกิดขึ้น ทั้งในขณะที่นักเรียนกำลังอ่านและหลังจากอ่านวรรณคดีไทย เพราะโลกในวรรณคดีเป็นโลกที่ครอบคลุมประสบการณ์ของมนุษย์ในทุกแง่มุม และในโลกของประสบการณ์นี้บางครั้งธรรมชาติอาจจะชนะธรรมชาติ คนทำดีทำแล้วไม่ได้ดี (เจตนา นาควัชระ, 2542: 57) เมื่อลักษณะของวรรณคดีเป็นเช่นนี้ นักเรียนจึงต้องคิดวิเคราะห์และคิดไตร่ตรองประสบการณ์ต่างๆ ในวรรณคดี กล่าวคือคิดพิจารณาแยกแยะประเด็นปัญหา ขบคิดด้วยการเชื่อมโยงประสบการณ์ทั้งหมด เพื่อหาทางเลือกหรือข้อสรุปที่ดีที่สุด แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นความสามารถในการคิดไตร่ตรอง (reflective thinking ability) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการพัฒนาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาที่มีได้มีคำตอบแน่นอนหรือชัดเจน (King & Kitchener, 1994: 2) จากมโนทัศน์ที่ถูกต้องนี้ การวัดผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยคือการวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรองประสบการณ์จากวรรณคดีกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียนอันเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลด้วยเหตุนี้ การวัดผลการเรียนรู้ด้วยแบบสอบถามเลือกตอบ จึงค่อนข้างมีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะไม่อาจแสดงกระบวนการคิดของของนักเรียนแต่ละคนได้ครอบคลุมและตรงกับความเป็นจริง นอกจากนี้ปัญหาที่มีลักษณะปิดคือมีคำตอบแน่นอนเพียงคำตอบเดียว มิใช่ปัญหาที่นักเรียนจะต้องเผชิญในการประกอบอาชีพและชีวิตจริงโลกแห่งความเป็นจริงนั้น ทุกปัญหาคลุมเครือแก้ไขยากและมีลักษณะเปิดที่นักเรียนจะต้องขบคิดและตัดสินใจหลายประการ

การวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรองประสบการณ์จากวรรณคดี สามารถวัดได้จากผลงานการเขียนไตร่ตรอง (reflective writing) ของนักเรียน ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงความสามารถในการคิดไตร่ตรอง นักเรียนจะต้องพยายาม

เขียนอธิบายและวิเคราะห์เหตุการณ์หรือแนวคิดที่ปรากฏในวรรณคดีอย่างลุ่มลึกและในหลายมิติ ตลอดจนแสดงความคิดเห็นด้วยความรอบคอบว่า เหตุการณ์หรือแนวคิดนั้นมีความหมายต่อชีวิตของตนเองอย่างไร การเขียนไตร่ตรองจึงเป็นผลงานเขียนเฉพาะบุคคลมากกว่าการเขียนทางการศึกษาประเภทอื่นๆ (Hampton, 2007: website) ด้วยเหตุนี้การเขียนไตร่ตรองจึงมีไม่เพียงการคัดลอกข้อมูล การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาในระดับผิวเผิน

ครูภาษาไทยควรนำคำถามพัฒนาการคิดมาใช้ เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงการคิดไตร่ตรอง ตัวอย่างประเด็นที่สามารถนำมาเขียนแสดงการคิดไตร่ตรองของ the Learning Centre, the University of New South Wales (2008: website) และตัวอย่างคำถามพัฒนาการคิด เช่น

1. อารมณ์ ความรู้สึกและการรับรู้ต่อตัวบท
  - 1.1 นักเรียนรู้สึกต่อเหตุการณ์ตัวละคร... ในเรื่องอย่างไร เพราะเหตุใด
  - 1.2 เหตุการณ์ตอนใดที่นักเรียนรู้สึกเกิดความขัดแย้งมากที่สุด เพราะเหตุใด
  - 1.3 ตัวบท ตอนใด ทำให้ นักเรียน สะท้อนอารมณ์มากที่สุด
2. ประสบการณ์ แนวความคิดหรือผลการสังเกตที่นักเรียนมีต่อตัวบท
  - 2.1 ตัวละคร... มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  - 2.2 นักเรียนเคยมีประสบการณ์ที่คล้ายกับแนวคิดของวรรณคดีหรือไม่ อย่างไร
  - 2.3 เหตุการณ์ใดมีความสำคัญหรือเป็นจุดที่ทำให้ตัวละครเกิดความขัดแย้ง
3. ข้อสรุปที่นักเรียนสร้างขึ้นจากตัวบท
  - 3.1 แนวคิดที่ผู้เขียนนำเสนอคืออะไร และผู้เขียนมีกลวิธีการเสนอแนวคิดนั้นอย่างไร
  - 3.2 พฤติกรรมของตัวละคร... จะส่งผล

ให้เกิดเหตุการณ์ใด เพราะอะไร

3.3 สัญลักษณ์...ในตัวแทนหมายถึงอะไร และนักเรียนทราบได้อย่างไร

4. มุมมองหรือมิติใหม่ที่มีต่อตัวแทน

4.1 พฤติกรรมของตัวละคร...สามารถพิจารณาใหม่หรือมองในมุมตรงข้ามได้อย่างไร เพราะเหตุใด

4.2 วรรณคดีที่ศึกษา นอกจากจะมีแนวคิด...แล้ว ยังมีแนวคิดอื่นๆ อีกหรือไม่ ให้อธิบายเหตุผลประกอบ

5. การเปรียบเทียบและเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียน

5.1 ข้อมูลหรือประเด็นใดที่สอดคล้อง/ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพราะเหตุใด

5.2 พฤติกรรมของตัวละคร...เป็นไปได้จริงหรือไม่ นักเรียนเคยพบบุคคลในชีวิตจริงที่มีลักษณะดังกล่าวหรือไม่ อธิบายเปรียบเทียบ

6. วิธีการหรือกระบวนการที่นักเรียนเกิดขึ้นในการอ่าน

6.1 วิธีการแก้ปัญหาและแสวงหาคำตอบ: ขณะที่อ่านตัวแทน นักเรียนพบปัญหาในการอ่านอะไรบ้าง และนักเรียนมีวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

6.2 วิธีการสร้างข้อสรุป: การที่นักเรียนสรุปว่าแนวคิดของวรรณคดีคือ...นักเรียนมีขั้นตอนหรือหลักการสรุปอย่างไร

6.3 วิธีการสร้างความเข้าใจ: นักเรียนมีวิธีการตีความสัญลักษณ์หรือถ้อยคำเพื่อสร้างความเข้าใจตัวแทนอย่างไร พิจารณาข้อมูลด้านใดบ้าง อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

6.4 กระบวนการที่ประสบการณ์ใหม่เปลี่ยนแปลงความคิดเดิม: ข้อมูลหรือประสบการณ์ใดในตัวแทนที่นักเรียนไม่เคยทราบมาก่อน

และนักเรียนลำดับความคิดอย่างไร เมื่อได้รับข้อมูลหรือประสบการณ์นั้น

มโนทัศน์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่คลาดเคลื่อน สามารถปรับเปลี่ยนในเชิงปฏิบัติด้วยการลดการวัดความรู้ด้านเนื้อหา และหันมาให้ความสำคัญกับการวัดระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองจากการประเมินผลงานการเขียนไตร่ตรอง อันจะทำให้ได้สารสนเทศที่แสดงว่าผู้เรียน “มองลึกนึกกว้าง” ซึ่งหมายถึงนักเรียนสามารถสร้างมุมมองต่อประสบการณ์ในวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง และนี่ก็เชื่อมโยงประสบการณ์นั้นกับชีวิตของตนเองได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

การปรับเปลี่ยนและแก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากปล่อยให้ครูภาษาไทยให้มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนต่อไป ก็จะทำให้ครูไม่ยอมรับกรอบความคิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการของศาสตร์ด้านวรรณคดีและการจัดการเรียนรู้ และกลายเป็นวิกฤติที่สำคัญของการศึกษาชาติ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาวิกฤติดังกล่าว ครูภาษาไทยควรสร้างมโนทัศน์หรือกรอบแนวคิดบนพื้นฐานของทฤษฎีที่ถูกต้อง ด้วยการศึกษาทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีและการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ รวมทั้งติดตามความก้าวหน้าของทฤษฎี แนวคิดและหลักการเหล่านั้นอยู่เสมอว่าเปลี่ยนแปลงหรือก้าวหน้าขึ้นอย่างไร ด้วยประโยชน์ทั้งหลายอันเกิดจากมโนทัศน์ที่ถูกต้องนั้น ย่อมบังเกิดแก่แก่นเรียนเป็นเบื้องต้น ประเทศชาติเป็นเบื้องกลางและมนุษยชาติเป็นเบื้องปลาย

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2550). *วรรณคดีวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *การคิดเชิงวิพากษ์ (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: ชักเชส มีเดีย.
- เจตนา นาควิชะระ. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2542). *โคลงโลกนิติ: การศึกษาที่มา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2537). วิชาวรรณกรรมศึกษา: สิ่งการสอนและวิธีการสอน. *สารสถาบันภาษาไทย*, 1(3), 28-34.
- พรทิพย์ ศิริสมบุญเรือน. (2547). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อเข้าใจความและการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.*
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: ธรรมชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดี วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Barry, P. (2002). *Beginning theory: An introduction to literary and cultural theory* (2nd ed.). Manchester: Manchester University Press.
- Han, H. (2005). Cultivating students' intercultural awareness through literature in language teaching. *Sino-US English Teaching*, 2(9), 73-76.
- Hampton, M. (2007). *Reflective writing: a basic introduction*. Retrieved March 30, 2009, from http://www.port.ac.uk/departments/studentsupport/ask/_resources/handouts/WrittenAssignments/filetodownload,73259,en.pdf
- Jackson, K., Porter B., & Kanjanapongpaisal, P. (2008). *Creating conceptual change using webquests and inspiration*. Retrieved March 19, 2009, from <http://iphase.org/papers/site2004b.pdf>
- King, P. M., & Kitchener, K. S. (1994). *Developing reflective judgment*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.
- Kose, S. (2008). Diagnosing student misconceptions: Using drawings as a research method. *World Applied Sciences Journal*, 3(2), 283-293. Retrieved March 21, 2009, from [http://www.idosi.org/wasj/wasj3\(2\)/20.pdf](http://www.idosi.org/wasj/wasj3(2)/20.pdf)
- Kwen, B. H. (2005). *Teachers' misconceptions of biological science concepts as revealed in science examination papers*. Retrieved March 23, 2009, from <http://www.aare.edu.au/05pap/boo05099.pdf>
- Papalia, A. (1997). Interaction of reader and text. In W. M. Rivwes (Ed.), *Interactive language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Santrock, J. W. (2003). *Psychology* (7thed.). Boston: McGraw-Hill.
- Slavin, R. E. (2003). *Educational psychology theory and practice* (7thed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Srinivas, H. (2009). *Factors affecting learning*. Retrieved March 20, 2009, from <http://www.gdrc.org/info-design/instruct/learning-factors.html>

Swenson, P. (2009). *Literary theory*. Retrieved March 26, 2009, from <http://www.csun.edu/~pjs44945/littheory.html>

The Learning Centre, The University of New South Wales. (2008). *Reflective writing*. Retrieved March 30, 2009, from <http://www.lc.unsw.edu.au/onlib/reflect2.html>

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานทบทวนความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. ภาษา พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. รูปแบบต้นฉบับ ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านละ 3.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Browallia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่ง ส่ง file ต้นฉบับที่งานวารสาร ชั้นล่างอาคารศึกษาศาสตร์ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000 โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 101, 102, 0-4375-4321-40 ต่อ 6079 โทรสาร 0-4372-1764 หรือส่งทาง E-mail: Journaled@msu.ac.th

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคน พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
(บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)

(บทความย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)

7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M. R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P. J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Heath.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

เผด็จ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญา, สถาบันการศึกษา, เมือง.

ดร.ณนภา นาชัยฤทธิ. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นางเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม), ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปูลูตา. ใน ฉลาด จันทรมบัติ (บรรณานุกรม), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock & M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า.

รัฐพงศ์ ศิริสานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเ็จ. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P. J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550,
จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Education, Maharakham University (JEd, MSU), is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The context of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. Language: Manuscripts can be written in either Thai or English. Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. Papers: Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. Style and size of font: Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows;

Title of the article: **20 pt. Bold**

Name(s) of the authors: 18 pt. Normal

Main heading: **18 pt. Bold**

Sub-heading: **16 pt. Bold**

Body of the text: 16 pt. Normal

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: 14 pt. Normal

4. Number of pages: The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. Submission: The author(s) should submit an original file to the Journal of Education Division, the Ground Floor of Education Building 1, Faculty of Education, Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000, Tel: 0-4374-3143-4 ext. 101, 102, 0-4375-4321-40 ext. 6079,

Fax: 0-4372-1764. The author can also submit to: Journaled@msu.ac.th

The original file should include name(s) of the author(s), telephone number(s), facsimile number(s), and email address(es).

Organization of research and thesis articles:

Should be arranged in the following order;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keywords in Thai
5. Abstract in English
6. Keywords in English
(Abstract should be no more than 400 words.)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles:

Should be arranged in the following order;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keywords in Thai

5. Abstract in English
6. Keywords in English
(Abstract should be no more than 400 words.)
7. Introduction
8. Contents
9. Summary
10. References

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA) style.

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Membership Application Form)

วันที่ (Date) .....

ชื่อ-สกุล (First Name and Surname) .....

ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address) .....

.....

จังหวัด (State/Province) .....

รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code) .....

ประเทศ (Country) .....

โทรศัพท์ (Telephone No.) .....

โทรสาร (Fax No.) .....

E-mail Address .....

สมัครเป็นสมาชิก 1 ปี 200 บาท (One-year Membership 200 ฿)

สมัครเป็นสมาชิก 2 ปี 400 บาท (Two-year Membership 400 ฿)

สมัครเป็นสมาชิก 3 ปี 600 บาท (Three-year Membership 600 ฿)

ส่งจ่ายธนาคารหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม นางสาวอรุณนภา นาชัยฤทธิ์ งานวารสาร คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:

Ms. Darunnapa Nachairit, The Journal of Education Division, Faculty of Education,
Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000.

.....

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer Only)

สมาชิกเลขที่ .....

รับวารสาร เล่มที่ .....

Guest Advisory Board

Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Prof. Dr. Chaiyong Brahmawong	Assumption University
Prof. Dr. Duangduen Bhanthumnavin	National Institute of Development Administration
Prof. Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Prof. Dr. Suthat Yoksan	Srinakharinwirot University
Prof. Sriya Niyomthum	Independent Academic
Assoc. Prof. Dr. Rattana Buosonte	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Suchint Simaraks	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Supitr Samahito	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Saowalak Rattanavich	Srinakharinwirot University

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Kallaya Kijboonchoo	Mahidol University
Assoc. Prof. Dr. Chantana Chanbanchong	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Chanya Apipalakul	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Shauladda Kwanmuang	Pibulsongkram Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Chaiyot Ruangsuwan	Maharakham University
Assoc. Prof. Dr. Nit Bunga-mongkon	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Suwat Watanawong	Srinakharinwirot University
Assoc. Prof. Chamnong Wisuttiapat	Maharakham University
Assoc. Prof. Siripong Payomyam	Silpakorn University
Asst. Prof. Dr. Karn Ruangmontri	Maharakham University
Asst. Prof. Dr. Pramuk Kobrsiripat	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Pacharee Phonyotin	Sukhothai Thammathirat Open University
Asst. Prof. Dr. Adisorn Naowanondha	Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Dr. Jiraporn Chano	Maharakham University
Dr. Napatsawan Thanaponganan	Maharakham University
Dr. Tirawat Yeamsang	Rajabhat Maha Sarakham University
Dr. Suchinda Kajonrungsilp	Srinakharinwirot University
Dr. Somsong Sitti	Maharakham University

DESIGN BY

MSUPublishing :: Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000.

TELEPHONE: 0-4375-4321-40 EXT. 6100, 0-4372-2312 EXT. 6327 FACIMILE: 0-4372-2312

www.msup.msu.ac.th

Journal of Education   Mahasarakham University

Volume 3 Number 1 January-March 2009

Aims and Scope

The Journal of Education, Mahasarakham University is published quarterly and dedicated to the promotion and dissemination of academic results in the field of education, including research articles, thesis articles, book review articles, and review articles.

Ownership

Faculty of Education, Mahasarakham University,
Tambon Talat, Amphoe Mueang Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4372-1764

Advisor

Assoc. Prof. Dr. Prawit Erawan
Dean of Faculty of Education, Mahasarakham University

Editor-in-chief

Asst. Prof. Dr. Paiboon Boonchai

Associate Editor

Asst. Prof. Dr. Chalard Chantarasombat

Editorial Board

Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak
Prof. Dr. Chaiyong Brahmawong
Asst. Prof. Dr. Chowwalit Chookhampaeng
Asst. Prof. Dr. Sombat Tayraukham
Dr. Songsak Phusee-orn
Dr. Prasart Nuangchalem
Dr. Rungson Chomeya
Dr. Wittaya Junsiri
Mr. Manit Asanok
Mr. Hemmarat Thanaputh
Ms. Araya Piyakun

Secretaries

Ms. Chanadda Ruadcharoen
Ms. Darunnapa Nachairit

Treasurer

Ms. Darunnapa Nachairit

The articles in Journal of Education, Mahasarakham University are authors' own opinions.

The editorial board has not always agreed absolutely with.

60 Baht   Web site: www.edu.msu.ac.th

Date of Publication: March 30, 2009   E-mail: Journaled@msu.ac.th